

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 73 · 27. april
Sesjonen 2020–2021

Møte tirsdag den 27. april 2021 kl. 10

President: Eva Kristin Hansen

Dagsorden (nr. 73):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i plan- og bygningsloven, eierseksjonsloven og matrikkellova (endret regelverk for eksisterende byggverk og oppdeling av boenheter til hybler mv.) (Lovvedtak 93 (2020–2021), jf. Innst. 323 L (2020–2021) og Prop. 64 L (2020–2021))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i helsepersonelloven mv. (lovfestet opprettelse av klinisk etikkkomité, utvidet varslingsplikt og enkelte unntak fra taushetsplikten mv.) (Lovvedtak 94 (2020–2021), jf. Innst. 317 L (2020–2021) og Prop. 65 L (2020–2021))
3. Stortingets vedtak til lov om endringer i legemiddeloven og apotekloven (bytte av biologiske legemidler i apotek) (Lovvedtak 95 (2020–2021), jf. Innst. 330 L (2020–2021) og Prop. 84 L (2020–2021))
4. Stortingets vedtak til lov om endringer i inndelegingslova (innføring av tospråklig navn på Nordland fylke, norsk og lulesamisk) (Lovvedtak 96 (2020–2021), jf. Innst. 329 L (2020–2021) og Prop. 88 L (2020–2021))
5. Stortingets vedtak til lov om endringer i forurensningsloven (lovhjemmel for krav om avsavnsrenter) (Lovvedtak 97 (2020–2021), jf. Innst. 336 L (2020–2021) og Prop. 87 L (2020–2021))
6. Stortingets vedtak til lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv. (Lovvedtak 98 (2020–2021), jf. Innst. 321 L (2020–2021) og Prop. 53 L (2020–2021))
7. Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt medlem til Norges Banks representantskap (Innst. 358 S (2020–2021))
8. Innstilling fra Stortingets presidentskap om å utrede Riksrevisjonens virksomhet (Innst. 341 S (2020–2021))
9. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (lovfesting av omsorgsansvaret for enslige mindreårige som bor i asylmottak) (Innst. 344 L (2020–2021), jf. Prop. 82 L (2020–2021))
10. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (nytt tiltak ved brudd på utlendingsloven m.m.) (Innst. 343 L (2020–2021), jf. Prop. 83 L (2020–2021))
11. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Helge André Njåstad, Hanne Dyveke Søttar, Bengt Rune Strifeldt og Kjell-Børge Freiberg om å trekke Norge fra ILO-konvensjon nr. 169, oppheve Finnmarksloven og nedlegge Sametinget (Innst. 353 S (2020–2021), jf. Dokument 8:120 S (2020–2021))
12. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils T. Bjørke, Heidi Greni, Ole André Myhrvold og Geir Pollestad om å ta bedre vare på matjorda gjennom å fastsette et nytt jordvernmål (Innst. 349 S (2020–2021), jf. Dokument 8:118 S (2020–2021))
13. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Sandra Borch, Per Olaf Lundteigen, Siv Mossleth, Liv Signe Navarsete, Geir Pollestad og Jenny Klinge om å sikre geitenes framtid i Norge (Innst. 350 S (2020–2021), jf. Dokument 8:125 S (2020–2021))
14. Interpellasjon fra representanten Geir Pollestad til landbruks- og matministeren:
«Det er eit viktig landbrukspolitisk mål å oppretthalde eit levande landbruk i heile landet. For å få til det treng ein eit mangfald av både store og små bruk der produksjonen er tilpassa ressursgrunnlaget på den enkelte garden. Ein treng òg driftsbygningar som er moderne og funksjonelle både for bonden og for dyra. Det er difor nadusynt med investeringar og jamlege oppgraderingar. Frå 2034, og i nokre tilfelle frå 2024, vert det innført krav om lausdrift. Tusenvis av norske fjøs er i dag båsfjøs, og det vil krevje investeringar for fleire milliardar å få ombygd fjøsa. Det er heilt avgjerande at ein får til investeringar på dei mindre bruka for at ein framleis skal kunne ha landbruk i heile landet, gode faglege miljø på bygdene og ein matproduksjon tilpassa norsk geografi, klima og ressursgrunnlag. Kva vil statsråden gjera for å sikre eit landbruk i heile landet og i framtida?»
15. Interpellasjon fra representanten Cecilie Myrseth til fiskeri- og sjømatministeren:
«Havbruksnæringen er blant våre viktigste næringer. Arbeiderpartiet vil stille krav til næringen om bærekraftig utvikling samtidig som vi vil legge til rette for lønnsomhet og trygge arbeidsplasser. Det pågår mye innovasjon i næringen, og mye har forandret seg siden regjeringen la fram stortingsmeldingen om havbruksnæringen i 2015. Næringens bærekraftsutfordringer må tas på alvor, og dette

påvirker også mulighetene for vekst. Det blir også stadig viktigere å kunne dokumentere at fisken er produsert på en bærekraftig måte. For å redusere miljøpåvirkning og kutte utslipp mener Arbeiderpartiet at regjeringen skal gå i dialog med sjømatnæringen for å få på plass en forpliktende avtale, etter modell fra landbruket. Vi har også etterlyst en ny melding om havbruk til Stortinget. Statsråden jobber nå med en havbruksstrategi som ikke skal forankres i Stortinget.

Hvilke planer har regjeringen for havbruksnæringen?»

16. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Solveig Horne, Kari Kjønås Kjos og Himanshu Gulati om voksen stebarnsadoptions (Innst. 347 S (2020–2021), jf. Dokument 8:107 S (2020–2021))

17. Referat

Presidenten: Presidenten vil av smittevern hensyn foreslå at publikumsgalleriet holdes stengt også under dagens møte. – Det anses vedtatt.

Representanten Elise Bjørnebekk-Waagen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sakene nr. 1–6 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 1 [10:00:36]

Stortingets vedtak til lov om endringer i plan- og bygningsloven, eierseksjonsloven og matrikkellova (endret regelverk for eksisterende byggverk og oppdeling av boenheter til hybler mv.) (Lovvedtak 93 (2020–2021), jf. Innst. 323 L (2020–2021) og Prop. 64 L (2020–2021))

Sak nr. 2 [10:00:36]

Stortingets vedtak til lov om endringer i helsepersonelloven mv. (lovfestet opprettelse av klinisk etikkkomité, utvidet varslingsplikt og enkelte unntak fra taushetsplikten mv.) (Lovvedtak 94 (2020–2021), jf. Innst. 317 L (2020–2021) og Prop. 65 L (2020–2021))

Sak nr. 3 [10:00:36]

Stortingets vedtak til lov om endringer i legemiddeloven og apotekloven (bytte av biologiske legemidler i apotek) (Lovvedtak 95 (2020–2021), jf. Innst. 330 L (2020–2021) og Prop. 84 L (2020–2021))

Sak nr. 4 [10:00:36]

Stortingets vedtak til lov om endringer i inndelingslova (innføring av tospråklig navn på Nordland fylke, norsk og lulesamisk) (Lovvedtak 96 (2020–2021), jf. Innst. 329 L (2020–2021) og Prop. 88 L (2020–2021))

Sak nr. 5 [10:00:36]

Stortingets vedtak til lov om endringer i forurensningsloven (lovhjemmel for krav om avsavnsrenter) (Lovvedtak 97 (2020–2021), jf. Innst. 336 L (2020–2021) og Prop. 87 L (2020–2021))

Sak nr. 6 [10:00:36]

Stortingets vedtak til lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv. (Lovvedtak 98 (2020–2021), jf. Innst. 321 L (2020–2021) og Prop. 53 L (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sakene nr. 1–6.

Sak nr. 7 [10:00:41]

Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt medlem til Norges Banks representantskap (Innst. 358 S (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 8 [10:00:53]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om å utrede Riksrevisjonens virksomhet (Innst. 341 S (2020–2021))

Presidenten: Presidenten vil ordne debatten på følgende måte: 3 minutter til hver partigruppe, og det vil ikke bli gitt anledning til replikker.

De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Andre visepresident Morten Wold (FrP) [10:01:29]: Innstillingen som presidentskapet legger frem, gjelder nedsettelse av et utvalg til å utrede Riksrevisjonens virksomhet. Presidentskapet varslet om dette i Innst. 271 S for 2018–2019 om nedsettelsen av utvalget til å utrede Stortingets kontrollfunksjoner, det såkalte Harberg-utvalget, som leverte sin rapport til Stortingets presidentskap 1. februar i år.

Forslaget i innstillingen gjelder nedsettelse av utvalget og utvalgets mandat. I tråd med tidligere praksis foreslås det at presidentskapet gis fullmakt til å oppnevne utvalgets medlemmer, fastsette godtgjørelse for utvalgsmedlemmer som ikke er stortingsrepresentan-

ter, samt foreta eventuelle justeringer i mandatet hvis det underveis i arbeidet skulle oppstå behov for det.

Det er flere grunner til at det bør nedsettes et utvalg til å utrede Riksrevisjonens virksomhet nå.

Det er 17 år siden gjeldende lov om Riksrevisjonen ble vedtatt. Loven har bakgrunn i Frøiland-utvalgets utredning i Dokument nr. 14 for 2002–2003. Dette utvalget vurderte enkelte sider av Riksrevisjonens virksomhet, men det ble ikke foretatt en bredere og mer inngående utredning av virksomheten. Før dette ble enkelte sider av Riksrevisjonens virksomhet vurdert av Ingvaldsen-utvalget i Dokument nr. 7 for 1972–73. Stortinget har ikke i nyere tid sørget for en helhetlig evaluering og utredning av Riksrevisjonens virksomhet. Det er dette som foreslås nå.

I tillegg kommer det at Harberg-utvalget behandlet flere spørsmål som er relevante for Riksrevisjonen. Et utvalg til å utrede Riksrevisjonen vil komplettere dette arbeidet. Presidentskapet foreslår at utvalget til å utrede Riksrevisjonens virksomhet skal bygge videre på Stortingets behandling av Harberg-utvalgets rapport.

Det foreslås at utvalget gis et bredt mandat, som overordnet tar sikte på en helhetlig gjennomgang og evaluering av Riksrevisjonens virksomhet. På grunnlag av dette kan utvalget foreslå endringer i gjeldende lov og instruks, eller en ny lov.

Det foreslåtte mandatet er delt inn i fem hovedpunkter, som omfatter

1. hvordan Riksrevisjonen ivaretar sitt samfunnsoppdrag og effektene av dette
2. revisjonsvirksomheten og de ulike revisjonsformene
3. informasjonstilgang og informasjonsbehandling
4. institusjonelle og administrative forhold
5. forholdet til annen lovgivning

Når det gjelder utvalgets sammensetning, er det tatt hensyn til at Riksrevisjonens virksomhet reiser politiske og konstitusjonelle spørsmål, så vel som faglige spørsmål innen en rekke områder. Det foreslås at presidentskapet gis fullmakt til å oppnevne utvalgsleder og utvalgsmedlemmer, basert på at utvalget har fire til fem medlemmer med politisk bakgrunn og fem til seks medlemmer med relevant faglig ekspertise.

Utredningen som foreslås, vil innebære et omfattende arbeid. Det foreslås derfor at utvalget gis frist til å levere sin innstilling til Stortingets presidentskap senest innen 1. september 2023.

Riksrevisjonen er Stortingets største og eldste kontrollorgan og er en helt sentral komponent i Stortingets kontroll med forvaltningen.

Jeg viser for øvrig til innstillingen og anbefaler med det presidentskapets enstemmige tilråding.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [10:04:48]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (lovfesting av omsorgsansvaret for enslige mindreårige som bor i asylmottak) (Innst. 344 L (2020–2021), jf. Prop. 82 L (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten på følgende måte: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Masud Gharahkhani (A) [10:05:30] (ordfører for saken): Bakgrunnen for saken er anmodningsvedtaket fra 2017:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfesting av ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere, hvilken omsorg disse barna har krav på og hvilke krav som stilles til mottak med enslige mindreårige asylsøkere.»

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i proposisjonen endringer i utlendingsloven § 95. Forslaget går ut på å lovfeste Utlendingsdirektoratets omsorgsansvar for enslige mindreårige som bor i asylmottak. Videre foreslås det at nærmere bestemmelse om innkvartering og omsorg for denne gruppen skal fastsettes i forskrift. Det vises i proposisjonen til at Stortingets vedtak ikke gir føringer når det gjelder nivået på tilbudet.

Så langt som saksordfører.

Arbeiderpartiet mener lovforslaget ikke følger opp vedtaket. Vi registrerer at departementet mener vedtaket ikke gir noen føringer når det gjelder nivået på tilbudet. Vi mener det kom tydelig fram av innstillingen at bakgrunnen for forslaget bl.a. var bekymring for rapporter fra mottakene om selvskading og selvmordsforsøk blant enslige mindreårige, og at situasjonen viste at oppfølgingen av mindreårige asylsøkere var for dårlig, og at tiltak måtte iverksettes.

I tillegg sier ordlyden i selve vedtaket tydelig at det som skal lovfestes, er hvilken omsorg disse barna har krav på, og hvilke krav som skal stilles til mottak med enslige mindreårige asylsøkere. Vi mener at det å tolke dette som noe annet enn at stortingsflertallet ønsket en lovfesting av nivået og krav til innholdet i omsorgen, ikke kan forstås som noe annet enn bevisst uvilje mot å gå inn i dette temaet fra regjeringens side.

Regjeringen foreslår at nærmere krav til innhold og nivå på omsorgen skal fastsettes i forskrift, herunder krav til bemanning, kompetanse og utforming. I høringsnotatet framgår det at hensikten med en slik forskriftsfesting vil være å regelfeste dagens standard og gjeldende krav til omsorg. En forskriftsfesting av status quo er etter vårt syn ikke en tilfredsstillende oppfølging av anmodningsvedtaket.

Arbeiderpartiet mener det er gode grunner til at omsorgsansvaret for enslige mindreårige over 15 år fortsatt bør ligge hos Utlendingsdirektoratet. Det vises bl.a. til at UDI har hatt mange års erfaring med å utvikle og drifte et mottaksapparat særlig tilpasset enslige mindreårige asylsøkere. Dette er kompetanse det bør bygges videre på i arbeidet med å styrke omsorgen for denne gruppen ytterligere.

Vi er ikke fornøyd med regjeringens oppfølging her. På den bakgrunn foreslår Arbeiderpartiet, sammen med Senterpartiet, følgende:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et lovforslag som sikrer enslige mindreårige asylsøkere under offentlig omsorg et forsvarlig omsorgstilbud på bakgrunn av barnefaglige vurderinger.»

Herved tar jeg opp forslaget Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten: Da har representanten Masud Gharakhani tatt opp det forslaget han refererte til.

Ove Trellevik (H) [10:08:18]: Barnevernstenesta er ansvarleg for einslege mindreårige asylsøkjarar, ifølgje rundskriv frå Barne- og likestillingsdepartementet i 2010. Det betyr at lov om barnevernstenester gjeld alle barn. Det er altså ikkje slik som enkelte hevdar i media, at me bryt menneskerettane ved å vedta denne lovendringa. Kven som yter tenestene, har sjølv sagt ingenting med menneskerettar å gjera, det er tenestene i seg sjølve som betyr noko.

Me varetek behova til alle barn, og på mottak legg dei til rette for integrering og busetting for dei det gjeld, og dei legg til rette for retur for dei som skal returnera. Barna får vera med andre familiar, ofte med sitt eige språk og eigen kultur, samtidig som dei vert fagleg varetekne av fagfolk. Å yta denne tenesta på mottak har heilt klart fordelar framfor å bu på ein barnevernsinstitusjon.

Barn har rett på likeverdig omsorg, uavhengig av alder og opphaldsstatus, jf. barnevernskonvensjonen. Så er det slik at forskjellar kan førekoma når det er saklege, objektive grunnar. Dette vert støtta av høyringsuttalene, f.eks. frå Noregs institusjon for menneskerettar. Ved ulikt omsorgsbehov kan ein gje ulike og forskjellige tenester. Likevel, ved særskilde behov kan ansvaret for

tenestene overførast frå UDI til barnevernsmyndighetene likevel. Det er dette som vert tilbydd i dag, og som vil verta vidareført når me vedtek lovendringa.

Det kjem fram av proposisjonen, som attgjeve i innstillinga på side sju, punkt 1.7.7, om høyringsinnspela som gjeld krav til innkvartering, bemanning og kompetanse, at høyringsinnspela vil verta følgde opp av departementet i forbindelse med forskriftsarbeidet, så bekymringane til saksordføraren føler eg er vel varetekne og beskrivne i proposisjonen.

Høgre støttar lovendringa her i dag og regjeringa sitt arbeid med forskriftsendringane med omsyn til eksempelvis bemanning og kompetanse, som det vert påpeikt i høyringsinnspela. Me ser fram til at me også får på plass ei flott tilsynsordning for einslege mindreårige asylsøkjarar etter kvart.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:10:52]: Fremskrittspartiet støtter denne saken. Vi mener det er helt riktig å lovfeste det som egentlig er dagens praksis, og at det også ivaretar det som var anmodningsvedtaket. Det er ikke noen føringer i det vedtaket på hvem som skal ha den omsorgen. Det viktigste bør og skal være at omsorgen er tilstrekkelig og god.

Jeg ser at det i forslag som fremmes i saken, argumenteres for at man skal la være å forskjellsbehandle, og at asylsøkere mellom 15 og 18 år skal få samme rettigheter som alle andre barn. Nå er det ikke sånn at alle andre barn er under barnevernets omsorg. Det er unntaksvis at man er det. Det viktige er at man har den tilstrekkelige kompetansen i den etaten som skal ta dette ansvaret.

Den fordelingen som er nå, at man har et noe høyere tiltaksnivå for de yngre aldersgrupper enn for dem mellom 15 og 18 år, er fornuftig. Det har vært fokusert mye på å få bedre barnefaglig kompetanse inn i UDI, som skal ha ansvaret, og det har blitt gjort beregninger som viser at det ville vært fryktelig dyrt å overføre alle asylsøkere mellom 15 og 18 år til barnevernet, uten at det kan vises til at det ville hatt noen merkbar positiv effekt.

Dette er en god sak som forhåpentligvis legger den ballen død, og som sørger for en fortsatt tilstrekkelig og god omsorg for alle asylsøkere under 18 år som kommer til Norge.

Heidi Greni (Sp) [10:12:50]: I proposisjonen legges det opp til en lovfesting av Utlendingsdirektoratets omsorgsansvar for enslige mindreårige som bor på mottak, og det foreslås at nærmere bestemmelser om innkvartering og omsorg for denne gruppen skal fastsettes i forskrift.

Proposisjonen er ment å svare opp et anmodningsvedtak, vedtak nr. 938 for 2016–2017, der vi sier:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfesting av ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere, hvilken omsorg disse barna har krav på og hvilke krav som stilles til mottak med enslige mindreårige asylsøkere.»

Det kom tydelig fram under behandlingen at flertallet forventet en tydeliggjøring av kvalitet og omfang på omsorgstilbudet for enslige mindreårige i asylmottak, på bakgrunn av barnefaglige vurderinger. Dette er ikke fulgt opp.

Omsorgsansvaret for enslige mindreårige under 15 år ligger til barnevernet. Flere av høringsinstansene mener omsorgsansvaret også for aldersgruppen 15–18 år bør overføres barnevernet.

Senterpartiet mener det er gode grunner til at omsorgsansvaret for enslige mindreårige over 15 år fortsatt bør ligge hos Utlendingsdirektoratet, og at dette bør lovfestes. Det er UDI som har erfaring med å utvikle og drifte et mottaksapparat spesialtilpasset enslige mindreårige, og den kompetansen bør vi bygge videre på. Opphold i asylmottak er midlertidig og tidsbegrenset, og rammene for omsorgen skiller seg vesentlig fra rammene for omsorgstilbudet for enslige mindreårige som er bosatt i en kommune.

Senterpartiet mener som sagt at ansvaret fortsatt skal ligge hos UDI, men en forutsetning for at dette kan lovfestes, er at kriteriene for å sikre et forsvarlig omsorgstilbud på bakgrunn av barnefaglige vurderinger er på plass.

Vi fremmer derfor forslag sammen med Arbeiderpartiet der vi ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et lovforslag som sikrer enslige mindreårige asylsøkere under offentlig omsorg et forsvarlig omsorgstilbud på bakgrunn av barnefaglige vurderinger. Dette må være på plass før en eventuell lovfesting kan skje.

Karin Andersen (SV) [10:15:23] (komiteens leder): Barn som flykter til Norge alene, skal ikke forskjellsbehandles og diskrimineres i forhold til norske barn som ikke har foreldre og foresatte. Det er det denne saken handler om. Den handler om at man vil lov feste det bruddet på barnekonvensjonen det er å lov feste denne forskjellsbehandlingen. Det er det som skjer.

Det vi vet om barns utvikling, er at barn trenger kjærlighet, orden og trygghet. Et omsorgsløst liv skader hjernen. Man er i kampmodus for å overleve, ikke for å utvikle seg. Ved god omsorg og alminnelig daglig liv kommer hjernen ut av kampmodus. Dette lærte jeg av Magne Raundalen, kjent barnepsykolog, som er opp tatt av barnehjernevernet. Det er jeg også, og det burde Stortinget være.

Dette er barn som har vært alene lenge, uten foreldre og foresatte. De har vært uten den nødvendige

omsorg som skal til for at man klarer seg godt resten av livet. De har vært i krise, fullstendig krise, og er det ennå. Hjernen er i kampmodus.

Det er ikke forskjell på hva barn trenger – på hva man trenger om man er enslig asylsøker mellom 15 og 18 år, og det norske barn trenger når de er uten foreldre. Ja, kanskje tilbudet kan være litt forskjellig, men nivået er ikke forskjellig. De trenger ikke mindre trygghet og mindre omsorg. Mange av dem trenger kanskje mer. De skal ikke forskjellsbehandles og diskrimineres. Det har vi lovet når vi har undertegnet barnekonvensjonen. Det sier Norges institusjon for menneskerettigheter, at ved å følge det regjeringen nå foreslår, er det brudd. Norske Kvinners Sanitetsforening, Røde Kors, Redd Barna, UNHCR – jeg regner med at mine medrepresentanter har lest høringsinnspillene.

Regjeringen foreslår at vi skal forskjellsbehandle, at vi skal lov feste at de skal ha et dårligere tilbud. Det står også i proposisjonen. Man mener tilbudet i dag er bra nok, med alle de rapportene vi alle har fått om at det fører til sjølmord, sjølskading, vanskelige liv.

Dette handler om å ta vare på de ungene som er under vårt ansvar, på en slik måte at de klarer seg best mulig resten av livet sitt, enten de skal bli i Norge eller de skal ut. Derfor foreslår SV en rekke forslag som jeg skal komme tilbake til, men jeg vil fremme dem nå.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Torhild Bransdal (KrF) [10:18:48]: Jeg har levd et langt og godt liv, og mye lærdom har jeg fått med meg i dette livet. Jeg har lært meg forskjellen på rett og galt. Jeg har lært at en skal holde det en lover, og jeg har lært at små mennesker er de største menneskene vi har, og at ærlighet varer lengst. I dag vil jeg være tro mot alt dette.

Jeg har lært meg forskjellen på rett og galt. For meg og Kristelig Folkeparti er det galt å forskjellsbehandle de barna som er under statens omsorg. Derfor skulle vi i dag helst sett at enslige mindreårige asylsøkere ble lov festet under barnevernets omsorg og ikke UDIs, men når det først er slik det nå er blitt, har i hvert fall Kristelig Folkeparti jobbet for å få det så godt som mulig innenfor de rammene som er.

Jeg har også lært at en skal holde det en lover. Kristelig Folkeparti var en del av regjeringsforhandlingene på Granavolden og tapte denne saken. Vi vant mye på Granavolden også, men det er ikke relevant for de enslige mindreårige asylsøkerne. Men vi skal holde det vi lover, på godt og på vondt, i gode dager og i litt dårligere dager. Så vi skal være tro mot de forhandlingene og vedtakene som er fattet.

Jeg har lært meg at de små menneskene er de største menneskene vi har. Derfor er det ekstra viktig at vi som voksne skaper gode vern for alle barn, også enslige mindreårige asylsøkere. Jeg er derfor glad for at jeg kan være tro mot denne lærdommen, og Kristelig Folkeparti får i dag gjennomslag for følgende i det videre arbeidet:

Ved utforming av forskriftsteksten skal det sikres en rettslig standard for forsvarlighet i omsorgstilbudet, og den skal ivareta hensynet til barnas beste under hele oppholdet i asylmottak. Den enslige mindreåriges rett til å bli hørt og til medvirkning, deltagelse og innflytelse under oppholdet i asylmottaket skal forskriftsfestes, og enslige mindreåriges medbestemmelsesrett skal ivaretas i det videre forskriftsarbeidet. Utlendingsdirektoratets og asylmottakenes særskilte aktivitetsplikt skal forskriftsfestes for å bidra til at den mindreårige får nødvendige tjenester fra andre sektormyndigheter, som helsevern, skolevesen, barnevern mv., under oppholdet i asylmottaket. Det skal etableres en tilsynsordning for omsorgen til enslige mindreårige som bor i asylmottak.

Jeg har også lært meg at ærlighet varer lengst, og dette er den store og fulle ærligheten. Ja, jeg er litt slukøret i dag og skulle gjerne sett det annerledes. Samtidig er jeg glad for at vi har klart å få til endringer som vil bety noe for de enslige mindreårige asylsøkerne på mottak i dag.

Statsråd Monica Mæland [10:21:46]: Proposisjonen som behandles av Stortinget i dag, inneholder forslag til endringer i utlendingsloven § 95. Endringene innebærer at Utlendingsdirektoratets omsorgsansvar for enslige mindreårige som bor i asylmottak, lovfestes. Det foreslås også å lovfeste at den daglige omsorgen for de enslige mindreårige i mottak kan utøves av asylmottaket ved driftsoperatøren, og at nærmere bestemmelser om innkvartering av og omsorg til denne gruppen kan gis i forskrift. Forslaget følger opp Stortingets anmodningsvedtak nr. 938 av 14. juni 2017.

En lovfesting av Utlendingsdirektoratets omsorgsansvar for enslige mindreårige som bor i asylmottak, vil klargjøre dagens rettstilstand. En slik klargjøring vil gi de enslige mindreårige større forutsigbarhet og danne grunnlaget for økt ekstern kontroll og en mer helhetlig tilrettelegging av bo- og omsorgstilbudet til denne gruppen.

Videre vil regulering av Utlendingsdirektoratets omsorgsansvar bidra til å klargjøre hva Utlendingsdirektoratet har – og ikke har – ansvar for, sett hen til sektoransvarsprinsippet, slik at rette myndigheter kan ansvarliggjøres. På lengre sikt kan det føre til mer effektiv samhandling mellom Utlendingsdirektoratet og

andre sektormyndigheter og en mer effektiv forvaltning.

Departementets forslag om forskriftsfesting av de nærmere kravene til den omsorgen som skal gis, vil styrke rettssikkerheten til de enslige mindreårige under oppholdet i asylmottak. En slik forskriftsfesting vil også bidra til å gi de enslige mindreårige som bor i mottak, og deres representanter, bedre mulighet til å ivareta sine rettigheter ved eventuell svikt i omsorgstilbudet fra asylmottakets side.

I det videre forskriftsarbeidet vil derfor departementet tydeliggjøre dagens krav til bl.a. forsvarlig omsorg, bemanning og kompetanse hos de ansatte i asylmottak, samt de enslige mindreåriges rettigheter under oppholdet i asylmottak.

Dette lovforslaget vil sikre at de enslige mindreårige får et forsvarlig omsorgstilbud under oppholdet i asylmottak. En lovfesting av Utlendingsdirektoratets omsorgsansvar for denne gruppen vil også innebære en styrking av rettssikkerheten for alle enslige mindreårige som bor i asylmottak.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Masud Gharahkhani (A) [10:24:20]: Hvordan kan statsråden mene at dette lovforslaget er å følge opp det Stortinget vedtok? For det første: Man ba regjeringen om å fremme et lovforslag om ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere. Ja, det leverer man på. Men for det andre: Hvilken omsorg disse barna har krav på, og hvilke krav som stilles til mottak med enslige mindreårige asylsøkere, det leverer ikke regjeringen på, det skal man komme tilbake til gjennom en forskrift. Man sier også at dette vil handle om å regelfeste dagens standard.

Statsråd Monica Mæland [10:24:54]: Ja, jeg oppfatter at det er en uenighet om det lovtekniske her. Vi har svart på en lovfesting, en kodifisering av det som er gjeldende praksis. Det er det vi har svart på. Så har vi sagt at når det gjelder det nærmere innholdet, er det helt naturlig at det er forskriftsfestet. Nå er jo forskrifter hele tiden basert på at Stortinget delegerer slik myndighet til regjeringen, og hvis Stortinget ikke vil det, står man fritt til å la være å gjøre det. Men dette er den vanlige måten å gjøre det på, nemlig å lovfeste det overordnede, mens detaljene utferdiges i en forskrift – i tillegg til at departementet og direktoratet gjør dette på en god og forsvarlig måte.

Når det gjelder nivå, sto det ingenting i anmodningsvedtaket om at nivået skulle heves. Vi baserer oss altså på dagens nivå når vi skal utarbeide forskrifter.

Masud Gharahkhani (A) [10:25:49]: Hele formålet med at et flertall på Stortinget ba om denne saken, var

jo at man mente at tilbudet var for dårlig, og at man ønsket å heve standarden. Arbeiderpartiet har fremmet et forslag i dag som jeg registrerer ikke får flertall, fordi Venstre og Kristelig Folkeparti, som vanlig, i forrige runde ikke lenger sto bak det. Det er vel ikke første gangen Venstre og Kristelig Folkeparti går vekk fra de lovnadene de har gitt, når de har vært med i et flertall i tidligere runder.

Men kan statsråden si noe om hva som faktisk vil komme i forskriften? Vil det bety noe høyere standard, eller er det slik at det er status quo?

Statsråd Monica Mæland [10:26:25]: Hvis meningen og hele formålet til de som fremmet anmodningen, var å endre standarden, burde man kanskje sagt det. Det har man ikke gjort. Vi oppfattet at meningen her var å tydeliggjøre hva som gjelder, hvilke omsorgstilbud, og hvem som skal ha ansvaret for omsorgstilbudet for dem under og over 15 år, altså en kodifisering av det som har vært gjeldende praksis.

Når det gjelder innholdet, redegjorde jeg for det. Det skal selvsagt inneholde krav både til kompetanse, til innholdet i omsorgstilbudet, til bemanning og den type ting. Det kommer vi tilbake til. Dette er et arbeid vi skal utferdige, og som nettopp er ment å sikre en god og forsvarlig bemanning og et godt og forsvarlig omsorgstilbud til dem over 15 år som er i asylmottak.

Karin Andersen (SV) [10:27:30]: I høringsuttaletelsen fra Norges institusjon for menneskerettigheter, som både er Stortingets og regjeringens rådgivende organ for hvordan vi skal forvalte våre menneskerettigheter, står det:

Norges institusjon for menneskerettigheter mener at forslaget i Prop. 82 L ikke sikrer et likeverdig omsorgstilbud for enslige mindreårige over 15 år, og at forslaget derfor er i strid med menneskerettighetene.

Hvordan begrunner statsråden at dette er feil? Og hvor er den faglige begrunnelsen for at disse barna skal ha et dårligere omsorgstilbud enn norske barn som er uten foreldre og foresatte?

Statsråd Monica Mæland [10:28:24]: Dette kodifiserer gjeldende praksis. Det er en praksis som SV i regjering førte, og det er en praksis som er videreført. Det er ikke en praksis noen har dømt Norge for å ha i strid med menneskerettighetene.

Vi erkjenner at barn over og under 15 år har ulike omsorgsbehov. De skal ha forsvarlig omsorg, barnets beste gjelder, men det er ulike behov for barn over og under 15 år. Det gjelder enten de har asylstatus eller ikke. Og i erkjennelsen av dette kodifiserer vi nå det som er gjeldende rett, nemlig at barnevernet skal ha

ansvar og hovedansvar for dem under 15 år, mens Utlendingsdirektoratet skal ha ansvar for dem over 15 år. Men de skal ha forsvarlig og likeverdig behandling.

Karin Andersen (SV) [10:29:17]: At praksisen har vært feil før, er ingen god begrunnelse. Vi fikk flyttet grensen opp til 15 år; det var Høyre imot den gangen.

Poenget her er: Hva er riktig for disse barna? Jeg har ikke hørt statsråden gi ett faglig forsvarlig argument for hvorfor man skulle trenge mindre omsorg når man er over 15 år. Alle som har vært borti barn og unge, vet jo at i den alderen er det kanskje enda viktigere enn noen gang å ha faste omsorgspersoner som kan veilede en. Man har altså vært alene i mange år, man aner ingenting om framtida, og man trenger voksne som kan veilede en.

Ser ikke statsråden og regjeringen dette store behovet for disse ungdommene, også ut fra nettopp det Magne Raundalen lærer oss om barnehjernevernet, nemlig at da bruker man alle kreftene sine til å være i kampmodus bare for å overleve, og ikke til å kunne utvikle seg positivt – fordi man ikke er trygg.

Statsråd Monica Mæland [10:30:20]: La meg bare få tydeliggjøre: Jeg mener ikke at praksisen har vært feil. Det var ikke det jeg sa. Jeg sier at vi kodifiserer det som er gjeldende praksis.

Så sa jeg heller ikke at barn over 15 år trengte mindre omsorg, men jeg sa at de trenger en annen omsorg. Det vet alle som har hatt ungdommer i huset. Det er en annen form for omsorg man trenger når man har passert 15 år – når man skal forberedes på voksenlivet, forberedes på et selvstendig liv, forberedes på skole, arbeid og helt andre ting enn det barn under 15 år gjør.

Det viktige for oss er at det skal gis et forsvarlig og godt tilbud, enten man er over eller under 15 år.

Karin Andersen (SV) [10:31:00]: Men vi vet jo at det ikke gjøres i dag. Det er det denne saken handler om, at man nå skal lovfeste en praksis som ikke er god nok, og som til og med er et brudd på menneskerettighetene.

Da skal jeg gå videre og spørre om dette med tilsynsordning. Det har SV jobbet for veldig lenge. Under behandlingen i komiteen trodde jeg at de merknadene regjeringspartiene sto inne i, betød at vi skulle ha en uavhengig tilsynsordning. Men jeg forsto etter hvert at det ikke var meningen.

Vi fremmer nå et forslag om at det skal etableres en uavhengig tilsynsordning, og da ber jeg statsråden klarlegge: Er det slik at tilsynsordningen skal være uavhengig? Og hvis det faktisk er slik, hva er da grunnen til at man ikke kunne finne en enighet med SV om dette? For

det sies nå to forskjellige ting, både at det skal være uavhengig, og at det kan man ikke skrive i innstillingen.

Statsråd Monica Mæland [10:32:04]: For det første: Når det gjelder å kodifisere gjeldende praksis, er praksis i endring. Det stilles i dag helt andre krav til innholdet i et asylmottak som huser ungdom over 15 år, enn det gjorde f.eks. for fem og ti år siden. Det er blitt stadig strengere krav til bemanning og kompetanse og hvilken omsorg barna får. Det mener jeg er veldig bra. Og de forskriftene vi skal utarbeide, kommer til å være i tråd med de strengere kravene vi i dag har.

Når det gjelder spørsmålet om uavhengig tilsyn, foreligger det et anmodningsvedtak som vi skal svare ut. Det er jo slik i dag at UDI har tilsynsansvar med asylmottakene. De inngår avtaler, følger opp og kontrollerer at avtalene og innholdet i dem følges. Så det er en kontrollvirksomhet knyttet til dette. Men det er også gode grunner for å si at et uavhengig tilsyn vil være mer nøytralt, og det har vi sagt vi skal komme tilbake til.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [10:33:24]: Når det gjelder tilsynsordning, mener SV at den må være uavhengig. Det fungerer ikke når man holder tilsyn med seg selv. Her vet vi jo at det er en vanskelig situasjon for de menneskene som er der.

Så hører jeg altså at statsråden i sitt innlegg sier at man skal se mer på rettssikkerheten i systemet. Det er bra, men det er også omsorgsnivået som må heves. Til det som blir sagt nå, at regjeringen altså har tolket dette forslaget som det var flertall for i Stortinget, og som er bakgrunnen for dette: Det må jo være en lærdom for Stortinget at man må være tydeligere i forslaget, for regjeringen bryr seg ingenting om de merknadene som er skrevet, som sier at poenget til flertallet nettopp var at omsorgstilbudet skulle bedres og komme på nivå med det som er i barnevernet.

Jeg hører også at det er noen i debatten som prøver å spre en slags historie om at SV vil at disse barna skal inn på norske barnevernsinstitusjoner og få det samme tilbudet. Det er ikke det vi snakker om. Vi snakker om at de skal ha et tilbud som er på samme nivå og har samme kvalitet, men som er tilpasset dem. De kan trenge andre ting. Det er ikke sånn at norske barn under barnevernet heller skal ha akkurat det samme tilbudet. Det dreier seg om kvaliteten på tilbudet. Vi kunne også sikkert se på kvaliteten i barnevernet, det er ikke alltid godt nok det heller. Men her vet vi at det er mye dårligere, og det er ingen barnefaglige grunner til at det skulle være sånn, for disse barna trenger omsorg like

mye som andre for å kunne komme ut av barnelivet og inn i voksenlivet med huet opp og beina ned og klare seg godt. De har opplevd ting jeg tror de fleste av oss ikke tør å tenke på engang. Derfor foreslår SV at dette ansvaret skal ligge hos barnevernet, slik det er for dem under 15 år. Det er ingen grunn til å lage det skillet – ingen, ingen fornuftig faglig grunn til å lage det skillet, sjøl om det har vært gjort slik før.

Vi ber også om at de kravene til kvalitet som skal være i omsorgen, må lovfestes. Det er alle organisasjonene som jobber med disse barna, dundrende enig med SV i.

Og vi ber om at de kravene må tilsvare bemanning, kompetanse og tilbud i mottak og institusjoner under barnevernet.

Helt til slutt: SV kommer subsidiært til å stemme for Arbeiderpartiet og Senterpartiets forslag.

Ove Trellevik (H) [10:36:40]: Eg tek ordet berre for å oppklara litt av det som førre representant var inne på når det gjeld uavhengig tilsynsordning. Det er heilt klart at Høgre støttar eit uavhengig tilsyn, men at tilsynet skal vera uavhengig, er noko anna. Me ønskjer eit tilsyn som skal vera underlagt regjeringa og Stortinget, og ikkje eit uavhengig tilsyn som slikt. Men sjølve tilsynet må vera uavhengig, sjølvsagt må det det.

Me ønskjer òg at einslege mindreårige asylsøkarar på asylmottak skal venda seg til eit uavhengig organ, altså ikkje eit uavhengig tilsynsorgan utanfor politisk kontroll, men eit tilsyn underlagt storting og regjering. Det er det som er bakgrunnen for at det vart ordkløyveri i komiteen, slik representanten Andersen viser til. Det er inga stor sak, men det er viktig for Høgre å vera presis i ordlyden på dette.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [10:37:54]: Jeg har nesten lyst til å si i all verdens land og rike, det er da ingen som har foreslått et tilsyn utenfor myndighetenes kontroll. Hvor kommer slike tanker fra? Til uavhengig tilsyn, slik regjeringspartiene skrev i sine merknader, sa SV at dette er vi enig i, kan vi ikke bare skrive «uavhengig tilsyn» gjennom hele merknaden, for vi mener jo uavhengig av den instansen som i utgangspunktet har ansvaret. Det er ingen som har foreslått å etablere tilsyn som liksom skal være en satellitt uten politisk forankring. Dette er skinnargumentasjon fra ende til annen bare for ikke å være helt sikre på at dette blir gjennomført.

Jeg må innrømme at jeg blir ganske opprørt når jeg hører slike historier, akkurat som jeg også har hørt Trellevik i debatter si at SV mener at disse barna skal plasseres

på norske barnevernsinstitusjoner. Nei, vi har aldri sagt det. Vi mener de skal ha egne tilbud, men på nivå med.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [10:39:12]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (nytt tiltak ved brudd på utlendingsloven m.m.) (Innst. 343 L (2020–2021), jf. Prop. 83 L (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten på følgende måte: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:40:00] (ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for samarbeidet om denne saken. Saken gjelder endringer i utlendingsloven, nytt tiltak ved brudd på utlendingsloven. Det handler om å gi en hjemmel til alternative tiltak, altså utvidet oppholdstid i utlendingsloven § 70 og også en hjemmel i § 60 for å fastsette krav om tre års tilleggstid. Det kommer tydelig fram at de nye reglene om tilleggstid ikke skal danne grunnlag for noen generell oppmykning av praksis.

Bak tilrådingen står alle komiteens partier, bortsett fra SV. Jeg regner med at de øvrige partiene selv vil snakke for sine synspunkter.

Fremskrittspartiet mener at dette er en god sak. Det har nok også vært slik at vår daværende, eller sittende, justisminister var med på å utarbeide dette forslaget, og så vidt vi kan se, er det få endringer i saken siden den ble sendt ut på høring. Intensjonen for Fremskrittspartiet i denne saken har hovedsakelig vært å gi en hjemmel, en mulighet til en reaksjon i de sakene der man i dag ikke får en utvisning, f.eks. av hensyn til barnas beste. I slike tilfeller i dag sitter man igjen med ingen reaksjon, selv om det har vært grove brudd på utlendingsloven. Det er en svakhet. Slik sett er dette en innstramming i lovverket som vil gi flere som i dag slipper unna, en reaksjon. Det er vi glade for, for det er veldig viktig for å underbygge respekten for lovverket og for å sørge for at det ikke er reaksjonsfritt dersom man har brutt utlendingsloven, gjerne i den hensikt å få opphold i Norge. Vi vet dessverre at omfanget av juks, forsøk på juks, i spesielt asylsaker er høyt, og da kan det

ikke være slik at hensynet til barnets beste gis avgjørende effekt, selv om det skal og bør være et grunnleggende hensyn – slik det faktisk gjøres i en del saker i dag, hvor man da, som sagt, ikke får noen reaksjon.

Vi har i denne saken lagt vekt på det som også kommer fram i proposisjonen, at man ikke skal legge til rette for en generell oppmykning. Vi ser på dette som en god og riktig innstramming av lovverket, og det er en sak som vi selv har vært med på å utarbeide, da vi satt i regjering.

Med det stiller vi oss bak regjeringens forslag.

Masud Gharahkhani (A) [10:43:17]: De endringene i utlendingsloven som regjeringen foreslår her, støttes av Arbeiderpartiet. I asyl- og flyktningpolitikken er tillit viktig. Det er avgjørende at folk er oppriktige om identitet og informasjon som kreves, slik at utlendingsmyndighetene kan ta en riktig beslutning. Men også i de tilfellene der brudd forekommer, har alternativer til utvisning manglet i de spesielle tilfellene der hensynet til barnets beste er tungtveiende. Derfor mener vi det er positivt at den endringen som nå foreslås, med økt tilleggstid for permanent opphold som alternativ reaksjon, gir utlendingsmyndighetene økt fleksibilitet i disse sakene.

Jeg er også enig med dem som påpeker at dette ikke er noen generell oppmykning, men det kan få betydning i spesielle tilfeller der hensynet til barnets beste og rett til familieliv må veies opp mot andre samfunns-hensyn, som viktigheten av å reagere når noen har brutt loven.

Jeg velger også å kommentere den generelle diskusjonen om barnets beste i utlendingssaker. Som kjent har Arbeiderpartiet vært opptatt av en gjennomgang av utlendingsmyndighetenes praksis når det gjelder vurdering av barnets beste i alle utlendingssaker, og vi har fremmet forslag om dette som er blitt stemt ned av stortingsflertallet. Nå sier jo regjeringen selv at de skal nedsette en arbeidsgruppe som skal se på barnets beste i utvisningssaker. Det er bra, selv om jeg skulle ønske at regjeringen ville gå litt bredere til verks og ikke begrense gjennomgangen til kun å handle om utvisning. Men som følge av denne arbeidsgruppen er jeg sikker på at debatten om alternative reaksjonsformer vil fortsette.

Ove Trellevik (H) [10:45:06]: Utvisningssaker er krevjande. Når det er slått fast at dei objektive kriteria for utvisning er til stades, må det gjerast ei vurdering av om utlendingar faktisk bør utvisast.

Utvisning skal ikkje vedtakast dersom det i betraktning av alvoret i forholdet og tilknyttinga utlendingen har til riket, vil vera eit uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen sjølv eller den næraste familien.

For Høgre er det i dag to viktige endringar me vedtek. Alternativa til utvisning kan gjera det mogleg med ein forvaltningsreaksjon i dei særlege tilfella der det i dag ikkje vert treft vedtak om utvisning trass i at det er gjort grove og gjentekne brot på utlendingslova. Ein vil også få større fleksibilitet i særlege tilfelle enn det utlendingsforvaltninga har i enkeltsaker i dag, der det samfunnsmessig sett er mindre viktig med utvisning, og der omsynet til barn veg tungt. Det er òg ei særdeles viktig og god endring.

For Høgre er det viktig at dei nye reglane om tilleggstid ikkje skal danna grunnlag for noko generell oppmyking av praksisen med omsyn til utvisning av utlendingar som bryt utlendingslova, men gje ein meir tenleg reaksjon frå samfunnet si side i enkelte utvisningsaker.

Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [10:46:51]:

Som det er gjort godt rede for, har et flertall i komiteen, inkludert Senterpartiet, støttet forslagene i proposisjonen. Den største endringen som foreslås, er at det ved brudd på utlendingsloven skal kunne kreves tre års ekstra botid i Norge før man kan få permanent oppholdstillatelse. Det vil da bli snakk om til sammen seks år i saker der utvisning ikke er mulig.

Det presiseres i forslagene at endringen ikke skal være en oppmykning av dagens regelverk, men skal kunne brukes kun i særlige tilfeller. Sånne særlige tilfeller er, som vi har hørt nevnt, gjerne saker der spesielle hensyn til barn gjør at utvisning ikke kan skje ifølge loven, og der man hittil ikke har hatt andre sanksjonsmuligheter. I dag har myndighetene ingen reaksjonsmulighet i de tilfellene der utlendingsloven brytes, men spesielle hensyn gjør at utvisning ikke er mulig å gjennomføre.

Senterpartiet mener det er riktig og hensiktsmessig at det tas inn en lovendring som muliggjør en reaksjon mot lovbrøyer i de tilfellene det er snakk om. Vi mener loven sånn den er i dag, gir uheldige signaler når alvorlige brudd på utlendingsloven kan forekomme uten reaksjoner fra myndighetene. Senterpartiet mener i utgangspunktet at man i saker der lovbrudd er alvorlige, også burde kunne vurdere andre straffereaksjoner, som bøter. I denne saken slutter vi oss imidlertid til flertallet og komiteens tilråding, og vi mener at endringene er riktige og rettfærdige.

I de foreslåtte endringene legges det også til rette for en mer omfattende praksis med å kunne nekte permanent oppholdstillatelse dersom tungtveiende grunner tilsier det. Det er også godt begrunnet i proposisjonen og noe Senterpartiet slutter seg til.

Til slutt: Jeg håper og tror at det store flertallet av befolkningen, både de som bor i landet, og de som

ønsker å bo her, er enig i at alvorlige lovbrudd må få konsekvenser. Samtidig er det viktig at vi unngår at unger blir urettmessig skadelidende. Med komiteens tilråding mener vi at vi oppnår begge deler.

Karin Andersen (SV) [10:49:24]: Da SV og Kristelig Folkeparti tok initiativ til å få til endringer i lovverket på dette området, var det saker som f.eks. saken til Yasmin vi tok utgangspunkt i. Yasmin kom til Norge som en livredd 19-åring og gjorde en feil som hun nok har angret bittert hele tida etterpå. Det er nå 16 eller 17 år siden hun giftet seg med en norsk mann og fikk fire barn. Slik sett burde hun fått diplom fra Erna Solberg, som ønsker seg at kvinner skal sette flere barn til verden i Norge. Men Høyesterett har altså gitt UDI rett til å utvise henne slik lovene er i dag, og Nav krever tilbake barnetrygd for barna, som er norske og bor i Norge, som om hun har gjeamt de pengene unna og ikke brukt dem til ungene. Hun har da vittrilig fostret opp disse barna.

SV mener at hensynet til disse fire barna, og til mange andre barn, burde tilsa at hun fikk bli i Norge. Derfor tok vi initiativet, og vi skulle ha en lovendring som eksplisitt tok mer hensyn til barn i disse sakene. Vi har fått tilbake en lovendring som gir straffereaksjon til dem som i dag ikke får straff, og som ikke eksplisitt bedrer situasjonen for barnefamiliene, som var hele utgangspunktet.

Vi har nå en utlendingspolitikk som er ekstremt barne- og familieuvennlig. Å sende Yasmin ut av landet er oppskriften på å ødelegge en familie, uten at vi oppnår noe godt med det. Hun gjorde en feil, og vi mente at hun skulle kunne få en reaksjon. Det kunne være bøter, det kunne være fengsel, det kunne være utsatte tillatelser. Nå får vi på plass en hjemmel for utsatte tillatelser, og det er greit, men lovens ordlyd sikrer ikke det som var hele hensikten, nemlig at barna skulle sikres bedre i slike saker som Yasmins. Og det er ikke bare den saken, det er mange slike saker.

I dag trumfer innvandringsregulerende hensyn altfor tungt hensynet til barns beste i mange saker. Jeg registrerer at flertallet fremdeles synes at man har rett til å knuse slike familier, sjøl om det var en liten feil som ble begått for svært mange år siden. Det er vi uenig i.

Jeg tar opp de forslagene som SV har i innstillingen.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Torhild Bransdal (KrF) [10:52:49]: Stortinget har pekt på behovet for å utrede tiltak som kan gi alternativ til utvisning i særlige tilfeller der hensynet til barnets beste tilsier det. I dag justerer vi dagens praksis. I saker der det tidligere har vært forvaltningsmessig åpent for kun

utvisning som straffereaksjon, gis forvaltningen nå ett verktøy til i kassen når det skal vurdere straffereaksjoner. Noen partier mener det er en innstramming. Det er det ikke. Med alternativer til utvisning gir vi forvaltningen mer fleksibilitet i særlige tilfeller enn det utlendingsforvaltningen har i dag. Særlige tilfeller er typisk konkrete enkeltsaker der det samfunnsmessig sett er mindre viktig med utvisning. Misforstå ikke dette budskapet – hensynet til berørte barn vil med dette lovforslaget lettere kunne få avgjørende betydning i slike saker. I tilfeller hvor forvaltningen er i tvil om hva som bør være resultatet, vil et alternativ til utvisning gagne familiene.

Dagens regelverk knyttet til brudd på utlendingsloven kan oppleves svært rigid og firkantet og medføre at familier må splittes. Slik loven har vært utformet, vil utfallet av brudd få store konsekvenser for dem det gjelder. Det er uheldig. Utvisning som straff kan oppleves svært inngripende i saker som omhandler barn, og nå gis forvaltningen det rommet de trenger til å ha større fleksibilitet i de sakene der det samfunnsmessig sett er mindre viktig med utvisning. Dette vil sikre mer rimelige og rettferdige utfall av brudd på utlendingsloven, og vinnerne er barna og familiene.

Utvisning fra landet er et svært inngripende tiltak og spesielt i saker som berører barn. Kristelig Folkeparti mener vi på bakgrunn av saken vi har sett bli løftet i media den siste tiden, må se på hvordan barnets beste og innvandringsregulerende hensyn vektet. I dag gir vi forvaltningen alternative straffereaksjoner, og for ikke lenge siden fikk Kristelig Folkeparti gjennomslag for å sette ned en arbeidsgruppe som skal se på hvordan terskelen i utvisningssaker som berører barn, praktiseres. Arbeidsgruppen skal gi en vurdering av om det er behov for endringer i norske regler eller retningslinjer knyttet til barnets beste i utlendingsforvaltningen.

For oss i Kristelig Folkeparti er prinsippet for barnets beste viktig. Vi er glade for å kunne levere på alternativer til utvisning i dag og mener at barnets beste alltid bør løftes i alle saker, selvfølgelig også i utlendingsforvaltningen.

Statsråd Monica Mæland [10:55:53]: Med de forslagene flertallet i komiteen nå har sluttet seg til i innstillingen, vil forvaltningen få mer rom for fleksibilitet i vanskelige tvilssaker hvor særlige hensyn gjør seg gjeldende, og det vil kunne reageres overfor utlendinger som begår grove eller gjentatte brudd på utlendingsloven, men som ikke kan utvises.

Både komiteens flertall og komiteens mindretall er særlig opptatt av saker som berører barn. Det er jeg også. Selv om det vil variere veldig hvor inngripende et utvisningsvedtak faktisk oppleves, er det ingen tvil om at utvisning i noen tilfeller rammer barn hardt. Jeg vil

understreke at det er veldig viktig med særskilt oppmerksomhet om de sakene som berører barn, og departementet arbeider nå med flere tiltak og utredninger.

Vi har nettopp sendt på høring et forslag om en styrking av retten til fritt rettsråd gjennom tilbud om ekstra timer fritt rettsråd i klageomgangen ved utvisning for brudd på utlendingsloven, når utlendinger har barn i Norge med oppholdstillatelse eller norsk statsborgerskap. I den samme høringen har vi foreslått en ny regel om rett til nemndsmøtebehandling ved utvisning av en utlending som har fått tilbakekalt norsk statsborgerskap, og som har barn med fast bopel i Norge. Departementet arbeider også med å nedsette en arbeidsgruppe som skal se nærmere på den generelle terskelen for utvisning i saker som berører barn. Arbeidsgruppens gjennomgang vil forhåpentligvis gi et godt grunnlag for å vurdere om det bør foretas justeringer av terskelen for utvisning for noen bestemte sakstyper. Utlendingsdirektoratet har tidligere denne måneden også lyst ut et oppdrag for å utrede bl.a. behovet for mer direkte og muntlig høring av barn i utvisningssaker.

Samtidig er det sånn at vi må forholde oss til en streng utvisningspraksis overfor utlendinger som jukser med identitet, eller som begår andre, veldig alvorlige brudd på utlendingsloven. Høyesterett har også slått fast at ved meget alvorlige brudd på utlendingsloven vil utvisning bare være uforholdsmessig dersom det medfører uvanlig store eller ekstraordinære belastninger for det barnet eller de barna som blir berørt. Det er derfor ikke til å komme vekk fra at forvaltningen – uansett regelverksjusteringer og uansett utredninger – ofte vil stå overfor saker med vanskelige avveininger også i framtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin Andersen (SV) [10:58:38]: Jeg er veldig glad for at statsråden forstår at dette kan være veldig, veldig vanskelige saker for de barna og de familiene dette gjelder.

På slutten av innlegget sitt sa statsråden at det skal tas hensyn til at barna ikke blir utsatt for «uvanlig store» belastninger. Da har jeg lyst til å høre statsrådens tanker om hva usedvanlig store belastninger for et barn er. Vil ikke det være at en av foreldrene blir utvist fra Norge, og der det i teorien kanskje vil være to år, men i praksis mye, mye lengre tid, og at man til og med kan risikere at den enslige forelderen som er tilbake, etter hvert kanskje ikke har høy nok inntekt til at vedkommende i det hele tatt skal få komme tilbake? Det å miste en av omsorgspersonene – jeg klarer ikke å skjønne at det ikke er en stor belastning for barn.

Statsråd Monica Mæland [10:59:42]: Det var ikke det jeg sa. Det vil veldig ofte være en stor belastning å miste en forelder, i hvert fall i de tilfellene hvor du har en god forelder og bor sammen med foreldrene dine. Alle saker er jo ulike. Det jeg refererte til, var hva Høyesterett har sagt om dette. De har vist til at utvisning bare er uforholdsmessig dersom det medfører uvanlig store eller ekstraordinære belastninger.

Ja, det er en belastning å miste en forelder, men det er også svært alvorlig å begå grove brudd på utlendingsloven, det å lyve på identitet. Man kan ikke lyve seg til opphold. Det må få konsekvenser, og da vil ikke familietilknytning alene være grunn god nok til å kunne unndra seg å bli utvist. Så da må hver sak vurderes for seg. Det gjør UDI, det gjør UNE, og det gjør domstolen.

Karin Andersen (SV) [11:00:36]: Det er vel et spørsmål om hvor det brekkpunktet går når det er alvorligere at en livredd 19-åring løy da hun kom til Norge, enn at fire unger skal miste mor si. Et eller annet sted må det vel gå en grense for hvor gamle disse sakene skal kunne være, og oppveie konsekvensene. Det er derfor SV ba om alternative reaksjonsformer, der vi også er villige til å se på f.eks. bøter eller fengsel for dette, men der konsekvensene for barna blir mindre. Vi mener ikke at det skal være mulig å lyve seg til opphold, men et eller annet sted går jo denne grensen også for statsråden. Nå trumfer innvandringsregulerende hensyn hensynet til barna i altfor mange saker der barn opplever at den ene forelderen blir sendt ut av landet – i det eksemplet jeg viste: fire barn.

Statsråd Monica Mæland [11:01:41]: Det er derfor vi overlater til fagmyndighet og til domstol å gjøre en vurdering i hver enkelt sak. Ingen sak er lik, og derfor må hver sak behandles for seg. I alle saker skal hensynet til barnets beste selvsagt vurderes. Men det at tiden går, forandrer ikke det faktum at man har løyet, eller at man har opptrådt i strid med utlendingsreglene. Det forandres ikke av tiden, men omstendighetene rundt det kan forandres. Derfor står vi jo her i dag med et lovforslag som gjør at i tvilstilfeller, der vurderingen er at det å utvise er et veldig inngripende tiltak, men man samtidig har begått et alvorlig brudd på loven – ja, da har man nå et alternativ. Men det er altså ikke meningen å senke terskelen – slik jeg skjønner at representanten ønsker, og det er en ærlig sak – det er ikke det som er svaret i dette lovforslaget. Her handler det rett og slett om å gi flere virkemidler i vanskelige saker.

Karin Andersen (SV) [11:02:45]: Jeg tror jeg må minne justisministeren på at det er foreldelsesfrister i temmelig alvorlige kriminelle saker i Norge. I disse sakene finnes det ingen foreldelsesfrist. Det ser vi rammer

helt urimelig i mange av disse sakene som er veldig gamle. Det er også riktig, som statsråden sier, at det lovforslaget som vi behandler nå, ikke er noen generell oppmykning og tar ikke mer hensyn til barn, dessverre. Jeg hadde vært sjeleglad hvis det var slik. Men statsråden sier også at hensynet til barn skal ivaretas. Det har vi sett i andre saker der vi også har sagt at hensynet til barn skal ivaretas, der Stortinget har måttet gripe inn flere ganger, både overfor de såkalte oktoberbarna og overfor de lengeværende barna, og der vi har bedt om at det i utlendingsforskriften skrives tydeligere at hensynet til barnet må legges større vekt på. Det er det behov for i disse sakene også. Ser statsråden det behovet?

Statsråd Monica Mæland [11:03:50]: Det er jo nettopp derfor vi er her, det er for å gi ytterligere vurderingsrom i de sakene hvor det er stor tvil, der saken involverer barn. Men jeg tror vi er helt grunnleggende uenig om politikk på dette området. Det er jo noen som mener at det at man har barn, gjør at man aldri skal kunne utvises. Jeg mener altså ikke det. Jeg mener at tilknytning til barn alene ikke gjør at du kan lyve deg til opphold. Jeg mener at det må få konsekvenser at du har begått alvorlige brudd. Men jeg mener også at hver sak er forskjellig, og heldigvis er det da enten UNE, med sin fagmyndighet, eller domstolen som skal gjøre den konkrete vurderingen i konkrete saker, som representanten viser til, hvor hun er uenig med domstolen. Det er det fullt lov å være. Og loven vedtas her i denne sal, så vil man innføre foreldelsesregler, så kan man det.

Karin Andersen (SV) [11:04:46]: Vi behandler jo nettopp et lovforslag nå, etter initiativ fra SV og Kristelig Folkeparti, som skulle ta mer hensyn til barna i disse sakene. Det er det vi foreslår at vi skal gjøre, mens regjeringen kommer tilbake med et lovforslag der de eksplisitt sier: Vi skal ikke ta mer hensyn til barna i disse sakene. Det er det som er problemet med hele saken. Vi ønsker ikke at det skal være fritt fram, men vi ønsker at man skal ta mer hensyn til barn i disse sakene – særlig der det vil ramme dem veldig hardt, og det gjør det jo i veldig mange av disse sakene – og at man etablerer et system med alternative reaksjonsformer, slik at man får en straff, men at en ikke rammer barna så hardt som en gjør i dag. Hva er grunnen til at statsråden ikke har ønsket at vi skal flytte praksis via lovgivningen slik at det tas mer hensyn til barn i utvisningssaker?

Statsråd Monica Mæland [11:05:43]: Bare for å rydde: Hensynet til barn skal vurderes i alle saker. Det er punkt én. Men innvandringspolitiske hensyn kan også tillegges vekt. Det er anerkjent i domstolen, det er anerkjent i Den europeiske menneskerettsdomstol, og det er viktig å sende et tydelig signal ut i verden om at man

ikke kan jukse seg til opphold, verken for seg selv eller noen andre. Det er utrolig viktig. Folk følger med på hva som skjer, og vi ser migrasjonsstrømmene, og de kommer ikke til å forsvinne.

Så svarer vi på dette anmodningsvedtaket nå. Man får altså mulighet til å idømme noe annet enn utvisning. Da har man jo svart på nettopp det som man har bedt om. Vi senker ikke terskelen – det var aldri meningen å gjøre – for hvem som skal utvises og ikke. Men det er saker hvor det er tvil, hvor man trenger et annet verktøy enn utvisning, og det vil være veldig bra i de sakene hvor det er grunnlag for det, fordi det involverer barn.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [11:06:57]: Det er behov for å ta tak i det siste statsråden sa nå, for da er vi ved kjernen av hva dette handler om. Denne lovproposisjonen sier at vi nå kan illegge dem som før ikke fikk en reaksjon, en reaksjon. Det må man gjerne mene, men det gjør ikke situasjonen annerledes for dem som i dag opplever å få utvisning – de barnefamiliene som nettopp var utgangspunktet for det representantforslaget som SV og Kristelig Folkeparti fremmet. Det bekrefter statsråden om igjen og om igjen. Vi hører hele tida at ja, man skal ta hensyn til barnets beste, men innvandringsregulerende hensyn er også viktig. Og vi vet fra praksis i dag at det trumfer, også i saker som den jeg leste opp i stad, om Yasmin og hennes fire barn. Det er rett og slett umenneskelig og for strengt, det er barnefiendtlig, det er familiefiendtlig, og SV er imot det. Vi mener det går an å ha et regelverk som tar mer hensyn til barn enn det vi gjør i dag, også i disse sakene. Det mener vi ville være riktig, først og fremst for barna.

Jeg hører at regjeringen argumenterer med at det sendes et signal ut i verden. Ja, Norge bør også sende et signal ut i verden om at her tar vi hensyn til barna også, at vi har reaksjoner når noen gjør feil, men at å behandle mange av disse barnefamiliene så brutalt som Norge gjør nå, skal vi slutte med. Vi skal finne andre reaksjonsformer der det går for mye ut over barna – slik som det gjør i dag.

Derfor fremmer SV sine forslag i dag. Det er litt forstemmende at det ikke er flere som ser det SV ser, og vil støtte opp under en slik linje som tar hensyn til barn – som Norge liker å smykke seg med at vi gjør – også i saker som er vanskelige.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [11:09:27]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Helge André Njåstad, Hanne Dyveke Søttar, Bengt Rune Strifeldt og Kjell-Børge Freiberg om å trekke Norge fra ILO-konvensjon nr. 169, oppheve Finnmarksloven og nedlegge Sametinget (Innst. 353 S (2020–2021), jf. Dokument 8:120 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten på følgende måte: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Heidi Greni (Sp) [11:10:27] (ordfører for saken): Fremskrittspartiet fremmer her sju forslag. Forslag nr. 1 er om å si opp Norges deltakelse i ILO-konvensjonen. Forslag nr. 2 er om å oppheve Finnmarksloven. Forslag nr. 3 er om å utrede forslag som medfører at alt tettstedsrelatert areal i Finnmark overføres fra Finnmarkseiendommen til kommunene umiddelbart. Forslag nr. 4 er om at dagens umatrikulerte grunn i Finnmark blir matrikulert som fast eiendom. Forslag nr. 5 er om nødvendige forslag slik at områder som i dag inngår i Finnmarkseiendommen, sammen med Statskogs arealer i Nordland og Troms, kommer under en lovmessig lignende tilstand som statens utmarksarealer i resten av landet. Forslag nr. 6 er om å utrede nødvendige forslag for å legge ned Sametinget. Og forslag nr. 7 er om fremme nødvendige forslag for å utvikle forvaltningsområdet for samiske språk.

Samlet vil disse forslagene gjøre det umulig for staten å legge til rette for at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv, og det er noe staten er forpliktet til etter Grunnloven § 108.

De siste sju årene har en enstemmig komité understreket viktigheten av å oppfylle disse forpliktelsene. Det er derfor med en viss undring jeg konstaterer at mens Fremskrittspartiet satt i regjering, støttet de 100 pst. opp om regjeringens stortingsmeldinger og om styrking av det samiske språk. Nå tar de plutselig avstand fra alt.

For eksempel sa en enstemmig komité i Innst. 246 S for 2020–2021:

«Komiteen viser til at staten Norge er etablert på territoriet til to folk, nordmenn og samer. Begge

folkene har samme rett og krav på å kunne utvikle sin kultur og sitt språk.»

Flertallet i komiteen, alle unntatt Fremskrittspartiet, står fast på disse prinsippene. Jeg antar at Fremskrittspartiet selv vil gjøre rede for sitt synspunkt.

Senterpartiet mener utvikling av samisk språk og kultur, bl.a. i tråd med Hjertespråket, er og skal være en sentral del av den nasjonale politikken rettet mot den samiske befolkningen, og stiller seg derfor ikke bak noen av disse forslagene, da forslagene innebærer en kraftig svekkelse av det samiske folks muligheter.

Når det gjelder forslag nr. 5, viser jeg til anmodningsvedtaket om at Stortinget ber regjeringen utrede å gi fjelloven samme anvendelse i Nordland og Troms som sør for Nordlands grense, og vi mener at det anmodningsvedtaket ikke er svart godt nok opp. Det har ligget fire år i en skuff, og vi mener vedtaket må følges opp i en selvstendig sak, og ikke som en del av behandling av samerettsutvalget 2.

Stein Erik Lauvås (A) [11:13:48]: Fremskrittspartiet står alene og isolert i sine forslag i denne saken – og det kan nok hende at Fremskrittspartiet føler seg bekvem med, men dem om det.

Jeg synes det er bra at vi har et sterkt og entydig storting, som isolerer Fremskrittspartiets holdninger og forslag i denne saken. Det er verdt å merke seg at forslagene framsettes av et parti som helt inntil nylig satt i regjering, satt med makten i Norge, og som også nå er regjeringens støtteparti.

Jeg vil spesielt gi ros til Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre for at de kontant og tydelig avviser disse forslagene og sørger for at Fremskrittspartiet, som sagt, står helt alene i Stortinget i dag i denne saken.

Olemic Thommessen (H) [11:15:16]: Dette er gjenkjennelige og til dels gamle forslag fra Fremskrittspartiet. De har vært fremmet før flere ganger, så vidt jeg kan huske i alle fall. Det mest iøynefallende er kanskje det at man faktisk ønsker å få utredet nedleggelse av Sametinget.

Med utgangspunkt i Grunnloven § 108 ønsker Høyre en politikk som best mulig støtter opp under arbeidet med å ivareta den samiske befolkningen, deres kultur og identitet. Det betyr at vi også står inne for de forpliktelser som ILO-konvensjonen innebærer.

Høyre mener at Sametinget har vist seg å være en hensiktsmessig del av arbeidet med samepolitikken. Gjennom Sametinget har vi en stabil og representativ part å forholde oss til når spørsmålet om samiske tema kommer opp, og det vil være naturlig i mange sammenhenger. Da er det viktig å ha en dialog og også å ha en god formell samarbeidspartner når vi kommer til de

formelle konsultasjonene, som vi vil komme tilbake til i en senere sak i Stortinget nå i vår.

Sametinget er navet i det å bygge kompetanse om samiske forhold og en god instans til å fordele de midlene til kulturformål, språk og annet som den norske staten tilfører dem.

Som saksordføreren redegjorde for, inneholder dette forslaget en lang rekke spørsmål. Jeg går ikke nærmere inn på dem her, men henviser til statsrådets brev, som er vedlagt saken, og som på en god måte svarer ut de temaene som er tatt opp.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:17:28]: I løpet av de siste særlig 30 årene har vi i Norge fått en lovgivning som skiller mellom mennesker basert på etnisitet. Ja, jeg vet det er ubehagelig for Stortinget og ikke minst for regjeringen og Erna Solberg, men det er et faktum: Vi har deler av vår lovgivning som skiller mellom mennesker basert på DNA, basert på blod, basert på ætt. Dette er et faktum. Det er også hele grunnlaget for at vi har et sameting, for at vi har en samepolitikk: Vi har reindriftsloven, vi har Finnmarksloven, vi har tildeling av stipend. Vi har et etnisk register som definerer hvem som kan stemme ved sametingsvalg. Alt dette har til felles at det er definert ut fra blod, ut fra ætt. Det er noe et liberalt demokrati som Norge ikke burde være bekjent av. Jeg vet det er ubehagelig, men det er et faktum.

Fremskrittspartiet er helt enig i Grunnlovens formulering om at vi skal ta vare på samisk kultur, samisk språk og deres mulighet til å delta i samfunnslivet. Det betyr ikke at vi må ha særordninger som gir en liten del, ca. 18 000 i valgmannstallet til Sametinget, en rett foran andre i Nord-Norge. Det er altså noen få prosent av befolkningen som har en veldig sterk makt gjennom Sametinget – i alt fra utvikling av nye næringer til å anlegge ny samferdsel, ny infrastruktur. Her er det samiske interesser som blir lyttet til, som regjeringen lytter til, som også Stortinget velger å lytte til, og som er en klamp om foten når det gjelder å utvikle Nord-Norge – skape arbeidsplasser, gjøre Nord-Norge til det økonomiske lokomotivet Nord-Norge skal være for resten av landet. Da velger man altså å gi en liten gruppe mennesker forrang foran den store majoriteten.

Det er riktig som enkelte har vært inne på, at vi har vært inne på disse forslagene tidligere. Det er riktig at Fremskrittspartiet har vært klare og tydelige i denne saken hele veien. Det kommer vi til å fortsette å være.

Jeg registrerer at i denne salen er Fremskrittspartiet det eneste partiet som ikke bare i prinsipp, men også i praksis, viser at de likebehandler mennesker. Vi skjeler ikke til DNA, vi skjeler ikke til blod, vi skjeler ikke til ætt når vi gir mennesker rettigheter i samfunnet, og når vi utformer vår lovgivning. Derfor tar jeg opp våre forslag.

Vi står stolt i denne debatten. Dette er den eneste riktige utviklingen.

Presidenten: Da har representanten Per-Willy Amundsen tatt opp de forslagene han refererte til.

Karin Andersen (SV) [11:20:51] (komiteens leder): Den dagen Fremskrittspartiet fremmet dette representantforslaget i Stortinget, parkerte stortingsflertallet forslaget kontant der og da. Så egentlig hadde vi kanskje ikke trengt å ha denne debatten, men det er jo en mulighet til å si hva vi mener om disse temaene.

Utgangspunktet for både ILO-konvensjonen, Norges tilslutning og opprettelsen av Sametinget er jo å utjevne de forskjellene som har vært der før, nemlig at noen ikke hadde makt og mulighet til å ivareta sine interesser innenfor det systemet som var. Det var hele utgangspunktet. Og det betyr at det systemet vi hadde før, og det systemet Fremskrittspartiet vil ha, ville overkjøre de samiske interessene. Det vet vi jo fra før. De vil også overkjøre naturhensyn, klimahensyn – alle mulige hensyn skal vike når det er penger som gjelder, for det partiet.

Men jeg er veldig glad for at det er et veldig bredt flertall i Stortinget nå som er helt enige om at tilslutningen til ILO-konvensjonen står fast, og at vi ser stor nytte i Sametinget. For SV er dette en utvidelse av demokratiet – et moderne demokrati der vi ikke ser på det at noen stemmer får mulighet til å uttrykke seg og delta i beslutningsprosessene og også ta beslutninger som angår dem sjøl, som en trussel, men som en utvidelse og en moderne utvikling av demokratiet.

Så er det opp til oss andre også å sørge for at dette blir mulig, og en av tingene som SV kommer til å følge spesielt med på framover, er oppfølgingen av NOU 2016: 18, Hjertespråket. For språket er utrolig viktig for identitet. Den samiske næringen er viktig, ja, det er den, men språket er det som ofte er hele kjennetegnet for identiteten. Mange av de samiske språkene er nå veldig små, veldig utsatt, og det krever at vi gjør tiltak for ikke å miste dem, for de er en svært viktig del av vår kulturarv. Jeg håper at det flertallet som i dag er enige om å gå imot Fremskrittspartiets alle forslag, kan være enige om at vi har en jobb å gjøre for å sikre de språkene framover.

Torhild Bransdal (KrF) [11:23:49]: Noen ganger tenker en: Er det virkelig mulig? Det er ikke så ofte jeg tenker det i denne salen, for heldigvis handler det her stort sett om saklige uenigheter, om prinsipper eller realpolitikk. Men dette forslaget rokker ved kjernen i hvem vi er som anstendige folk, rett og slett.

Hovedprinsippet i ILO-konvensjon nr. 169, om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, er urfolks

rett til å bevare og videreutvikle sin egen kultur og myndighetenes plikt til å treffe tiltak for å støtte dette arbeidet.

Norge ratifiserte som første land ILO-konvensjon nr. 169 ved et stortingsvedtak 20. juni 1990. Vårt fedreland er etablert på territoriet til to folk: nordmenn og samer. Begge folk har samme rett til og krav på å kunne utvikle sin kultur og sitt språk.

I Grunnloven § 108 heter det:

«Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunns-
liv.»

Jeg er glad for at et nesten samlet storting står bak dette. Fremskrittspartiet er unntaket, både med dette og tidligere forslag om stemmegivning: legge ned Sametinget, trekke seg fra urfolkskonvensjonen. Jeg gjentar: Er det mulig? Jeg bruker ikke flere ord. Jeg bare sukker og går og setter meg.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:25:36]: Målet for regjeringens samepolitikk er å legge forholdene til rette for en levende samisk kultur, levende samiske språk og samiske næringer for fremtiden.

Sametinget er samenes folkevalgte organ og regjeringens viktigste premissleverandør og dialogpartner i samepolitiske spørsmål. Representantene fra Fremskrittspartiet sier at bevilgningen til Sametinget finansierer et ekstra unødvendig byråkrati. Det stemmer ikke.

I 2021 fordelte Sametinget 67 pst. av bevilgningene videre til ulike formål. Sametinget gir støtte til kultur- og språktiltak i hele landet og bidrar til å skape arbeidsplasser i distriktene og levende samiske bygder.

I representantforslaget kan vi også lese at Fremskrittspartiet foreslår å overføre flere av Sametingets oppgaver til Kulturdepartementet, altså å flytte oppgaver og arbeidsplasser fra Nord-Norge til Oslo – en ren sentraliseringspolitikk uten reduksjon i byråkrati. Det verken kan eller vil regjeringen støtte.

Det er ikke aktuelt for regjeringen å følge opp noen av de forslagene som ligger i representantforslaget. Det vil bryte med grunnlaget for regjeringens samepolitikk, og det vil være i strid med Grunnloven § 108.

Forvaltningsområdet for samisk språk er sentralt for å opprettholde og videreutvikle språkene. Innenfor forvaltningsområdet er samisk og norsk likestilte språk. Regjeringen mener det er viktig å etablere og bevare tospråklige samfunn der hvor det er mulig.

I arbeidet med å følge opp NOU 2016: 18, Hjertespråket, ser regjeringen og Sametinget sammen på måter å gjøre systemet med forvaltningsområdet mer fleksibelt og bedre tilpasset den samiske språksituasjonen. Vi gjør systemene bedre, vi avviker dem ikke.

Jeg satt selv som stortingsrepresentant da et stort og tverrpolitisk flertall vedtok Finnmarksloven. Loven legger forholdene til rette for samisk kultur, næringsliv og samfunnsliv i Finnmark. Den ga samer og alle andre finnmarkinger rettigheter til land og vann – og flyttet makten fra staten til finnmarkingene.

Jeg er stolt av at Norge i 1990, som første land i verden, ratifiserte ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Hovedprinsippet i konvensjonen er at urfolk har rett til å bevare og videreutvikle sin egen kultur, og at myndighetene har plikt til å treffe tiltak for å støtte opp om dette arbeidet.

Det er ikke aktuelt for regjeringen å avvike Finnmarksloven eller tre ut av våre folkerettslige forpliktelser. Utviklingen av norsk samerett og samepolitikk har skjedd i tråd med våre folkerettslige forpliktelser, men ikke alene på grunn av disse.

Jeg er glad for å se at et så stort og bredt flertall i Stortinget står sammen med regjeringen i dette spørsmålet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [11:29:02]: Hva tenker statsråden om at et parti som ganske nylig gikk ut av Solberg-regjeringen etter å ha vært der i om lag syv år, nå framsetter forslag som å melde Norge ut av ILO-konvensjon nr. 169 og å nedlegge Sametinget etter at de i syv år har støttet det stikk motsatte? Hva tenker statsråden om slike forslag?

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:29:39]: Jeg vil si til representanten at jeg var ganske tydelig i mitt innlegg. Dette er ikke regjeringens politikk. Derfor støtter jeg heller ikke opp om dette forslaget og synes ikke det er god politikk. Jeg mener at Norge skal ivareta sine folkerettslige forpliktelser. Rundt om i hele Norge er det til enhver tid konflikter knyttet til arealer, knyttet til bruk av naturressurser, og jeg tror ikke at konflikter i enkelte områder i Finnmark blir borte bare på grunn av at vi avviker Finnmarksloven. Jeg tror heller ikke at det er mye byråkrati som blir kuttet ved å legge ned Sametinget og overføre det til f.eks. flere departement her i Oslo. Jeg er opptatt av og at det er et godt prinsipp at beslutningene tas nærmest der folk bor, og da ser jeg heller ikke noen grunn til å støtte oppunder en sentraliseringspolitikk som jeg mener dette forslaget medfører.

Stein Erik Lauvås (A) [11:30:44]: Noen ganger er Stortinget et perfekt sted for å ha tydelige avklaringer. Da vil jeg spørre statsråden om hun kan garantere at hun og hennes eget parti ikke vil være med på å støtte

lignende forslag som å legge ned Sametinget og ta Norge ut av ILO-konvensjon nr. 169 også i neste stortingsperiode.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:31:07]: Ja, det kan jeg.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:31:26]: Jeg vil gjerne utfordre statsråden til å forklare meg hva hun definerer urfolk å være, for vi som bor i Nord-Norge, har litt vanskelig for å skille mellom samer og andre folk. Vi er nordmenn alle sammen, de fleste av oss. Noen av oss har samiske aner, andre har det ikke. Vi er en god blanding i nord, men det er veldig vanskelig å se den forskjellen, hva samer er, da bortsett fra de få som driver med reindrift. Det store flertallet i samemanntallet er personer som bor i byer, som bor i Tromsø, som ikke har noen annen livsførsel enn det de aller fleste nordlendinger har. De er som folk flest i nord, og ikke kan de samisk heller. Kan statsråden klargjøre for meg begrepet «urfolk», og hva det er som tilsier at en som står i samemanntallet i Tromsø, nødvendigvis skal ha noen andre rettigheter enn andre i Nord-Norge?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:32:29]: Det representanten peker på, er verdt å diskutere, for jeg ser at det er en tiltakende debatt om hvem som kom først, altså debatten om samene er et urfolk. Jeg mener mye av det som kommer frem i denne debatten, er uheldig. Det er misledende for spørsmålene knyttet opp til samenes rettigheter som urfolk. Jeg mener at disse to tingene ikke skal blandes sammen. Samene er et urfolk i Norge. Stortinget har slått det fast i Grunnloven § 108. ILO-organet har gjort det klart at samene er omfattet av ILO-konvensjon nr. 169, og FNs menneskerettighetskomité har klart forutsatt i sine uttalelser at samene er et urfolk. Det samme ser vi også at både Finland i sin grunnlov og Sverige i sine rapporteringer til FN-organer har gjort.

Hanne Dyveke Søttar (FrP) [11:33:43]: Statsråden skriver i slutten av sitt brev til komiteen:

«Jeg kan på denne bakgrunn ikke se at de forslag representantene her foreslår, kan gjennomføres uten å komme i konflikt med Grunnloven § 108.»

Hva mener statsråd konkret og presist er konflikten mellom Grunnloven § 108 og forslagene, og er det gjort en juridisk vurdering av dette, basert på formålene bak paragrafen som nevnes i forarbeidene? Er denne juridiske vurderingen gjort, og er den publisert offentlig, slik at vi andre kan se begrunnelsen for at det her skal være konflikt?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:34:25]: Regjeringen er opptatt av at vi skal overholde våre interna-

sjonale forpliktelser, og jeg står dermed for det som jeg sa i dette brevet.

For å sette det i et litt større perspektiv så tror jeg at det å demontere demokratiske institusjoner i den tro at samfunnet blir mye bedre, absolutt ikke er veien å gå. Jeg tror at det vi har klart å få på plass ved å etablere Sametinget som en institusjon, som nå også har fått et helhetlig budsjettansvar overfor samepolitiske spørsmål, den dialogen norske myndigheter har, det at vi har et sameting som er nært på der folk bor, og de områdene de forvalter, er et gode, og det vil regjeringen videreføre.

Heidi Greni (Sp) [11:35:45]: I brev til komiteen påpeker statsråden at både Grunnloven og flere internasjonale konvensjoner forplikter Norge til å legge til rette for at det samiske folk kan utvikle sitt språk og sin kultur. Kan statsråden gjøre rede for hvilke andre konvensjoner, utover ILO 169, som forplikter Norge på dette området?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:36:11]: Det at samene er et urfolk i Norge, har vi slått fast både i Grunnloven og i ILO-konvensjon nr. 169, og det er den vi i stor grad følger opp. Jeg vil også si at de internasjonale forpliktelsene vi har, det at Norge var så tidlig ute med å undertegne ILO-konvensjonen, skal vi være stolte av. Så har vi ulike forpliktelser, som jeg mener vi følger opp på en god måte. Det skal vi også fortsette å gjøre i tiden fremover.

Karin Andersen (SV) [11:37:03]: Jeg vil følge opp det siste litt. Det er ikke noen tvil om at Norge undertegnet ILO-konvensjonen veldig tidlig, og at Norge opprettet Sametinget, har hatt betydning for utviklingen av urfolkspolitikk mange andre steder i verden. Det vi vet, er at det blant urfolk har vært grupper som har blitt både overkjørt av myndighetene og dårlig behandlet. Man har blitt fratatt ressurser og kontroll over de naturressursene man lever av, og andre interesser er gitt forrang i samfunnet og har noen steder nesten utradert urfolket.

Kan statsråden si litt mer om hvordan Norge jobber internasjonalt, og hvordan hennes inntrykk er av Norges arbeid med urfolks rettigheter – altså hva slags betydning det har internasjonalt, ikke bare i Norden, men ellers også, for å styrke urfolks rettigheter verden over?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:38:04]: Jeg mener Norge skal være veldig stolt over at vi har gått foran, for vi ser at andre nasjoner, andre land over hele verden, ser på det arbeidet som er gjort. Det at vi fulgte opp ILO-konvensjonen, er én ting, men arbeidet med og

ikke minst måten vi behandlet saken om Finnmarkseiendommen på, har jo vakt stor internasjonal oppsikt. Selvfølgelig er det konflikter knyttet til forvaltningen av eiendommer i Finnmark, det er det på mange andre områder også, men vi skal være stolte over det arbeidet vi har lagt ned, og hvordan dette følges opp.

Vi ser at vi fortsatt har en lang vei å gå når det gjelder det samiske språket – hvor viktig det er å bygge opp under det og sørge for kompetanse i skolene, at alle elever får mulighet til å lære språket sitt, for det handler om identitet, det handler om stolhet, om historie og om forståelsen av den samiske kulturen også for alle oss andre i Norge.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hanne Dyveke Søttar (FrP) [11:39:30]: Først må jeg si at med de holdningene som både statsråden og flertallet i komiteen legger til grunn, ser man lett av vi som bor i Nord-Norge har null verdi såfremt vi ikke tilhører det som de så fint kaller det samiske folk.

Statsminister Erna Solberg uttalte 17. januar 2019: «Vi har ingen lover som skiller på etnisitet.» Både denne saken og sameloven, som skal behandles senere i vår, bekrefter det motsatte, og bekrefter at det dessverre er en akseptert holdning i denne salen.

Statsråden og flertallet i komiteen skriver at Fremskrittspartiet sine forslag er i konflikt med Grunnloven § 108, uten å begrunne hva som er konflikten. Og hva er konflikten mellom § 108 og disse forslagene? I paragrafen står det: «Dei statlege styresmaktene skal leggje til rette for at den samiske folkegruppa kan tryggje og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv.»

Og da spør jeg: Hva er det i forslagene som er i konflikt med dette? Hva er det i forslagene som sier at vi ikke skal tilrettelegge for å trygge og utvikle samiske språk, kultur og samfunnsliv? Jeg prøvde i stad å spørre statsråden, og jeg fikk ikke svar. Jeg kan heller ikke se at det er gjort en juridisk vurdering av dette. Svaret fra statsråden og merknadene fra flertallet er en partipolitisk vurdering, rett og slett.

Skal vi snakke om Grunnloven, så kan vi også diskutere Grunnloven § 98, for hva står det der? Der står det: «Alle er like for lova. Ikkje noko menneske må utsettast for usakleg eller mishøveleg forskjellsbehandling.»

Statsråden og flertallet setter altså til side Grunnloven § 98. De aksepterer at vi, som ikke tilhører det samiske folk, blir utsatt for usaklig og uforholdsmessig forskjellsbehandling i Nord-Norge.

Jeg nevnte det i mitt innlegg om nordområdemeldingen: Hvorfor skal en søknad om å bygge på en hytte som ligger langt fra folk, få over seks måneder lengre saksbehandlingstid bare fordi vi bor i Nord-Norge? Det står enkelt og greit i plan- og bygningsloven § 5-4 tredje

ledd. Der står det: «Sametinget kan fremme innsigelse mot slike planer i spørsmål som er av vesentlig betydning for samisk kultur eller næringsutøvelse» – uten at det står hva det er.

Det er trist at flertallet aksepterer den forskjellsbehandlingen som foregår, og at de, indirekte, med dette vedgår at vi mennesker som bor i Nord-Norge, ikke er verdt noe hvis vi ikke er samiske.

Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [11:42:50]: Jeg skal ikke kommentere selve representantforslaget om oppheving av Finnmarksloven og nedlegging av Sametinget i større grad, annet enn å si at jeg mener det er både historieløst og respektløst.

Jeg vil derimot si litt om fjelloven i Nordland og Troms, som vi i Senterpartiet opplever stadig blir skjøvet ut i det blå. I anmodningsvedtak nr. 837 fra behandlingen av regionreformen i 2017, ble følgende vedtatt:

«Stortinget ber regjeringen utrede å gi fjelloven samme anvendelse i Nordland og Troms som sør for Nordland grense. Utredningen skal legge til grunn at Statskog fortsatt skal beholde ansvaret for skogressursene. Utredningen skal videre legge til grunn at gjeldende finnmarkslov videreføres innenfor dagens fylkesgrense for Finnmark, men ikke utvides til nye geografiske områder.»

Senterpartiet registrerer at alle andre partier er fornøyd med at anmodningsvedtaket er omtalt av Landbruks- og matdepartementet i statsbudsjettet, og at næringskomiteens flertall her støtter opp om at rapporteringen på vedtaket med det var avsluttet. Senterpartiet stemte mot, og vi mener fortsatt at vedtaket må følges opp snarlig.

Regjeringen skisserer en oppfølging gjennom Samerettsutvalget II, på bakgrunn av NOU-en fra 2007, men vi vet ikke om vi da må vente i 14 år til. Vi mener at fjelloven skal følges opp separat og raskt, og det er allerede fire år siden Stortinget fattet sitt vedtak. En videre utsettelse er svært uheldig og svært urettferdig for befolkningen i Nordland og Troms.

Vi i Senterpartiet slutter oss til Utmarkskommunenes Sammenslutning, USS, i denne saken. Senest for fire dager siden hadde USS en grundig gjennomgang med sine medlemskommuner av sitt arbeid for lik og lokal forvaltning i hele landet siden etableringen i 1996.

I nevnte NOU 2007: 13, som regjeringen viser til for å skyve arbeidet med fjelloven inn i oppfølgingen av Den nye sameretten, foreslo faktisk et flertall en fjelllovmodell for Nordland og Troms. Det er den vi nå etterlyser, og vi mener regjeringens håndtering er unnvikende, og at forskjellsbehandlingen får fortsette.

Jeg må få lov til å gjengi lederen i USS, som sier at det at det er ulike forvaltningsmodeller i Nordland og

Troms i forhold til resten av landet, er helt uholdbart, og det er uholdbart at det ikke er gjort noe med for lengst. Store verdier forsvinner fra lokalsamfunnene i disse fylkene, og verdiene går rett til staten.

Senterpartiet mener at det skal være likt i Nordland og Troms som sør for Nordland, nemlig at Statskog og lokale fjellstyrever skal forvalte ressursene i fellesskap, og at fjellstyrene oppnevnes av kommunestyrene. Vi ser at departementet ikke aksepterer kommuner som vedtar egne fjellstyre, det er elleve så langt som har gjort det, og at Statskog videre får forvalte 28 000 km² alene i Nordland og Troms. Vi mener at dette er urettferdig, og at dette er ressurser som burde komme lokalsamfunnene til gode.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [11:46:06]: At Fremskrittspartiet foreslår å legge ned Sametinget, er ikke noen nyhet. Det skjer hvert valgår. I år slår de virkelig på stortromma og vil legge ned Finnmarksloven og også skrote ILO-konvensjonen. Senterpartiet er klar på at Norge og de øvrige medlemslandene i FN gjennom urfolkserklæringen av 2007 har anerkjent urfolks rett til selvbestemmelse, og at urfolk har rett til selvstyre i interne anliggender. Spørsmålet om hvorvidt samene skal ha et folkevalgt organ, er da helt klart et internt samisk spørsmål. Det ligger i selvbestemmelsesretten, og det er opp til samene selv å bestemme om man vil videreføre Sametinget. I Grunnloven § 108 står det følgende:

«Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.»

I det ligger både statens forpliktelser med å legge til rette, og en arbeidsdeling i at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle. Dette er et utslag av selvbestemmelsesretten, både forpliknelsen og arbeidsdelingen. Senterpartiet mener det er viktig å vise tillit til Sametinget. Det er gode grunner for å bidra til videre oppbygging av Sametinget. Det er viktig for staten Norge å ha et organ som har legitimitet til å representere samene. Det er ikke minst viktig for å unngå konflikter, som f.eks. Alta-saken.

Med uttrykk som å vite hvor skoen trykker, osv., er det enkelt å fastslå at ingen kjenner bedre til det samiske samfunnets fortinn og utfordringer enn samene selv. Samene har de beste forutsetninger for å prioritere bruken av virkemidler og effektive tiltak. Det riktige, naturlige og hensiktsmessige er å fortsette med å la samene selv forvalte sin kultur, sine språk og næringer samt utdanning og forskning. Senterpartiet er dypt uenig i at Sametinget bare er et høringsorgan. Det er et organ som utøver samenes rett til selvbestemmelse. Det er demokrati.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:49:07]: Som same, som kven, som norsk – jeg er vel en av de få som kan titulere seg som det fra denne talerstolen. La meg først slå fast, til representanten Olemic Thommessen: Nordområdene er tuftet på tre folk. Man må slutte å si at de er tuftet kun på to folk. Det er det norske, det kvenske og det samiske.

Så til saken: Man må bare si at vi dessverre har ratifisert ILO-konvensjon nr. 169 på feil grunnlag. ILO-konvensjonen skal beskytte folkegrupper som lever i stammeforhold. Når man ser på det samiske folk, ja, da kan man til nød si at reindriftssamene lever i et stammeforhold – til nød. Det er nok en av årsakene til at verken Sverige eller Finland har valgt å ratifisere ILO-konvensjon nr. 169. Danmark har gjort det på bakgrunn av inuittene på Grønland.

Fremskrittspartiet er helt enig i Grunnlovens formulering om at vi skal ivareta samisk språk, kultur og samfunnsliv, men de forpliktelsene betinger ikke et sameting. Det betinger ikke en egen finnmarkseiendom, og det betinger heller ikke en egen finnmarkslov. Vi kan ivareta det samiske språket og samfunnslivet på en utmerket måte uten de tingene.

Hjertespråket – det står Fremskrittspartiet fullt bak. Vi skal ivareta det samiske språket. Men jeg vil si til stortingsflertallet her: Det blir for sent å komme om ti, tjue år, når de fleste samiske språkene er dødd ut, og si at vi gjorde feil. Som status er i dag, er det vel stort sett bare det nordsamiske som vil overleve. Siden Sametingets etablering, er vel tilstanden til de samiske språkene bare gått én vei, nedover, og de er i ferd med å dø ut.

Eiendomsretten står sterkt i Norge. Ved etableringen av FeFo var målet å bli herre i eget hus, ble det så fint sagt. Men i praksis er vi finnmarkinger blitt evige leilendinger i eget område med den utviklingen som har skjedd med Finnmarkseiendommen de siste ti årene, ved at FeFo ikke vil selge areal. Vi får kun leie, vi får kun festetomt.

Det er noen som hevder at dette forslaget er historieløst og respektløst. Representanten Bøkestad Andreassen var oppe og ville at Nordland og Troms ved innføring av fjelloven skulle bli likebehandlet med områdene sør for Nordland. Men hun valgte ikke å inkludere Finnmark der, Finnmark må være utenom det. Vil Senterpartiet støtte etablering av Hålogalandseiendommen for Troms og Nordland på samme måte som FeFo?

Hanne Dyveke Søttar (FrP) [11:52:31]: Jeg måtte nesten ta ordet for å få ryddet opp lite grann, synes jeg, for når man hører på innleggene, er det tydelig at det er ganske mange som ikke har satt seg ordentlig inn i saken. Nei, Fremskrittspartiet fremmer ikke forslag i hver

valgkamp om dette. ILO-konvensjonen kan kun sies opp hvert tiende år, så forrige gang Fremskrittspartiet foreslo å melde Norge ut av ILO-konvensjonen, var for ti år siden. Neste mulighet vi har, er i 2031, altså om ti år.

Jeg synes det er litt greit at de som uttaler seg om saken, også kjenner historikken. Norge var det første landet som ratifiserte konvensjonen, til tross for at hvis man leser teksten, den originale engelske teksten, er det åpenbart at den er rettet mot urbefolkningen i Sør- og Mellom-Amerika, for å sikre rettighetene til disse.

Jeg kan nevne Argentina, Bolivia, Brasil, Chile, Colombia, Costa Rica, Dominica, Ecuador, Fiji, Guatemala, Honduras, Mexico, Nepal, Nederland, Paraguay, Peru, Spania, Danmark og Venezuela – i tillegg til Norge. Vi merker oss at i Norge brukes denne konvensjonen for å legitimere samiske særrettigheter, til tross for at konvensjonen ikke er ratifisert av Sverige, Finland eller Russland, som også har samisktalende innbyggere.

En liten bønn til slutt: Hvis man skal uttale seg i saken, så sett seg inn i den. Jeg beklager, men jeg synes fortsatt det er feil: Det er 480 000 innbyggere i Nord-Norge, og det er altså ca. 18 000 som er innmeldt i sameinntallet. De bor i hele landet. Hvis de 18 000 hadde bodd i Nord-Norge, hadde de utgjort 3,75 pst. av vår befolkning. Likevel er det de som har rett til å bestemme over oss. Som enkelte representanter har sagt: Vi er ett folk, vi er ett land. Å akseptere en forskjellsbehandling på grunn av etnisitet og la mindretallet, som er så særdeles lite, bestemme over flertallet, det er ikke rett.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:55:11]: I likhet med forrige taler, Hanne Dyveke Søttar, mener jeg at denne debatten i Stortinget fremstår ikke som den mest kunnskapsrike fra andre partier enn Fremskrittspartiet. Det er kanskje ikke så mye å forvente fra en representant som kommer fra Østfold, selv om han opptrer relativt arrogant overfor dem han er uenig med, men jeg tar det med meg.

Det som er litt mer alvorlig, er at jeg ikke helt klarer å få rede på hva ansvarlig statsråd sitter med av kunnskaper på dette området. Jeg opplever at statsråd Hofstad Helleland – hun må gjerne korrigere meg hvis jeg tar feil – refererer feil til vår egen grunnlov. Hun henviser til at Grunnloven sier at samene er urfolk. Hvis det var riktig det jeg hørte, er det greit om statsråden gjør rede for det og beklager at hun feilinformerer Stortinget, for det er jo faktisk feil. Det som står i Grunnloven, er:

«Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan

sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunns-
liv.»

Det er § 108 i Grunnloven.

Jeg stilte statsråden spørsmål om hun kunne definere begrepet urfolk, som altså ikke er omtalt i Grunnloven, men som regjeringen slenger rundt seg med til enhver tid, og jeg har ikke noe annet å melde enn at jeg opplever at statsråden ikke har helt forståelse for det begrepet. Hun sier at i det begrepet, i hvert fall ut fra det svaret hun ga, ligger det at det var de folkene som kom først. Vel, det er ikke det begrepet urfolk handler om. Begrepet «urfolk» handler om en henvisning til den språklige oversettelsen, som for så vidt er en språklig tilsnikelse, av ILO-konvensjonen, hvor man refererer til «indigenous peoples» and «tribal peoples».

Det som er grunnlaget også for regjeringens politikk for å definere samer som urfolk, er at dette var mennesker som bodde i Norge før grensen ble trukket på 1700–1800-tallet. Det er begrepet urfolk, og det er begrunnelsen for at man bruker begrepet urfolk. Det handler altså ikke om hvem som var i Nord-Norge først. Det har bodd folk av ulik avstamning der i mange tusen år tilbake i tid, men det er ikke det dette handler om – det er overhodet ikke det det handler om. Det synes jeg statsråden kan klare opp i, for det er ikke det denne diskusjonen handler om. Det handler om at vi skal ha like rettigheter i dette landet, om at vi som bor i Nord-Norge, uavhengig av hva vi kan vise til av slektstavler, uavhengig av hvor vårt DNA stammer fra, skal ha de samme rettighetene. Det er da det blir så ufattelig at statsråden fortsetter å prate om det (presidenten klubber) som om samene fremdeles er et undertrykt folk i Norge.

Presidenten: Då var tida ute.

Eirik Sivertsen (A) [11:58:36]: Jeg skal ikke sitere Grunnloven, den er nå gjentatte ganger sitert, men mitt syn på forslaget fra Fremskrittspartiet er at de utradierer de aller viktigste verktøyene vi har for nettopp å oppfylle Grunnlovens bestemmelser. Fremskrittspartiet stiller ikke opp noe alternativ til hva vi skal gjøre istedenfor å sørge for – som vi har et ansvar for, og som Fremskrittspartiet heller ikke bestrider – at det samiske folk har de mulighetene til å fortsette å utvikle sitt samfunn, sin kultur og ta vare på sine språk. Det kommer ingen alternativ fra Fremskrittspartiet på det.

Jeg er uenig i det demokratiske synet det er mulig å utlede av den retorikken Fremskrittspartiet bruker, at alle skal klare seg selv best mulig. Den norske stat har systematisk i 150 år forsøkt å utrydde det samiske samfunn, språket og kulturen. Det mislyktes heldigvis. Det har den norske stat, først ved Kongen, uttrykt sin beklagelse for. Det var en trigger for at vi faktisk i denne sal

har utviklet lovgivningen, tilpasset norske forhold, for hvordan vi skal sørge for at en minoritet får likeverdige muligheter som majoritetsbefolkningen til å ivareta sine rettigheter.

Det er det denne saken handler om, ikke oversettinger eller andre tekniske greier. Det handler om hvilken politikk vi ønsker å føre for å sørge for at folk i dette landet har likeverdige muligheter. Det har vært nødvendig i likestillingskampen å ta i bruk tøffe lovmessige virkemidler for å sørge for at kvinner som stanget i et glasstak, kan bryte gjennom det. I plan- og bygningsloven har vi i dag særskilte bestemmelser for å ivareta barn og unges medvirkning. Sånn kan man ta sektor etter sektor, og man finner masse unntak og grupperinger.

Men det foregår også noe annet alvorlig i denne saken her i dag. Jeg mener at Fremskrittspartiet med sin retorikk og sine ordvalg bidrar til å bygge opp under de etniske motsetningene som er, som har vært der i mange år, og som vi føler på. Det er sånn stråmannsargumentasjon.

Jeg hørte representanten Amundsen i en slengbemerkning fra Stortingets talerstol si: «og ikke kan de samisk heller». Nei, hvorfor kan de ikke det? Det var fordi staten – vi – nektet dem den opplæringen. Derfor har en hel generasjon, for ikke å si flere generasjoner samer, ikke hatt muligheten til å lære seg sitt eget språk.

Så kan vi ha en diskusjon om hvor mange folk det bor i Norge. Er det ett folk, som det ble sagt her på talerstolen? Er det tre folk, som representanten Strifeldt sa? Vel, i denne salen har et bredt flertall gjentatte ganger, både skriftlig og muntlig, slått fast at den norske stat er dannet på territoriet til to folk. Vi kan godt ta diskusjonen, men inntil videre er det slått fast her.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [12:02:01]: Som jeg var inne på i mitt forrige innlegg, skal ILO-konvensjonen beskytte folkegrupper som lever i et stammeforhold. Vi har de samme forholdene i Norge, Sverige og Finland, men det er kun Norge som har valgt å ratifisere ILO-konvensjon nr. 169. Sverige og Finland har valgt å ikke gjøre det fordi de ikke mener at samene lever i et stammeforhold, slik som ILO-konvensjon nr. 169 peker på.

Jeg merker meg at Senterpartiet og representanten Bøkestad Andreassen mener at Nordland og Troms må behandles likt med områdene sør for Nordland. Jeg merker meg også at Senterpartiet og representanten Bøkestad Andreassen mener at det ikke gjelder Finnmark – vi må ikke likebehandles med resten av landet – og det på tross av at den samiske befolkningen kanskje er like utbredt i Nordland og Troms. Når Senterpartiet er en så sterk forsvarer av Sametinget, Finnmarksloven og Finnmarkseiendommen, framstår det veldig hult og

litt merkelig at Senterpartiet ønsker en annen modell i resten av de såkalt samiske områdene enn i Finnmark.

Så er det blitt hevdet at det er litt respektløst og historieløst, dette forslaget fra Fremskrittspartiet. Opprettelsen av Sametinget og samekampen som startet i forbindelse med Alta-aksjonen, framstår i dag som en samisk aksjon, en samisk kampaksjon. For dem som kjenner Alta-aksjonen, var det grunneierne langs Altaelva som startet et grasrotopprør mot utbygging av Altaelva. Forkjemperne og de som sto i bresjen for Alta-aksjonen, har i ettertid ment at det var en tabbe av dem å involvere det samiske aspektet i det. De er ikke rettighetshavere i det området. Men det var vel kanskje det som dannet grobunn for det samiske opprøret som startet i etterkant av Altaopprøret, og for etableringen av Sametinget.

Som jeg var inne på i starten, har vi ratifisert en ILO-konvensjon på helt feil grunnlag. Det hevdes at vi tar dette fram i hver valgkamp – det stemmer ikke. Vi har muligheten hvert tiende år. Sist vi fremmet et forslag i Stortinget om å tre ut av ILO-konvensjon nr. 169, var i 2011. 2021, i år, var neste mulighet, og det er naturlig at Fremskrittspartiet fremmer sin primærpolitikk når vi har muligheten i denne salen.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:05:13]: Jeg ble litt overrasket over at representanten Amundsen bruker sitt innlegg til å ønske å diskutere Grunnloven og ILO-konvensjonen fremfor å argumentere for sitt eget innlegg, men hvis man ønsker en klarering, både av hva Grunnloven sier, og av hva ILO-konvensjonen sier, vil jeg med glede bidra til å belyse det. Det gjelder også forholdet knyttet til definisjonen av urfolk.

Det finnes ingen generelle eller internasjonalt aksepterte definisjoner av begrepet «urfolk». Vanligvis kjennetegner definisjonen «urfolk» at det ikke er det dominerende folket i de større samfunnene de er en del av, at de har bodd i områder fra langt tilbake og før statens grenser ble fastlagt. Urfolk har som regel en egenart kulturelt basert på naturressursene, og de skiller seg sosialt, kulturelt eller språklig fra den dominerende befolkningen.

Når det gjelder Grunnloven § 108, er den referert flere ganger. Vi forplikter oss som nasjon til å legge til rette for den samiske folkegruppen, at de kan «sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv». Det ligger til grunn for vår politikk.

Vi har forpliktet oss til ILO-konvensjon nr. 169, om urfolk og stammefolk. Den definerer urfolk på følgende måte i artikkel 1, 1 b:

«folk i selvstendige stater som er ansett som opprinnelige fordi de nedstammer fra de folk som bebodde landet eller en geografisk region som landet hører til da

erobring eller kolonisering fant sted eller da de nåværende statsgrenser ble fastlagt, og som – uansett deres rettslige stilling – har beholdt alle eller noen av sine egne sosiale, økonomiske, kulturelle og politiske institusjoner.»

I Norge er det klart at samene fyller villkårene i denne definisjonen. I Høyesteretts dom i Selbu-saken av 21. juni 2001 uttales det at ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 1, 1 b, utvilsomt gir samene status som urfolk i Norge, også i det sørsamiske området. Dette ligger til grunn for den norske regjeringens politikk og den politikken som Stortinget fører.

Hvis man fremmer forslag om å legge ned Sametinget eller oppheve Finnmarkseiendommen, skulle man kanskje tro at partiet hadde en interesse av å argumentere for hvorfor det var riktig – hva er målene man vil oppnå, hvorfor vil det bli fordelaktig – fremfor å diskutere noe som alle i denne salen kan samle seg om, nemlig hva Grunnloven sier om samene, og hva Norge har forpliktet seg til gjennom ILO-konvensjonen.

Presidenten: Representanten Per-Willy Amundsen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:08:22]: Jeg kan ikke si annet enn at jeg er overrasket over at statsråden er overrasket over at jeg faktisk forventer at statsråden opptrer korrekt, forholder seg til de begrepene regjeringen selv omgir seg med, på en korrekt måte, og ikke bidrar til å trekke denne debatten ned til et lavmål, f.eks. når hun fremstiller det som om dette er en diskusjon om hvem som var her først.

Det som Fremskrittspartiet er opptatt av, er like rettigheter for alle mennesker. Jeg registrerer at man i denne debatten har vært mer opptatt av å slenge ut politiske floskler, komme med festtaler, enn å ta inn over seg den reelle problemstillingen som nordlendinger flest kjenner på, nemlig at Sametinget og samiske krav er med på å spille opp til konflikter, gjør det vanskeligere å utvikle landsdelen og bidrar til at etniske konflikter som overhodet ikke burde være der, faktisk blusser opp. Det er et tankekors.

Presidenten: Representanten Bengt Rune Strifeldt har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [12:09:43]: I og med at vi har både landbruksministeren og distriktsministeren i salen, tenkte jeg at jeg skulle ta opp en liten sak med tanke på utviklingen i Finnmark. Når man ser utviklingen i reintallet i Finnmark, kan man si at reintallet nærmest har blitt doblet de siste 60–70 årene. Man opple-

ver nå en utfordring med at man får stoppet en del prosjekt på grunn av hensyn til reindrifta og press på beitemarker. Man ser at den demografiske utviklingen i nord er nokså skral. Man kan si at vi finnmarkinger i stor grad er rødlistet, vi også, på samme måte som samisk språk. Så en liten utfordring til statsrådene er: Ser de utfordringen med Sametinget og samepolitikken som de fronter, og den negative utviklingen med tanke på demografi i nord?

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [12:10:49]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils T. Bjørke, Heidi Greni, Ole André Myhrvold og Geir Pollestad om å ta bedre vare på matjord gjennom å fastsette et nytt jordvernmål (Innst. 349 S (2020–2021), jf. Dokument 8:118 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske frå næringskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar parti-gruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

André N. Skjelstad (V) [12:11:27] (ordfører for saken): Presidenten redegjorde for hva saken gjelder.

Komiteen viser i sin innstilling til FNs bærekraftsmål, som er førende for norsk politikk innenfor en rekke områder, inkludert utrydding av sult, økt matsikkerhet og bærekraftig utvikling av byer og lokalsamfunn.

Videre understreker komiteen at jordvern er en forutsetning for framtidig matproduksjon og for matsikkerhet. Vern av dyrka jord vil også bidra til mindre utslipp av klimagasser som følge av mindre behov for nydyrking og mindre karbontap fra jord og vegetasjon.

Det er i innstillingen en rekke merknader fra opposisjonen og fra mindretallet, men flertallet anbefaler at innstillingen ikke vedtas i dag.

Så noen kommentarer til saken:

Venstre ønsker at landbruket skal være på lag med naturen, og jordvern handler også om å ta vare på dyrka og dyrkbar mark. Og som komiteen peker på, er jordvern ifølge FNs bærekraftsmål en forutsetning for framtidig matproduksjon og ikke minst for matsikkerhet. Vern av dyrka jord vil også bidra til mindre utslipp

av klimagasser som følge av mindre behov for nydyrking og mindre karbontap fra jord og vegetasjon.

Det er selvfølgelig beklagelig at mye dyrka jord blir bygd ned. Det er ikke noen tvil om det. Kampen om de beste områdene er prekær i mange områder. Det siste eksemplet jeg har, er at Senterpartiet og Arbeiderpartiet ønsker å bygge ned mye av den beste dyrkajorda rundt flyplassen i Namsos.

Det er klart at dette er en krevende situasjon i mange tilfeller. Derfor er vi nødt til å være veldig tydelige på at det skal særdeles gode grunner til for at vi i det hele tatt skal kunne bryte ned dyrka jord. Det jordvernmålet vi fikk på plass i 2015–2016, var viktig, og det er viktig at dette oppfylles framover.

Jeg tror at i dagens situasjon er det rett å vente til vi får en ny strategi framover, og jeg tror også det er viktig at den nye strategien gjennomgås på en skikkelig måte. Derfor støtter vi, og flertallet i komiteen, dagens innstilling.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:14:28]: Husker dere norgeskartet foran tavla i 1. klasse – det kartet som vi kunne trekke ned, og som ofte var vanskelig å få opp igjen, fordi rullen hang seg fast? På det kartet var det stort sett to fargenyanser som gikk igjen. Det var grått, og det var grønt – fjell og skog. Kun noen små flekker var gule. Det er vår dyrka mark. Hvis vi studerte det nærmere, kunne vi se at den var å finne rundt Oslofjorden, ved Trondheimsfjorden – og så en flekk ved Jæren. Ellers var de gule flekkene veldig små og lå spredt utover det langstrakte landet vårt.

Det er hele grunnen til at jordvern er så viktig i vårt land: Den fantastisk viktige ressursen er så knapp. Det er kun 3 pst. av det kartet som ble hengende foran tavla i 1. klasse, som er gult, og som er dyrka mark. Grunnen til at folk har bosatt seg f.eks. langs Oslofjorden og Trondheimsfjorden, er at det var der muligheten for å dyrke mark var særskilt god i dette landet. Der er jo presset på jorda også størst. Det gjør at det er viktig for Stortinget å ha en offensiv og framtidsrettet jordvernpolitikk, i kombinasjon med en god jordbrukspolitikk, som sørger for at vi både tar vare på og bruker den knappe jorda vi har.

Derfor er egentlig jordbrukspolitikk i Norge ganske enkelt, hvis vi er enige om målet om at innbyggerne våre skal ha trygghet, og at beredskapen skal bli bedre og ikke svakere. En fornuftig politikk må alltid ta utgangspunkt i nettopp det kartet, det landet vi er, og den naturen vi har. Derfor tar jeg opp forslag på vegne av Arbeiderpartiet, for å sørge for at de gule prikkene kan tas vare på og brukes også i framtiden.

De siste årene med ulike former for uforutsette hendelser, enten det er tørke eller korona, har lært oss

at tilgangen på trygg mat er en avgjørende del av samfunnets stabilitet og innbyggernes trygghet. Derfor er jordvernpolitikk også en veldig viktig del av landets sikkerhetspolitikk.

Jeg håper på en god debatt, og jeg håper at vi sammen kan sørge for et mer offensivt jordvernmål i årene som kommer.

Presidenten: Representanten Nils Kristen Sandtrøen har teke opp dei forslaga han refererte til.

Guro Angell Gimse (H) [12:17:28]: Denne regjeringen har gjort mye for å legge til rette for aktivt jordvern. Likevel er det behov for å holde denne fanen høyt. Vi hørte representanten Sandtrøen si her at kun 3 pst. av arealet i Norge er dyrket mark, og kun 1 pst. er til matkorn. Omdisponering av dyrket mark er nå på under 4 000 dekar i året. Til sammenligning har den gjennomsnittlige omdisponeringen vært på 7 600 dekar per år i perioden 2004–2013. I perioden 1994–2003 var den på 11 400 dekar per år. Her har det skjedd formidable ting.

Jordvern er viktig for å opprettholde matproduksjon, og det kan bli nødvendig med prioriteringer rundt hva som kan forsvares av omdisponeringer. Det har vi vært tydelige på i jordvernstrategien som foreligger nå.

Så må vi erkjenne at det er vanskelig å unngå alle omdisponeringer, bl.a. fordi det er nødvendig å gjennomføre prosjekter, f.eks. samferdselsprosjekter. Da er det en avveining mellom flere hensyn. Det gjelder å gjennomføre denne type prosjekter så nennsomt som overhodet mulig, slik at nedbyggingen av dyrket mark blir minst mulig.

Når det nå bygges ned, er det viktig å legge til rette for nydyrking. I 2019 ble det gitt tillatelse til å nydyrke 27 500 dekar. Det er rekordhøyt. Det er vi stolte av å ha bidratt til å få til i regjering.

Vi har en jordvernstrategi som har fungert godt, og vi må fortsette å holde jordvernfanen høyt. Skal vi fortsette å ha et bærekraftig landbruk over hele landet og sørge for at dette opprettholdes for generasjonene etter, må vi fortsette det gode arbeidet.

Geir Pollestad (Sp) [12:19:46]: Representanten Sandtrøen snakka om skulekartet som hang ned. På Sørvestlandet var det sånn at kartet over det heilage landet hadde hengt seg opp, så me fekk aldri ned dei andre karta. Men det var dårlege vilkår òg for jorda rundt Genesaretsjøen og Daudehavet, kan eg seia.

På Jesu tid, som i dag, var mat viktig, og skal me ha tilgang på mat, må me ta vare på den dyrka marka vår. Det er ein knapp ressurs. Me har gode erfaringar med den måten me har jobba på, med å setja oss eit mål og jobba for å nå det målet. Det målet kan òg verta brukt til billeg retorikk, som å laga tidsintervall som passar,

og seia at det er betre no enn før – at me byggjer ned mykje, men me nydyrkar òg. Det er ikkje lov. Matjorda er for viktig til å verta triksa vekk gjennom retoriske knep.

Difor er det viktig for Senterpartiet å seia at me ønskjer eit nytt mål på 2 000 dekar per år, som ein veg mot nullvisjonen, som me ønskjer. Representantforslaget vårt har ikkje til hensikt å dra opp all verdas tiltak; det handlar om å setja seg eit mål, og så ber me regjeringa koma med tiltak for å nå det målet.

Men det handlar ikkje berre om målet, det handlar òg om å ha eit kritisk blikk på rapporteringa og måten me rapporterer dette på. Dagens system er ikkje perfekt, for det seier ikkje noko om kor mykje som vert nedbygd kvart år, det seier noko om kor mykje som vert omdisponert kvart år. Me har òg betydeleg med jord i dette landet som økonomisk og juridisk er tapt som dyrka mark, men som ikkje er innrapportert, fordi det skal meir regulering til. Ein har f.eks. ei områderegulering som er veldig detaljert, men på grunn at det her skal på plass ein reguleringsplan, vert det ikkje innrapportert. Men lokalpolitikarane har sannsynlegvis ikkje moglegheit til å stoppa og til å snu. Så det må me ta omsyn til.

I debatten om jordvern er det mykje kreativitet. Noko av det eg på det sterkaste vil átvara mot, er omgrepet jordbytte – at éin kommune seier: Me byggjer ikkje ned dette området som står til nedbygging i vår kommunedelplan, men då kan de byggja ned desto meir.

Det er ikkje sånn det verkar. Om me skal vera i nærleiken av å nå jordvernmåla – alle partias jordvernmål – har me ikkje rom for å byggja ned alt som ligg til nedbygging i kommunedelplanar. Så det er ein valuta eller eit byttemiddel som ikkje har nokon verdi. Difor har den typen jordbytte berre negative sider.

Med det vil eg ta opp det forslaget Senterpartiet står bak.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har teke opp det forslaget han refererte til.

Arne Nævra (SV) [12:22:58]: Det er knapt et år siden vi hadde omtrent samme debatt her i salen. Men det gjør den jo ikke mindre viktig. Det er bra at jordbrukspartier som Senterpartiet og SV holder denne saken varm. For, som det er sagt, matjord er en knapp ressurs, det er en livsviktig nasjonal ressurs, og landbrukspolitikken må sikre at matjorda er i god hevd, så man kan produsere minst like godt i framtida og aller helst i et tusenårsperspektiv.

Vi har ikke vært snille med jorda vår, med dyrka marka vår; vi herjer med den – med hensyn til både utarming og nedbygging. Siden krigen har Norge bygd

ned over én million mål dyrka og dyrkbar mark. Det er voldsomt.

Nå er det jo klart at jord ikke bare er jord. Det er stor forskjell på jord også. Bare 1,7 pst., f.eks., av arealet er i klimasonen som er godt egnet til matkorndyrking. Så kan en bare tenke seg hvor lite areal vi snakker om til frukt og grønt. Selveste juvelen her er jo grønnsaksjorda, gartnerjorda, som vi ikke har veldig mye av.

Grønne Lier, der jeg bor, forsyner hovedstaden og mye av Norge med bær og grønt. Heller ikke her holder man fingrene av fatet – eller skal vi si matfatet. Tvert om er det sånn at flere alternativ som Statens vegvesen utreder for nye firefelts E134 til E18, går gjennom noe av den beste matjorda vi har her i landet. Skal det være mulig å utrede sånne traseer i en statlig etat i 2021? Har vi ikke kommet lenger? Det er det naturlig å spørre om. Det samme gjelder Bane NOR, som sjølsagt heller ikke legger bånd på seg når traseer skal vurderes, og som ikke så langt unna anbefaler en løsning gjennom Steinberg i tidligere Nedre Eiker. Flere hundre mål går tapt, og jorder blir delt opp om den anbefalte traseen følges.

E6 nord for Trondheim skal jeg ikke nevne engang.

Om det er noen trøst: Vi var mye verre før. Da bygde vi ned for fote og tok de lettest tilgjengelige area-lene først – naturlig nok. Vi kan delvis unnskylde dette med oppbyggingsperioden etter krigen, men nå kan vi ikke unnskylde oss lenger. Når vi nå har klart å komme under det gamle jordvernmålet, eller eksisterende jordvernmål, på 4 000 dekar, må vi kunne sette oss nye mål. SV er med på forslaget om å sette et mål på 2 000 dekar denne gangen for å få flere bak det kravet, sjøl om vi i fjor satte fram et eget forslag om 1 000 dekar.

Jeg skal helt til slutt nevne nye utfordringer som er kommet de siste årene, og det gjelder de nye industri-satsingene våre. Tenk bare på hvor stort areal datasen-trene krever. Og jeg ser på statsråden, som bor rett i nærheten av et stort prosjekt på Kvernaland.

Steinar Reiten (KrF) [12:26:29]: I noen saker Stor-tinget får til behandling, er den reelle avstanden mel-lom de ulike partiene mindre enn debatter og medie-oppslag kan gi inntrykk av. Representantforslaget vi nå behandler, omhandler en slik sak. Vi mener det er rett å si at det økte fokuset på jordvern de siste 15–20 årene etter hvert har utviklet seg til en bred tverrpolitisk dug-nad.

Jeg kunne ha brukt dette innlegget til å polemisere om at jordvernmålet som den rød-grønne regjeringen satte i årene fram mot 2013, var mindre ambisiøst enn stortingsvedtaket fra 2015, om å sette et mål om at maksimalt 4 000 dekar dyrket jord skulle omdispone-res årlig fram mot 2020. Det velger jeg ikke å gjøre.

Det var Bondevik II-regjeringen som i 2004 frem-met forslag om å halvere den årlige omdisponeringen av dyrket mark og satte måltallet til maksimalt 6 000 dekar per år. Det lå til grunn for jordvernpolitikken også for Stoltenberg II-regjeringen, og målet ble nådd i 2013.

Det er også grunn til å minne om at forslaget om en innskjerping av jordvernmålet til 4 000 dekar per år, som Stortinget fikk til behandling i desember 2015, ble fremmet av en samlet næringskomité og enstemmig vedtatt. Det unike er at også komitémerknadene til saken, som var ganske omfattende, ble fremmet av en samlet næringskomité, ned til siste komma. Det er ikke hver dag det skjer. Samlet sett viser det en svært gledelig utvikling i norsk politikk.

Hensynet til jordvern har blitt stadig viktigere på alle forvaltningsnivå, også i nasjonal politikk. Det skulle da også bare mangle. Matproduksjon er den mest grunnleggende forutsetningen for en bærekraftig utvik-ling og for å hindre konflikter og krig. FNs organisasjon for ernæring og landbruk, FAO, slår fast at den globale matproduksjonen må øke med 60 pst. fram mot 2050 for å holde tritt med befolkningsveksten. Da er vern av jordbruksareal en avgjørende forutsetning hvis målet skal nås.

Vi registrerer at Senterpartiet og SV vil definere en ytterligere skjerping av jordvernmålet til maksimalt 2 000 dekar omdisponert årlig fram mot 2026. Det spri-ker for øvrig i opposisjonen, der Arbeiderpartiet ikke går så langt og ønsker at måltallet skal være 3 000 dekar per år, mens Fremskrittspartiet lar være å sette et mål-tall, men understreker at de er imot en nullvisjon.

Men igjen: I denne saken mener vi at polemikk ikke er formålstjenlig. Poenget er ikke at det spriker i oppo-sisjonen. Poenget er at en samlet komité står inne i føl-gende merknad i komiteinnstillingen:

«Komiteen forventer at regjeringen vurderer en innstramming av det fastsatte jordvernmålet når revidert jordvernstrategi legges frem. Komiteen merker seg at regjeringen varsler at de vil vurdere om de skal inkludere et mål for omdisponering av dyrkbar mark i den oppdaterte jordvernstrategien.»

Den varslede revisjonen av jordvernstrategien vil bli presentert for Stortinget om kort tid. Det er forståelig at opposisjonen prøver å ta initiativet nå på oppløpssiden. Vi tar likevel det med stor ro og ser fram til behandlin-gen av den nye jordvernstrategien når den foreligger. Da bør målet være et bredt forlik om en revidert strategi, slik det skjedde i 2015.

Per Espen Stoknes (MDG) [12:29:39]: Matjorda er eksistensgrunnlaget vårt. Det synes alle å være enige om. Siden mennesket begynte å dyrke jorda for 10 000

år siden, har den vært selve fundamentet for sivilisasjonen. Mesteparten av maten til verdens nær 8 milliarder mennesker kommer fra dyrket jord.

Bare 1 pst. av Norge er egnet til å dyrke matkorn. Samtidig utgjør korn over en fjerdedel av energiinntaket vårt og er dermed den viktigste matvaren i norsk kosthold. Det vesle arealet med norsk kornjord er derfor avgjørende for våre barns matsikkerhet. Miljøpartiet De Grønne mener at Norge trenger et langt sterkere nasjonalt jordvernmål. Vi støtter derfor forslaget om å fastsette målet til maksimalt 2 000 dekar dyrket mark årlig innen 2026. Vi mener at det trengs et eget mål for dyrkbar jord, og vi støtter derfor forslaget om dette.

Men skal matjorda tas vare på for kommende generasjoner, må man gå lenger enn som så. Nedbygging av matjord bestemmes først og fremst lokalt, og når man sitter som lokalpolitiker i en økonomisk hardt presset kommune, er det ikke alltid lett å foreslå eller vedta tiltak som gjør byggeprosjektene dyrere eller begrenser skatteinntektene. Å ta vare på matjorda er et typisk sånt tiltak, så ofte innebærer jordvern å bygge andre steder enn der det er billigst.

Selv om jeg ikke tviler på de fine intensjonene og de fine ordene til Arbeiderpartiet og Senterpartiet, som stadig fremmer gode forslag, som i den innstillingen vi debatterer her i dag, er jordvern vanskelig å følge skikkelig opp der det gjelder, nemlig i lokalpolitikken. Av de 25 kommunene som har bygd ned mest dyrket og dyrkbar jord i perioden 2017–2019, var 16 styrt av enten Arbeiderpartiet eller Senterpartiet.

Med svake nasjonale føringer er det lett å si ja til nedbygging. Men jordvern er en nasjonal interesse. Både for miljøet, matsikkerheten og barna våre er det avgjørende at vi slutter å bygge ned dyrket og dyrkbar jord.

Miljøpartiet De Grønne mener det er åpenbart at matjorda trenger et nasjonalt vern. Derfor fremmer vi to løse forslag i dag. Vi ber regjeringen foreslå endringer i jordloven som gir dyrket og dyrkbar jord et reelt vern gjennom en vesentlig innstramming i muligheten for å gi dispensasjoner. I tillegg ber vi regjeringen sørge for at dispensasjon fra vernet av dyrket og dyrkbar jord kun skal kunne gis av en nasjonal planmyndighet.

Med det tar jeg opp våre forslag, og vil for øvrig nevne at Une har fått barn i dag!

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Då har representanten Per Espen Stoknes teke opp dei forslaga han refererte til.

Presidenten vil òg gratulera Une Bastholm med barnet, som ho har fått på ein veldig ypparleg bursdag!

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:32:55]: Den aller mest grunnleggende forutsetningen for et aktivt, framtidsrettet norsk jordbruk og norsk matproduksjon er at vi tar vare på matjorda – uten jord, ikke noe jordbruk. Jeg er glad for alt positivt engasjement for matjorda vår. Økt bevissthet rundt verdien av å ta vare på dyrkbar og dyrket jord er viktig, og det gir resultater. I mars kom tall fra SSB som viser at vi ligger an til å nå det nasjonale jordvernmålet for fjerde året på rad.

God matjord er en knapp ressurs i Norge. Det har mange sagt på denne talerstolen. Vi har bare 3 pst. dyrket mark, og mye av det er små teiger og krevende terreng. Det er annerledes med f.eks. landet Danmark, hvor om lag 60 pst. av landarealet er dyrket mark. Jordvern er ikke bare viktig for jordbruket nå, det er også viktig for framtiden. Å ta vare på matjorda er viktig for oss alle.

Bærekraftsmålene vi har forpliktet oss til, handler bl.a. om å utrydde sult, oppnå matsikkerhet og utvikle bærekraftige byer og lokalsamfunn. Hvis vi skal nå disse målene, er og blir også jordvern viktig. Derfor sendte jeg som statsråd, sammen med kommunal- og moderniseringsminister Nikolai Astrup, et brev til alle kommunene og fylkeskommunene i vår der vi var tydelige på at jordvern er av nasjonal interesse, og at kommunene må bidra til å redusere omdisponering av dyrket mark. Det handler om grunnlaget for lokalt næringsliv, men det handler også om beredskap, og det handler til slutt om matsikkerhet. Jeg opplever at kommunene tok signalene, ikke bare da brevet kom, men også før det.

Jordvern er ikke noe vi kan krysse av på en liste og si at nå er vi ferdige med den saken. Vi må holde dette varmt hele tiden, være utrolig bevisste, og vi må gjøre det vi kan for å bli bedre også framover. Derfor kommer jeg snart med en oppdatert jordvernstrategi der vi også vurderer måltallet for årlig omdisponering. Jeg ser fram til å levere strategien til Stortinget før denne sommeren.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:35:43]: Sommeren 2018 fikk vi den verste tørken i Norge på mange tiår. Det ga oss en veldig viktig praktisk påminning om hvorfor det er avgjørende å ta vare på matjorda vår i hele landet. For mens kornåkre ble svidd her på Østlandet, var situasjonen helt annerledes i Nordland. Der kunne man produsere bra med grovfôr til dyrene våre, og det var også mer nedbør i løpet av sommeren. Det samme gjaldt andre deler av Distrikts-Norge.

Hvilke tanker har landbruksministeren gjort seg med tanke på de krisene vi har vært oppe i de siste årene når det gjelder behovet for en mer offensiv jord-

brukspolitikk i Norge, som øker selvforsyningen korrigert for importen av fôrvarer – at man bruker jorda aktivt i alle deler av landet, hvor man også skal sørge for at vi tar vare på jorda?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:36:42]: Hvis representanten ser på de siste jordbruksoppgjørene, har vi vært ganske bevisst på hvordan vi gir tilskudd nettopp for å sikre kanalisering, som er det som representanten egentlig snakker om. Bare fra 2019 til 2020 økte produksjonen av korn i dekar med 65 000. Det viser en politikk hvor en kanaliserer. Vi må ikke ha gress der det er egnet for korn, for korn er en av de viktigste kaloribombene – holdt jeg på å si – vi spiser. Det gjør at det er utrolig viktig for oss å ha god kornproduksjon. Og så må vi bruke gressarealene der det er egnet for det, for der kan vi få beite til dyrene eller bruke gresset som fôr til dyrene, som er dyr vi skal spise. For vi er fortsatt ikke der at vi spiser gress, men vi spiser dyrene som beiter på gresset. Jeg mener det er en bevisst politikk og en riktig politikk.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:37:44]: Det er helt riktig.

Nettopp i kjølvannet av den sommeren ble det behov for å importere mer fôr til dyrene, bl.a. fra USA. Det som oppstår som en utfordring i det kjølvannet, er at da kommer det mikroorganismer, sopp, inn til Norge som vi i ikke har i plantefloraen vår fra før. Det er ekstremt kostbart, så det å ta vare på og bruke jorda aktivt, er en veldig rimelig forsikring som også sørger for arbeidsplasser i hele landet.

Over lengre tid har det vært press på distriktsjordbruket. Blant annet på Vestlandet og i Troms er det stor fare for at deler av jorda vår går ut av drift hvis ikke politikken nå forbedres. Derfor sitter landbruksministeren nå med en gyllen mulighet til å gjøre ord om til handling ved å sørge for å gi et krystallklart signal om at det skal være framtidsmuligheter for distriktsjordbruket, bl.a. på Vestlandet og i Troms.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:38:49]: Da ønsker jeg igjen å si til representanten at han må gå inn og lese de oppgjørene som jeg har hatt ansvar for, og som har fått avtale med begge lagenes organisasjoner. Det er nettopp at en har kanalisert. Det betyr at ja, det skal være bruk av ulike art og ulike størrelser, vi skal bruke vestlandslandbruket, vi skal bruke Nord-Norge. Og vi har gjort det, som jeg sier, på arealtilskudd, men vi har også gjort det på tilskudd til bygninger og investeringer – 45 pst. har gått til mindre bruk, under 30 kyr. Det handler om å prioritere og tenke – ja, det er riktig, en reduserer risiko, og en får et bedre landbruk hvis en bruker ressursene over hele landet. Noen steder, bl.a. på

Vestlandet, har man frukt- og bær dyrkere på de områdene der det er aktuelt, og så ser vi at i de skrå bakkene ned mot fjordene er det beite og husdyrproduksjon som er det desidert beste. Det mener jeg er en god prioritering og en riktig landbrukspolitikk.

Geir Pollestad (Sp) [12:40:10]: Det gjeldande jordvernmålet gjekk ut i 2020, og iallfall i Senterpartiet har me stått og trippa og har hatt veldig lyst til å få eit nytt jordvernmål – nye tiltak for å hjelpe. Det har kome fram under handlinga av denne saka at regjeringa har tenkt å leggja fram dette jordvernmålet før sommaren. Eg, og Senterpartiet, hadde ønskt at dette skulle verta behandla i Stortinget denne våren, sånn at me hadde det på plass i god tid før valet. Så spørsmålet mitt er eigentleg: Kvifor har ein valt å ikkje leggja fram jordvernmålet og ein oppdatert jordvernstrategi på eit tidspunkt som hadde gjort det mogleg for Stortinget å behandla saka no i vår?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:40:57]: For det første synes jeg det kjempebra at jeg og Pollestad deler engasjementet for jordvern. Det mener jeg er bra i seg selv.

Det andre jeg har lyst til å si, er at den jordvernstrategien som vi har, skulle virke, vi skulle ha den, i fire år. Jeg synes det er klokt å vente på tall. De fikk vi i mars. Det betyr at jeg nå jobber med ny jordvernstrategi for å skjerpe målene, for jeg mener at det å ha en jordvernstrategi som vi jobber etter, viser resultater, og det ønsker jeg å fortsette med. Og jeg tror at vi skal klare å bli enige om at dette er en viktig strategi for å ivareta norsk landbruk.

Geir Pollestad (Sp) [12:41:43]: Det neste spørsmålet skal vera litt meir konkret, og det tek utgangspunkt i ei lokal sak i Rogaland, knytt til Kalberg. Der har det dukka opp eit spørsmål: Kan me byggja eit datasenter, byggja ned dyrka mark, på Kalberg? Nokre andre kommunar seier at me kan ta ut området i vår kommunedelplan i bytte mot dette. Så det området som på kommunedelplannivå er regulert til omdisponering, veksler ein konkret inn og bygg ned i ein annan kommune. Det er vel i overkant av 20 000 dekar på Nord-Jæren som er avsett til nedbygging eller utbygging av dyrka mark, altså summen av kommunedelplanar. Så spørsmålet mitt til statsråden er eigentleg; Synest statsråden at dette med jordbytte er ein god idé?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:42:44]: Først har jeg lyst til å vise til den saken som representanten viste til, fra Kalberg. Jeg ønsker ikke å gå inn i den saken, rett og slett fordi hvis det blir en anke, så ønsker ikke jeg i utgangspunktet å snakke meg inhabil. Men jeg håper

at representanten har fått med seg at vi, våre partier, har stått samlet politisk lokalt i denne saken.

Når det gjelder den langsiktige grensen som er satt i felleskap for jordvern i Rogaland, er det også et utgangspunkt i denne saken. Jeg mener at bytte når det gjelder nedbygging av jord, løser ingen problemstillinger. Hvis vi kan regulere tilbake igjen, å bruke området til jordbruk, mener jeg det er det beste, fordi vi har knapphet på denne ressursen.

Geir Pollestad (Sp) [12:43:39]: Det siste spørsmålet går på noko som eg egentleg ikkje liker, nemleg jordflytting. Jordflytting er jo eit alternativ når det er bestemt at ein skal byggja ned, det er ikkje eit faktisk jordverntiltak, men det har vist seg no for ein del bønder at det er ganske komplisert. Dei seier ja til å ta imot matjord for å bruka det til jordforbetring på eiegen sin, men det har vist seg å vera ganske byråkratisk og kranglete å få tillating. Då er spørsmålet mitt om statsråden vil ta tak i dette og sjå på om det er mogleg å gjera forenklingar, slik at ein hindrar at dyrka mark vert deponert, men faktisk vert brukt til å forsterka og forbetra jorda for aktive bønder.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:44:30]: For det første er jeg enig med representanten i at det er ikke fullgodt å forflytte jorda og tro at det skaper den beste jorda. Men istedenfor å deponere den er det mye bedre å bruke den. Og ja, jeg vil gå tilbake igjen til departementet og spørre: Hvor ligger den hemskeen? Jeg vil gjerne be representanten om å vise til noen saker som vi kan gå inn og se på, for jeg mener at det skal ikke være vanskelig. Hvis alternativet er at jord blir forkasta, mener jeg at det er en ressurs vi skal bruke. Det skulle bare mangle.

Arne Nævra (SV) [12:45:12]: Pollestad mot Bollestad – det er en fin tittel det, president. Jeg har lyst til å følge opp Pollestads innlegg noe. Blant annet ser vi nå at vi får nye utfordringer, som nevnt i innlegget mitt her i stad, med det grønne skiftet. Det kommer nye, arealkrevende industrier. SV ønsker dem velkommen, men vi ser at vi er nødt til å sette betingelser, og da ser vi at bl.a. datasenteret som det var henvist til i forrige spørsmål fra Pollestad, er veldig arealkrevende. De ber om store arealer. Det gjør også batterifabrikker. Vi er inne i en bølge av utfordringer på arealer. Så mitt spørsmål til statsråden er om hun føler at regjeringa er forberedt på dette, også på bakgrunn av at innsigelsesinstituttet på mange vis nå er vingeklippet av denne regjeringa.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:46:08]: Når vi har 97 pst. annen type jord, er det god plass til datasenter eller annen type plasskrevende industri på utsiden

av dyrka mark, hvis det er det vi vil. Jeg har også lyst til å utfordre systemet litt, for ofte tenker vi bare inn i vår egen kommune, men hvis vi ser på vår region, vil vi være kloke om vi bygger kanskje et sted som ikke vil ta den jorda, hvis vi mener det er en viktig ressurs for både nåtidens og framtidens jordbruk. Det er bærekraftig – det er riktig ut fra bærekraftsmålene våre både nasjonalt og internasjonalt. Så der mener jeg ja.

Så sier representanten at statsforvalterne og andre med innsigelse er vingeklippet. Hvis vi har et jordvernmål, er det faktisk statsforvalternes plikt å bruke innsigelse hvis de mener det er i konflikt med målsettingen i forhold til nedbygging av jord – eller omdisponering.

Presidenten: Replikordskiftet er då omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [12:47:38]: Etter det venlege hintet frå presidenten tidlegare i debatten, vil eg starta med å gratulera presidenten med dagen.

Så har eg lyst til å bidra litt inn i historieforteljinga til representanten Reiten. Han framstilte det nærmast som at det var god stemning då eit samla storting gjekk inn for eit jordvernmål på 4 000 dekar. Det er nok rett å seia at ein vart einige om målet og verkemidla, men det var til betydelege protestar, særleg frå dåverande statsråd Listhaug og hennar parti. Men det var eit fleirtal på Stortinget som ønskte ei innskjerping av jordvernet, og det opplever eg at det er på Stortinget no òg.

Så håpar eg at statsråden i arbeidet med strategien tek på alvor dei utfordringane som har kome fram, bl.a. gjennom ein del oppslag i Nationen, knytt til korleis ein måler omdisponering. Dagens mål rapporterer ein inn gjennom KOSTRA på det tidspunktet eit areal ikkje skal regulerast ytterlegare, og dette gjer at det blir ein mismatch mellom den faktiske nedbygginga og nedbygginga som vert innrapportert. Over tid vil sannsynlegvis desse møtast, men ein har jo kommunar som kan få jordvernprisen eitt år, men tre år før hadde dei kanskje omdisponert eit par tusen dekar og har då ein utbyggingsreserve i lang, lang tid framover.

Det andre er å sjå på og kartleggja nasjonalt kor mykje jord det juridisk og økonomisk ikkje er handlingsrom til å behalda som dyrkamark, men som ikkje er innrapportert. Det trur eg i hovudsak handlar om områderegulerte område.

Så er det òg ein fare med å knyta dette for mykje til den fysiske nedbygginga, for då vil ein ikkje sjå på retninga av utviklinga før det kanskje er altfor seint. I tillegg vil eg understreka kor viktig det er å ha merksemd på jordvern i samband med både vegutbygging, jernbaneutbygging og flyplassutbygging. Som tiltak me ønskjer i ein sånn plan, er det mange ting ein kunne

peikt på. Ein kan peika på tredje rullebane på Gardermoen som det mest konkrete eksemplet, og ein kan peika på openheit rundt opsjonsavtaler som eit viktig verkemiddel. Eg trur at ein òg må gjera eit verdival: Skal lokalpolitikarar fullt ut ha rett til å byggja ned livsgrunnlaget for komande generasjonar? Eller kva er viktigast av lokaldemokrati og jordvern? For Senterpartiet er matjorda ein nasjonal ressurs som krev ei nasjonal forvaltning. Det kan statsråden ta med seg som eit innspel i det vidare arbeidet.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:50:52]: Jeg takker representanten for kommentarene, for når det gjelder mål – hvor vi måler, og hva vi registrerer i – har jeg som statsråd bedt NIBIO, før denne diskusjonen kom opp i avisen Nationen, om å se på nye måter å kunne måle og registrere dette på, nettopp fordi det er en mismatch mellom det som er registrert, det som er omdisponert, og det som reelt er nedbygd hvert år. Den oppgaven har NIBIO allerede fått. Hvis representanten også, som jeg antar, er veldig opptatt av samferdsel, står det også i en kommentar i den nye NTP-en at jordvern skal være viktig videre inn når en skal velge traseer, enten det gjelder for vei eller for bane, for vi har ikke for mye av det i det hele tatt.

Så viser representanten også til opsjonsavtaler, jeg tror vi har et ganske felles engasjement der. Det er jo en utfordring i seg selv, og den vil jeg komme tilbake til på egnet måte, enten gjennom strategien – eller hvor jeg vil legge det. Men det er en viktig bit av det som er utfordringene.

Til slutt: Jeg hører representanten si at det er bedre vi trekker disse beslutningene til det nasjonale. Jeg mener vi skal ha nasjonale mål hvor statsforvalterne faktisk skal tilse at disse målene holdes. Jeg mener også at det er ganske god kompetanse i lokalbefolkningen og hos lokalpolitikerne, som vet hvor skoen trykker når det gjelder å klare å ivareta gode beslutninger – hvis vi legger gode rammer rundt dette og også er med og støtter opp om prosessene og vedtakene som blir gjort. Vi har de siste årene vist at vi faktisk også er i stand til å stå i den stormen, for det er en storm, og det er lobbyvirksomhet. Men lokalpolitikere som mener at denne jorda er det viktigste for dem, de gjør det, de gjør det gjerne og med glede.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [12:52:56]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Sandra Borch, Per Olaf Lundteigen, Siv Mossleth, Liv Signe

Navarsete, Geir Pollestad og Jenny Klinge om å sikre geitenes framtid i Norge (Innst. 350 S (2020–2021), jf. Dokument 8:125 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ynske frå næringskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:54:03] (ordfører for saken): Vi skal prate om en av juvelene i norsk matproduksjon og norsk matkultur. Det er, som komiteen skriver, en næring som bidro til bl.a. annet sju medaljer i oste-VM for bare to år siden, og det er en næring som har hatt en voldsomt positiv utvikling de siste årene. Som næringskomiteen beskriver: Det er investert 100 mill. kr i prosjektet «Friskere geiter». Det har gitt veldig gode resultater. Bevisst og faglig godt utført arbeid med både avl, helse og føring har gitt oss noen av de friskeste dyrene i verden, og det er næringskomiteen imponert over og framhever i innstillingen.

Denne saken er egentlig en direkte fortsettelse av saken som vi hadde i stad. Det handler om at vi skal ha en matproduksjon som er basert på det landet vi er, den naturen vi har. Næringskomiteen skriver at det er vel ingen andre dyr som er så flinke til å utnytte ulendt terreng som det geita er, og da kan man ta i bruk beiteressurser som ellers ville råtnet og gått til spille, hvis vi ikke hadde hatt en drøvtygger som geita.

Dessverre ser vi at denne næringen er under press. Som det kommer fram i innstillingen, er det også enkelte nye fjøs og nylig gjennomførte investeringer hvor brukere vurderer om man skal trappe ned. Derfor trengs det en plan, det trengs en bedre politikk for å sikre geitas framtid i Norge. Det blir rett og slett mindre av det Stortinget er enige om at vi skal ha mer av i norsk jordbruk, så politikken må være basert på kartet og den naturen vi har. Der har naturligvis også samvirkene et ansvar for å følge opp at dette kan skje i praksis, med både slakterier, ysterier og mottak av melk for geiter, sånn at den produksjonen er mulig å gjennomføre rundt omkring i hele landet. Så det er et ansvar vi på Stortinget og næringen deler.

Men der næringskomiteen skiller lag, er et viktig punkt å få fram for oss i Arbeiderpartiet og på rødgrønn side, for i innstillingen kan man lese at vi nærmest får kritikk for å engasjere oss i kampen for en plan for geita. Det tar vi med veldig lave skuldre fordi vi mener at saken er så viktig at her trengs det handling. Hvis ikke kan vi rett og slett risikere å få mange færre

geitebruk de neste årene – på tross av det gode arbeidet som er lagt ned i avl, helse og utvikling av fôr til dyrene våre.

Med det tar jeg opp forslaget som Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Nils Kristen Sandtrøen har teke opp det forslaget han refererte til.

Geir Pollestad (Sp) [12:57:21] (leiar for komiteen): Det er mange grunnar til å verta glad av geitepolitikk, for geita er så mykje meir enn berre eit dyr som gjev oss kjøt og mjølk. Dyra har vore i landet i hundrevis av år, dei er dei beste til å pleia kulturlandskapet, og dei er sjølv bildet på eit aktivt og levande distriktslandbruk.

Dessverre har geitene i Noreg opplevd tilbakegang dei seinare åra, og det er her komiteen skil lag, mellom regjeringspartia og Framstegspartiet, som seier at det går bra som det går, i motsetning til opposisjonen elles, Senterpartiet, Arbeidarpartiet og SV, som ønskjer å ha ein målretta innsats for å snu ei negativ utvikling.

Dette handlar om så mange ting. Det handlar om ein kan få kjedene, kjedemakta, til å gjera meir for å få selt geiteprodukt i Noreg. Det er ikkje sånn at det er forbrukarane som kvar dag vel vekk produkt frå norsk geit. Det er val som vert tekne på innkjøpsavdelinga hjå dei tre kjedene våre. Me har òg ein situasjon der me har eit makstak på mjølkeproduksjon for geit på 900 000 liter. Det er vanvitig høgt. Me må spreia denne produksjonen på fleire.

Me har òg eit helseprosjekt, Friskere geiter, som er ei suksesshistorie, som andre næringar, andre produksjonar og andre land definitivt kan læra av.

Det trengst difor ein sterkare politikk for å få meir etterspurnad etter geiteprodukt, men òg auka produksjon og fleire geiter i Noreg.

Eg registrerer at Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti er veldig bekymra for at dette kan gå ut over og svekkja forhandlingsinstituttet. Det er det ikkje noko som helst grunnlag for. For jordbruksforhandlingane skjer ikkje i eit vakuum, jordbruksforhandlingane skjer gjennom at Stortinget seier noko om tiltak, verkemiddel og mål, og utformar politikk, f.eks. ein handlingsplan, og så er det partane som på bakgrunn av den utforma politikken har forhandlingar. Jordbruksforhandlingane går føre seg innanfor ramma av den politikken Stortinget har trekt opp, men det vil sjølvsagt vera faglaga som i forhandlingar med staten vel enkelttiltak.

Vårt representantforslag er mykje meir. Det handlar om å ha ein storstilt og målretta innsats for å få fleire geiter i Noreg. Det vil heile landbruket tena på, og det vil gjera at Noreg vert eit finare land å bu i og å vera turist i.

André N. Skjelstad (V) [13:00:41]: Det er helt korrekt, det representanten Pollestad sier, at jordbruksforhandlingene ikke foregår i et vakuum, men samtidig er det ganske spesielt at partiet som Pollestad representerer, bortimot vil instruere hva partene skal bli enige om fra denne salen.

Det er ikke til å komme fra at geita er viktig. Den er viktig som en kulturlandskapspleier, definitivt. Den er viktig med tanke på produksjon av melk til ost, og ikke minst også med tanke på kjøttproduksjon. Men det er heller ikke til å komme fra at fra 1990 og fram til nå, som også landbruksministeren peker på i sitt svarbrev, har dette gått ned.

På 1990-tallet var det stimulert til klyngeproduksjon, for å si det sånn, for å samle geiteprodusenter mest mulig i ett område, for å gjøre logistikken enklere for TINE når de skulle hente melk. Det er for så vidt ikke denne salen som har lagt hindringer for produksjonen, det er samvirket selv som på mange måter har vist veien, at de ikke nødvendigvis ønsker det fantastiske produktet som representanten Sandtrøen var inne på. Så det ligger et betydelig ansvar hos samvirkeorganisasjonene når det gjelder dette.

Per i dag er det, som også ministeren viste til, et overskudd i produksjonen. Selvfølgelig er det også her muligheter for mange typer produkter framover, men først og fremst hviler dette ene og alene på hvordan det er rigget med hensyn til å ta imot produktene fra geiteproduksjonen. Der kan jeg vanskelig se at vi kan detaljere og detaljstyre samvirkeorganisasjonene. Jeg registrerer for så vidt at representanten Pollestad ønsker det, noe jeg synes er litt spesielt.

Det er ingen tvil om at vi ønsker mer geiteproduksjon der det er mulig, men her må det på mange måter spilles på lag med landbrukets egne organisasjoner. Det tror jeg vi må kunne overlate til dem, selv om vi stimulerer, og selv om vi mener at geita er positiv både for det norske landskapet og ikke minst med tanke på de mulighetene som er når det gjelder kjøtt og melk.

Steinar Reiten (KrF) [13:03:50]: Geitenæringen har lange tradisjoner i Norge, og geita har fortsatt en viktig rolle i norsk landbruk, både med tanke på meieriprodukter av høy kvalitet og i økende grad også kjøtt. I tillegg er geitehold et viktig bidrag til å holde kulturlandskapet åpent. Det er også grunn til å gi næringen honnør for et særdeles vellykket avlsarbeid de siste ti-årene. Det har bedret dyrehelsen og gitt bedre kvalitet på meieriprodukter som blir framstilt av geitemelk.

Det er likevel et faktum at antallet aktive geitebønder har gått kraftig ned de siste 30 årene. Rundt 1990 var det ca. 1 000 geitemelkbruk i Norge. I 2020 var tallet redusert til 269. Likevel er det ikke slik at geitenæringen

er blant de sektorene i landbruket som kommer dårligst ut inntektsmessig. Onsdag i forrige uke presenterte avisen Nationen de siste oppdaterte tallene fra Budsjett-nemnda for jordbruket, som partene legger til grunn for jordbruksoppgjøret. Der framgår det at et referansebruk med 144 årsgeiter faktisk har et beregnet vederlag til arbeid og egenkapital som ligger høyere enn f.eks. et melkebruk med 49 årskyr. Det viser at de grepene som er tatt av staten ved regjeringen og faglagene i fellesskap gjennom jordbruksoppgjørene de siste årene, har gitt god effekt for de gjenværende geitebøndene.

I det siste ordinære jordbruksoppgjøret, i 2019, før koronapandemien, ble dyretilskuddet til melkegeiter økt med 190 kr per dyr for bruk med opptil 125 geiter og 100 kr per dyr for bruk med over 125 geiter. Samtidig ble utmarksbeitetilskuddet økt med 114 kr per dyr. Det har vært et viktig bidrag til å styrke økonomien til geitebøndene, og tallene fra budsjett-nemnda viser at effekten har vært god. I tillegg kan geitebønder søke på ulike statlige virkemidler over jordbruksavtalen, som f.eks. tilskudd til tiltak i beiteområder og SMIL-midler til kulturlandskapspleie.

Samtidig er det viktig å understreke at produksjonen av geitemelk må samsvare med etterspørselen i markedet. Over tid har det vært overkapasitet i næringen, og for 2021 er det prognosert en melkeleveranse på 19,9 millioner liter geitemelk, mens det kommersielle behovet er anslått til 12,9 millioner liter.

Det er bred tverrpolitisk enighet om å videreføre tiltak som bidrar til å sikre at geitenæringen skal ha en framtid i norsk landbruk og med en tilfredsstillende inntektsutvikling. Likevel er både forslagsstillerne og opposisjonen for øvrig kjent med at den norske landbruksmodellen er basert på årlige jordbruksoppgjør. Der blir det gjort krevende avveininger når kravene skal utformes. Det er også slik at faglagene gjennom bondesamvirkene, i dette tilfellet TINE, har ansvaret for markedsreguleringen. Det innebærer at markedet til enhver tid må være i balanse med de inntektsmessige strukturelle ulempene det kan medføre for produsentene, samtidig som en best mulig markedspris skal tas ut i markedet.

At forslagsstillerne og de øvrige opposisjonspartiene likevel velger å fremme forslag som bryter med de bærende prinsippene, er for oss vanskelig å forstå. Hvis Stortinget skal begynne å gi føringer for prioriteringene i et jordbruksoppgjør samtidig som partene forbereder årets forhandlinger, gjør vi hele landbruket en bjørnetjeneste. Da er vi er med på å grave fundamentet vekk under selve forhandlingsinstituttet.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:07:04]: Jeg deler forslagsstillerens syn på at geita er et viktig husdyr i

norsk landbruk. Geita produserer mat på ressurser som ellers ikke er nyttbare til menneskeføde, og bidrar ikke minst til kulturlandskap og matkultur som det er svært verdifullt å ta vare på og ikke minst videreutvikle.

Forutsetningene for å øke markedet for norsk geitemelk har aldri vært større. Målrettet avl har bidratt til sterk kvalitetsheving og større verdiskapingspotensial. Samtidig gjorde prosjektet Friskere geiter, som flere har nevnt her, det mulig å sanere deler av bestanden av melkegeiter for tapsbringende sykdommer. Friskere dyr, friskere geiter, har lagt grunnlag for en varig standardheving i geiteholdet med betydning ikke minst for bedre dyrevelferd, økt ytelse, mindre kraftforforbruk og bedre melkekvalitet med større anvendelsesmulighet enn det som var før.

Det er store muligheter for lokal verdiskaping og småskalaproduksjon for produsenter av geitemelk. En større andel av geitemelk enn av kumelk foredles lokalt. Når norske geitoster ble tildelt hele sju medaljer i Oste-VM i 2019, illustrerer det at norske geitebønder leverer gode råvarer og har initiativ og ståpåvilje som borger godt for både geitenes og næringens framtid. Jeg vil også peke på de mulighetene som ligger i bruk av geit til mer enn melkeproduksjon, og jeg utfordrer bransjen til å satse.

Norsk geitenæring stimuleres i dag gjennom en rekke virkemidler gjennom jordbruksavtalen. Det omfatter både produksjonsrettede virkemidler, tilskudd til dyr på beite, velferdsordninger og ulike former for utviklingsmidler og bedriftsrettede virkemidler. Samlet sett skal disse virkemidlene bidra til at næringen har rammevilkår som gir mulighet for utvikling og framtidstro og til å kunne utnytte de særegne kvalitetsfortrinnene som norsk geit faktisk har. Utover dette utarbeides det strategier for landbruksbasert næringsutvikling på både nasjonalt og regionalt nivå som danner et viktig grunnlag for utviklingen framover i tid.

Jeg mener det er godt grunnlag for en positiv utvikling for norsk geitenæring, og at geita også for framtiden vil være et viktig dyr i norsk landbruk. Jeg kan derfor ikke se at det er behov for en egen handlingsplan for utvikling av geiteholdet der vi er nå.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:10:18]: Dette stortinget har hatt noen av de beste debattene om jordbruk og mat som har vært i nasjonalforsamlingen vår på flere tiår. Nå er saken å gå fra prat til praksis. I likhet med den forrige saken handler dette egentlig om å utnytte spredte norske naturressurser. I siste jordbruksdebatt var landbruksministeren og jeg uenige, for landbruksministeren nektet for at dagens regjering administrerer

Listhaug-politikken videre. Det jeg lurer på nå, er: Vil vi med denne landbruksministeren, resten av tiden, se et kraftfullt brudd med Listhaug-politikken, slik at vi kan gå fra prat til praksis og utnytte mer av de beiteressursene som nå utnyttes mindre, så Norge ikke fortsetter å gro igjen?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:11:16]: Jeg legger merke til at representanten også har fått seg et ordforråd som er fra prat til praksis, og hvis representanten leser både resultatene fra norsk landbruk og jordbruksavtalene, handler det om utnyttelse av norske ressurser. Det handler om at vi har tro på den selveiende bonden som prioriterer ut fra de ressursene han har, på den gården han eier.

Så har jeg som landbruksminister og også nasjonalforsamlingen ansvaret for, i partssamarbeid, å lage et jordbruksoppgjør som gjør at rammevilkårene for den enkelte bonde er gode. Den avtalen har en klart å komme i mål med, med begge faglagene, de to siste årene, og da mener jeg det er en landbrukspolitikk som jordbruket selv har vært enig i.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:12:13]: Resultatene teller, heter det – et godt begrep. Men resultatene går nå feil vei ved at selvforsyningen, korrigert for det vi importerer av korn og førråvarer, går ned. Det er det jeg egentlig spør om, om vi heller skal få selvforsyningen opp og bli bedre, istedenfor at den skal gå ned og bli lavere og dårligere. Der har vi på rød-grønn side et klart felles mål ved at vi vil sørge for å jobbe selvforsyningen opp mot 50 pst., korrigert for import av førråvarer. Det er egentlig det jeg spør om – essensen i om landbruksministeren vil være med de rød-grønne partiene på den veien for norsk jord- og matpolitikk, eller om det i praksis er den veien det går nå, med at selvforsyningen svekkes, korrigert for det vi importerer av førråvarer.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:13:10]: I forrige replikkrunde hadde jeg og representanten en diskusjon om 2018, og tørken som var da. Uavhengig av hvem som sitter i statsrådstolen, og uavhengig av hvem som sitter i regjeringskontorene, kan vi ikke alltid korrigere for været, som tørke, regn eller flom. Men det vi kan, er å være med på å styre innenfor jordbruksoppgjørene.

Når en har større areal, på 65 000 dekar, med kornproduksjon fra det ene året til det andre, mener jeg det er mer enn prat, at en viser at en faktisk vil øke selvforsyningen. En vil øke kvaliteten, for en tror at den beste måten å utnytte ressursene på, er gjennom det samarbeidet vi har med jordbrukets organisasjoner.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:14:10]: Et kort spørsmål til slutt, for rød-grønn side får dessverre en

slags kritikk for å foreslå at vi skal ha en handlingsplan for geita, som er det konkrete bakteppet i dag. Ved tidligere anledninger, f.eks. da Stortinget gjorde opptrapningsvedtaket, som er veldig viktig for at det fortsatt finnes matproduksjon mange steder i landet i dag, har den praktiske politikken blitt forbedret, nettopp fordi Stortinget fant sammen.

Mitt siste spørsmål til ministeren er følgende: Er det ikke bedre å enes om en handlingsplan for den norske geita, enn at det fortsetter som nå, med at det blir færre og færre i næringen, og at alt det gode arbeidet som er lagt ned innenfor helse og melkekvalitet, ikke blir verd satt så mye som det kan bli, med en tydelig og klar støtterklæring fra Stortinget i dag?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:15:08]: I mitt innlegg sa jeg at dette er en næring som har gjort store tiltak for forbedring, bl.a. innenfor dyrehelse, og som har gitt en kvalitet på produksjonen som er anerkjent verden over, ved at en bl.a. får disse prisene for oste produkter. Men enhver landbruksproduksjon må også legge til rette for et marked som vil ha produktene. Per nå har vi ikke for lite geitemelk. Vi er i en situasjon hvor vi faktisk må få avsetning på den melken vi har. Derfor mener jeg at slik det er nå, har vi ikke bruk for en handlingsplan. Men jeg sa «nå» – jeg sa det på talerstolen, og jeg sier det her. For jeg mener dette er en næring som, ut fra både resultater, kvalitet og måten de bruker ressursene sine på, går forholdsvis godt i forhold til mange andre næringer innenfor landbruket.

Geir Pollestad (Sp) [13:16:24]: I eit oppslag på TV 2-nyheitene var Emilie Enger Mehl, stortingsrepresentant for Senterpartiet, ute og markerte Senterpartiets forslag om ein handlingsplan for geiter. Ho besøkte då ein geitebonde som òg hadde eigen produksjon av ost. Det som vart trekt fram som hemsken der, og hindringa der, for å få selt produkta, var tilgang til daglegvarekjedene og butikkhyllene. Det er jo ikkje gitt at nordmenn ikkje vil ha produkt av geit; det kan like godt vera at kjedene er restriktive med å ta inn denne typen produkt og det store mangfaldet av produkt som finst.

Då er spørsmålet mitt: Ser statsråden at det kan vera grunn til å leggja litt ekstra press på daglegvarekjedene for å få dei til i større grad å ta inn produkt produsert av geit?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:17:24]: Det representanten spør om her, er et kjempeviktig tiltak også for å få avsetning på markedet, så det har representanten helt rett i. Og i ulike typer produksjoner som har hatt et overskudd, eller lokalmatproduksjoner, har jeg hatt møte med hver enkelt av handelskjedene – nettopp for å åpne opp og si at de har et ansvar for å ta dette inn i hyl-

lene, både for å få et mangfold, for å sikre lokalt næringsliv i de områdene der de har butikkene sine, og for å få varene ut til kundene. Det gjelder ulike geiteprodukter, men det gjelder også annen lokal matproduksjon. Og koronatiden har jo nå vist at veldig mange lokale butikker har gjort det ved at de har tatt kontakt med sine sentrale ledd. Jeg mener at det trykket skal vi ikke bare fortsette med, det må vi ha absolutt hele tiden.

Geir Pollestad (Sp) [13:18:18]: Ein viktig ting i politikken for å ha geiter i heile landet er at dei enkelte brukar ikkje må verta for store. I dag er det ei grense, eit makstak, for produksjon av geitemjolk på 900 000 liter. Det er ganske enormt, og spørsmålet mitt er: Ser statsråden at det kan vera grunn til å redusera det makstaket?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:18:45]: Nå vil ikke jeg gå inn i sånne spørsmål akkurat nå, men jeg ser at det er en fordel å ha et landbruk fordelt over hele landet, og da tenker jeg også på geiteproduksjonen. Da blir det både mindre risiko og en får brukt ressursene mange flere steder. Men jeg ser også at det er noen som har investert i større ting i en periode. Så dette er ikke diskusjoner jeg skal ta her først, men jeg ser den utfordringen som representanten legger for dagen.

Geir Pollestad (Sp) [13:19:14]: Då trur eg at eg fekk stadfesta at statsråden har sett litt på jordbrukets krav i jordbruksforhandlingane før ho kom i Stortinget, så eg skal ikkje spørja meir om det, men eg skal spørja litt meir prinsipielt om forholdet mellom det å gjera politiske vedtak i Stortinget og respekten for forhandlingsinstituttet i seg sjølv.

Me har jo frå Senterpartiets side lagt fram eit forslag om ein handlingsplan, som me no behandlar, og det eg synest er litt rart, er at Norges Bondelag, som jo skulle ha all interesse av å slå ring om jordbruksforhandlingane, skriv i sin høyringsuttale til Stortinget at dei støttar representantforslaget. Då er det litt rart at Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti meiner at dette svekkjer forhandlingsinstituttet, for eg trur ikkje at Norges Bondelag ville ha støtta det viss det svekte forhandlingsinstituttet.

Då er spørsmålet mitt til statsråden: Meiner statsråden at dette representantforslaget svekkjer forhandlingsinstituttet?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:20:17]: Det er sånn at vi har mange handlingsplaner, vi diskuterte det også i den førre saka, om handlingsplan for jordvern, så vi legg føringar for Stortinget. Men jeg er opptatt av at vi er i en situasjon nå – vi fikk kravet i dag – hvor vi skal inn i forhandlinger, og jeg er opptatt av at i de forhand-

lingene skal en både ta kravet på alvor og en skal lage et tilbud for å sikre et landbruk over hele landet. Da mener jeg at diskusjoner som denne også må være en del av prioriteringene i et jordbruksoppgjør.

Så er organisasjonene i sin fulle rett til å støtte det, men jeg som politiker er veldig opptatt av at jeg ikke ønsker å svekke et forhandlingsinstitutt, for jeg mener det er et godt grep i landet vårt for å sikre en landbrukspolitikk som er stabil, og som er forutsigbar.

Presidenten: Replikkordskiftet er då omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Steinar Reiten (KrF) [13:21:27]: Vi registrerer som forventet at representantene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet avfeier den bekymringen som kommer til uttrykk i merknader fra flertallet om at forslag av den typen vi behandler her, kan bidra til å svekke forhandlingsinstituttet. Det at representantene bruker så pass mye tid og energi på å avfeie det, viser at vi har truffet et ømt punkt.

For å anskueliggjøre dette lite grann refererer vi til et forslag som Arbeiderpartiet fremmet i april 2018, altså bare noen få uker før jordbruksoppgjøret skulle starte det året. Det var et forslag som ble kostnadsberegnet av Agri Analyse til ca. 1,5 mrd. kr i året i uoverskuelig framtid. Til sammenlikning er det kravet som jordbruksorganisasjonene har satt fram i dag, på litt over 2 mrd. kr. Det betyr at Arbeiderpartiet fremmet et forslag, tre uker før forhandlingene skulle starte, med en kostnadsramme tilsvarende 75 pst. av det som i dag er landbrukets krav.

Jeg ser også i det som har kommet fra landbruket i dag, at Norges Bondelag velger å prioritere sau og lam som en næring de vil løfte fram i årets forhandlinger, mens Senterpartiet har fremmet et forslag om at det er geitenæringen som skal prioriteres. Da har jeg lyst til å spørre representantene Pollestad og Sandtrøen: Ser man virkelig ikke at dette er problematisk? Man kan fremme slike forslag når man er rimelig sikker på at de ikke vil bli vedtatt, men la oss nå si at dette hadde blitt vedtatt i Stortinget – den planen Arbeiderpartiet fremmet i 2018, den handlingsplanen Senterpartiet fremmer i dag. Hvordan skulle partene forholdt seg til det, når forslaget er til behandling i Stortinget samme dag som bondeorganisasjonene legger fram sine krav? Det synes jeg vi bør få et svar på.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:23:40]: Det skal Reiten få et svar på.

Det er vanlige folks tur til å få arbeid og trygghet i hele landet vårt. Den politikken vi vedtar her, skal virke positivt for innbyggere og lokalsamfunn i mange år

framover. Det er der det er en liten misforståelse ute og går, for våre forslag – Arbeiderpartiets opptrappingsplan for 2018-våren – satte egentlig spikeren på hodet i de problemene som oppsto bare to måneder etterpå, med tørken, men ble dessverre nedstemt. Hvis den planen hadde blitt vedtatt, ville selvfølgelig næringen nå hatt langt flere og sterkere positive verktøy til å fornye melkeproduksjonen rundt omkring i hele landet vårt. Det ville gitt oppdrag til snekkere, elektrikere og andre servicenæringer rundt omkring i hele landet, som nå virkelig trenger aktivitet og oppdrag. Det ville vært en storstilt positiv investering for at folk kan bosette seg, jobbe og bo i hele Norge – som vi trenger mer av.

Så ja, politikken vil være virkningsfull. Den vil virke over flere år – på samme måte som opptrappingsvedtaket gjorde i sin tid. Og da kan vi jo utfordre representanten Reiten tilbake: Mener han det var feil at Stortinget i sin tid gjorde et klart og tydelig opptrappingsvedtak som flere partier sto bak, og som over mange påfølgende år ga grunnlag både for fornuftige investeringer basert på de naturressursene som lå rundt omkring i landet, og for å sørge for en bedre økonomi i driften?

Det tror jeg ikke Reiten vil si var dumt. Det var tvert imot veldig smart for landet vårt, og vi trenger nå offensiv politikk som tar utgangspunkt i realiteten på bakken og hva de faktiske tallene fra SSB viser om hvor stor andel av befolkningen som er i arbeid – eller hvor liten andel som er i arbeid. I mitt eget hjemfylke er det i enkelte kommuner opp mot 40 pst. som står utenfor arbeids- og næringslivet. Selvfølgelig skal nasjonalforsamlingen gjøre offensive vedtak som ser flere år fram i tid, for å sikre folk arbeid og trygg mat. Det skulle bare mangle. Det er vår viktigste oppgave her på Stortinget.

Presidenten: Representanten Steinar Reiten har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Steinar Reiten (KrF) [13:26:25]: Representanten Sandtrøen skal få svar. Det han refererer til, skjedde i forbindelse med at regjeringen Solberg la fram sin stortingsmelding om landbruket. Det er i sånne situasjoner Stortinget skal gi føringer og male med bred pensel og fortelle regjeringen hva kursen videre skal være. Det interessante den gangen var at både Arbeiderpartiet og Senterpartiet visste at de var uten enhver reell innflytelse i Stortinget. Kristelig Folkeparti skrev veldig mange av de merknadene som komiteen etter hvert sluttet seg til, og det ble lagt føringer for en landbrukspolitikk som vi står ved i dag, og som vi føler at vi kan vise fram med stolthet når denne perioden nå går mot slutten.

André N. Skjelstad (V) [13:27:31]: Jeg satt og hørte med interesse på representanten Sandtrøens innlegg. I

mitt åpningsinnlegg i denne saken var jeg også litt innom samvirkebedriftene, som faktisk er en del av det totale grunnlaget. Representanten Sandtrøen beveger seg litt mer mot et bilde som handler om arbeidsledighet og slikt, og det kan være at det hadde vært interessant å debattere det.

Men vi har nå en sak foran oss som dreier seg om et Dokument 8-forslag om geitas framtid. Det er interessant hvis vi går til det skrittet at vi bortimot skal instruere foredlingsbedriftene og foredlingsindustrien eid av landbruket selv – for det er jo det det på mange måter egentlig legges opp til av flere representanter som har vært med og talt for dette forslaget. Det har representanten Sandtrøen ikke nevnt med et eneste ord, annet enn at han sa at det også lå et ansvar på dem. Men han sa heller ikke hvordan dette skulle gjøres. Skal vi instruere fra Stortinget hvordan det skal legges opp, hvordan de skal drive økonomien framover – som vil styrke næringen, som vil styrke distriktslandbruket, som vil styrke helheten, som også vil legge til rette for flere arbeidsplasser, og ikke færre?

Så kan vi gjerne ha gode intensjoner rundt geitenæringen. Jeg husker tilbake til 1990-tallet, da TINE la opp til klynge drift og deretter kjøpte ut de fleste innenfor geitemelkproduksjon i Trøndelag, fordi det med tanke på logistikken ikke var liv laga å drive dette videre.

Det vi legger opp til i dag, er å instruere landbruket. Selv om Bondelaget er positive til dette, er jeg mektig overrasket over at en vil instrueres på denne måten. Jeg trodde at de ville klare å finne ut hvordan økonomien skulle rigges i både foredlingsbedriftene og industrien og ikke minst for landbruket. Når vi ser svaret fra statsråden, har vi et overskudd innenfor geitemelkproduksjon per i dag på røffly 7 000 tonn, etter hva jeg kan se. Noe svar har ikke representanten Sandtrøen. Han kommer med mange flotte tranmælske postulatene uten i det hele tatt å bevege seg inn på hva saken gjelder. Nå håper jeg at herr Sandtrøen på det siste minuttet han har igjen av sin taletid, kan gi oss svar på hvordan foredlingsindustrien og vi skal gjøre dette.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 13.

Sak nr. 14 [13:30:40]

Interpellasjon frå representanten Geir Pollestad til landbruks- og matministeren:

«Det er eit viktig landbrukspolitisk mål å oppretthalde eit levande landbruk i heile landet. For å få til det treng ein eit mangfald av både store og små bruk der produksjonen er tilpassa ressursgrunnlaget på den enkelte garden. Ein treng òg driftsbygningar som er moderne og

funksjonelle både for bonden og for dyra. Det er difor naudsynt med investeringar og jamlege oppgraderingar. Frå 2034, og i nokre tilfelle frå 2024, vert det innført krav om lausdrift. Tusenvis av norske fjøs er i dag bås fjøs, og det vil krevje investeringar for fleire milliardar å få ombygd fjøsa. Det er heilt avgjerande at ein får til investeringar på dei mindre bruka for at ein framleis skal kunne ha landbruk i heile landet, gode faglege miljø på bygdene og ein matproduksjon tilpassa norsk geografi, klima og ressursgrunnlag.

Kva vil statsråden gjera for å sikre eit landbruk i heile landet og i framtida?»

Geir Pollestad (Sp) [13:32:04]: Norsk landbruk er fantastisk. Landbruket er ein viktig del av vår nasjonale beredskap. Når det gjeld beredskap, er det at me har ein eigen matproduksjon, like viktig som at me har soldatar. Landbruket er grunnlaget for næringsmiddelindustrien i Noreg. Verdikjeda knytt til mat er vår største fastlandsindustri, så det er altså snakk om stor verdiskaping og svært mange arbeidsplassar. Jordbruket bidreg med arbeidsplassar i heile landet direkte, men òg i tilknytt verksemd skapar jordbruket mange arbeidsplassar. Det å ha eit levande landbruk er viktig for reiselivet vårt. Det påverkar korleis landet vårt ser ut. Landbruket er viktig for å ha spreidd busetjing – busetjing i heile landet. Utgangspunktet er at norsk landbruk er fantastisk.

Men norsk landbruk er òg veldig sårbart. Det vert færre bønder i Noreg. Landbruksmiljøa i dei enkelte bygdene vert meir sårbare. Om ein tenkjer seg at ein går frå 20 til 5 bønder i ei bygd, kan ein framleis oppretthalda eit jordbruksmiljø, men går ein frå fem bønder til ein eller to, vert det mykje vanskelegare. Norsk landbruk er tufta på kunnskap. Det er tufta på teoretisk kunnskap, men det er òg tufta på den kunnskapen som går mellom aktørar i næringa. Landbruksmiljøa våre er sårbare.

Etterspurnaden etter mat er òg sårbar. Importen aukar av mange grunnar. Me gjev stadig større kvotar til EU gjennom dei såkalla artikkel 19-forhandlingane. Den handelen med mat som er utanom alle tollkvotar, aukar også. Ein går med på å redusera krava på landbruk i ulike frihandelsavtalar, og i alle fall i situasjonar når det ikkje er koronapandemi, ser me at grensehandelen er betydeleg. Så meir import gjer at landbruket er sårbart.

På eit eller anna vis har me organisert oss sånn i dette landet at det er to familiar eller tre kjeder som står for omsetning av all maten. Kjedemakta er formidabel. Det vert mindre og mindre lønsamt å produsera maten. Me skal ha færre og færre folk for å produsera maten, men det vert altså meir og meir lønsamt å selja maten.

Det vert framstilt som gladsaker i media når me vert fleire og fleire for å selja maten, mens det kallast effektivisering når ein vert færre og færre for å produsera den same maten. Det gjer at norsk landbruk er sårbart.

Det er òg sårbart knytt til vanskelege generasjonskifte. Busetjinga i mange bygdesamfunn er på veg ned. Det verkar definitivt inn på landbruket vårt. Det same gjeld bruken av utmark, grasareal. Både fordi produksjonar går ut av bruk og på grunn av f.eks. rovdyrproblem, er det vanskeleg å nytta utmarka, og det gjer at norsk landbruk er sårbart.

Det trur eg kan vera bakteppet for det som ein tek opp no, og dei jordbruksforhandlingane som har starta i dag. Eg ønskjer ikkje å gå direkte inn i dei pågåande jordbruksforhandlingane. Eg ønskjer og meiner at Stortinget bør ta ein overordna diskusjon rundt desse tinga. Det går òg føre seg eit bondeopprør i landet. Kva er det som er kjernen i bondeopprøret? Jo, det trur eg at fleire i denne salen skal ta ansvar for. Det er at det vert beskrive ei verkelegheit, korleis situasjonen er i norsk landbruk, som mange bønder ikkje kjenner seg igjen i. Det gjeld kanskje særleg inntekt og inntektssida oppi det.

Det som har fascinert meg litt med bondeopprøret, er at det foreiner dei som driv dei minste bruka i distrikta, med dei som har investert stort i sentrale strøk. Økonomien er pressa for bøndene i heile landet, og det vert gjeve ei beskriving av dei faktiske forholda i landbruket som ein ikkje kjenner seg igjen i. Ein opplever at det er eit inntektsgap opp til andre grupper samtidig som ein opplever at det ein samanliknar, ikkje er reelt. Der andre grupper kan ta det som ein får rekna som inntekt og gå i butikken og kjøpa seg ting, skal det for jordbruket dekkja kostnader knytte både til kapital og til f.eks. leige av jord og/eller mjølkekvotar. Det er nok rett og eit fornuftig krav som bondeopprøret har, om at me må sjå på måten me beskriv utviklinga i landbruket.

I periodar skjer det omleggingar i landbruket. Utviklinga går jamt, men det skjer òg nokre taktskifte innimellom. I store delar av landbruket er det no ganske store investeringar som skjer. Det som er ei utfordring, er at det er mjølkeroboten som i stor grad er dimensjonerande for kor store bruka vert. Bruk vert lagde ned, produksjonen vert samla, og det er altså kapasiteten til ein mjølkerobot som bestemmer kor store bruka vert. Det kan kanskje gå greitt på Jæren og i Vestfold, Østfold og delar av Trøndelag, men det går ikkje bra i heile landet, og det må me ta omsyn til. Det må jo vera ressursane på den enkelte garden som bestemmer kor store bruka skal vera, og kor store krav me skal stilla når det skal investerast. For det går ikkje an å ha gardsbruk med 50 kyr på Agder, i store delar av Vestlandet og i Nord-Noreg. Det meiner eg er viktig at me tar tak i.

Eg vil òg átvara mot ei utvikling der ein berre får investeringar på dei store bruka. Den dagen ein kjem i den situasjonen at dei store bruka er moderne mens dei små og mellomstore bruka er gamaldagse, er ein ikkje langt unna at ein berre står igjen med dei store bruka. Då vil areal gå ut av bruk, rett og slett fordi ingen bonde har verken lønsemd eller kapasitet til å slå så mange teigar for å få det graset som dei dyra treng. Eg håpar at me kan få eit nytt syn på investeringar, at me gjer ein realitet av at det skal vera investeringar på alle typar bruk.

Så er det rett som det vart sagt i førre sak, at Stortinget trekkjer opp dei lange linjene knytte til behandling av jordbruksmeldinga. Innst. 251 S for 2016–2017 bør alle i denne salen ha på nattbordet. Innstillinga til jordbruksmeldinga er eit viktig, spennande og flott dokument. Stortinget kan òg påverka jordbrukspolitikken elles, f.eks. i samband med behandling av statsbudsjettet, i samband med reviderte statsbudsjett, men òg i samband med representantforslag er det mogleg å gje politiske føringar. Stortinget står heilt fritt til det.

Til det som er temaet for denne interpellasjonen, nemleg korleis ein kan skaffa og ordna eit landbruk i heile landet, handlar nok det i stor grad om inntekt til bonden. Det skal me la liggja litt no sidan det er eit pågåande jordbruksoppgjer, men eg ønskjer å peika på det med investeringar. Det er behov for meir investeringsmidlar. Me ser at investeringsmidlane vert raskt brukte opp, og me må sørgja for at investeringsmidlane vert innretta på ein måte som gjer at det ikkje må vera nødvendig å auka kapasiteten til meir enn det garden har ressursar til. Det skal vera mogleg å ha eit moderne, effektivt og trygt bruk som er tilpassa ressursane på garden, og me må ha det i heile landet fordi ressursane som me dyrkar mat basert på, er spreidde i heile landet.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:41:42]: Det er sagt at «timing is everything». Vi skriver iallfall i dag 27. april. Dette er dagen for oppstart av årets jordbruksforhandlinger. Faglagene la i dag klokka 10 fram sitt krav. Slik sett kunne en jo gjerne ha sagt at det er god timing for dagens behandling av representanten Pollestads interpellasjon om landbruk i heile landet.

Jeg er stor tilhenger av den norske modellen, der jordbruket og staten i fellesskap setter seg ned og drøfter økonomiske rammer og prioriteringer innenfor rammen for de økonomiske virkemidlene i jordbrukspolitikken. Jeg er også tilhenger av den tradisjonen at når det foregår forhandlinger, foregår de forhandlingene i forhandlingsrommet. Jeg ser nå fram til å lese kravene og sette meg inn i hvordan jordbruket har prioritert i årets forhandlinger. Så vil staten legge fram sitt

tilbud om en uke. Der vil alle interesserte, herunder representanten Pollestad, kunne få gå i detalj inn i regjeringens prioriteringer i årets forhandlinger. Jeg vil derfor i dag holde meg til det store bildet. Det er interessant og spennende nok i sin helhet.

Landbruk i hele landet er ett av fire hovedmål i landbrukspolitikken. Dette er det tverrpolitisk enighet om, og det er jeg glad for. Med et spredt ressursgrunnlag i hele landet og begrensede arealer egnet til matproduksjon må vi ha et landbruk over hele landet for å sikre nasjonal matproduksjon på et høyt, stabilt nivå. Spredt landbruk over hele landet er også et robust landbruk som bidrar til den særlig gode statusen som vi har med hensyn til lite forekomst av plante- og dyresykdommer. Det gir lavt forbruk av medisiner, det begrenser bruken av sprøytemidler, og det lager trygg mat. Dette er også i tråd med FNs bærekraftsmål.

En forgjenger av meg sa at landet vårt er langt, det er vått, det er kaldt, og det er bratt. Landet vårt er også skapt slik at vi må ha både små og mellomstore bruk for å utnytte ressursgrunnlaget og ta ut det produksjonspotensialet som finnes. Forutsetningen for å ha et landbruk i hele landet på små og store bruk er at det er lønnsomt i produksjonen. Regjeringen har derfor prioritert å styrke distrikts- og strukturvirkemidlene i de siste årenes jordbruksoppgjør.

Kanalisering er jordbrukspolitikkenes columbi egg. I Norge er det som kjent bare 3 pst. av arealet som kan dyrkes, og det er en tredjedel av jordbruksarealet som kan brukes til planteproduksjon direkte – og da direkte til mat – mens resten er best egnet til gras for drøvtyggerne, altså som slåttbeite eller beite. Gjennom den geografiske arbeidsdelingen med korn og grønnsaker på de beste arealene og husdyrproduksjon på resten oppnår vi følgende: Vi maksimerer matproduksjonen, vi sikrer selvforsyning, og vi får god distriktspolitisk effekt.

Denne regjeringen har tatt grep for å styrke kanaliseringspolitikken, og det har virket. 85 pst. av bevilgnings-søknadene under denne regjeringen har gått til distriktene gjennom styrking av de geografisk differensierte tilskuddene. Vi har også avvirket stimulansen av grasproduksjon i kornområder for å stanse økningen som vi så var der tidligere. Vi har styrket strukturprofilen i distriktstilskudd og husdyrtilskudd og innført et særlig tilskudd til små og mellomstore bruk. Det er viktig for distriktene, fordi mange mindre bruk ligger akkurat der. Videre har vi økt bevilgningene til fraktordningene, som er viktig for at bønder kan få tilnærmet samme pris uavhengig av geografisk beliggenhet, og vi har styrket økonomien på korn, poteter og grønnsaker, som reduserer stimulansen til å gå over til grasbasert produksjon i de beste arealene i de sentrale strøkene.

Vi ser nå tydelige tegn på at disse tiltakene har virket. Grasarealene på Østlandet økte faktisk med 16 pst. under den rød-grønne regjeringen. Under denne regjeringen er de redusert med 2 pst., selv om det også er mange andre forhold som spiller inn. Og jeg kan ikke underslå hvor glad jeg er for at vi for første gang på lenge har sett en økning av kornarealet, på 65 000 dekar fra 2019 til 2020.

Melkeproduksjonen er bærebjelken i distriktslandbruket. Næringen er i omstilling, og mange har investert i nye løsdriftsfjøs og automatisk melking. Dette er investeringer i velferd for dyr og folk. Per i dag produseres 34 pst. av norsk melk i båsfjøs, mens andelen båsfjøs av totalt antall melkefjøs er ca. 57 pst.

Jeg er enig med representanten Pollestad i at det er nødvendig å få til investeringer i løsdrift på mindre og mellomstore bruk nettopp for å opprettholde en trygg nasjonal matproduksjon i hele landet. Dette er også bakgrunnen for at denne regjeringen har prioritert å gi investeringstilskudd til modernisering og oppgradering av landbruksbygg i de årlige jordbruksoppgjørene. I 2021 er rammen på godt og vel 664 mill. kr. Ordningen har en tydelig distriktsprofil, særskilt gjennom fordelingen av tilskuddsmidler gjennom den fylkesvise fordelingsnøkkel. Det sikrer investeringer i hele landet.

Som representanten Pollestad tar opp, er det særskilt stort investeringsbehov som følge av kravet om løsdrift i storfeproduksjonen, som trer i kraft i 2034. For å sikre ivaretagelse av alle typer bruksstørrelser og ikke bare de største har investeringsprosjekter med inntil 30 kyr blitt særskilt prioritert i de siste jordbruksoppgjørene. Denne prioriteringen har også hatt effekt. Andelen prosjekter som har fått støtte og som etter utbygging er innenfor denne bruksstørrelsen, har økt fra 25 pst. i 2016 til 45 pst. i 2020. Investeringene som har blitt gjort, har et langsiktig perspektiv. Den store pågangen som vi ser etter investeringstilskudd i hele landet, må også forstås som et uttrykk for optimisme og satsingsvilje i landbruket, og særlig blant de unge, som er framtiden for landbruket. Det synes jeg er gledelig.

Landbrukseiendommers ressurser danner i grunnen utgangspunktet for at vi har mangfoldige produkter og tjenester. De ti siste årene har det vært en stor utvikling blant landbruksbaserte virksomheter som utnytter ressursgrunnlaget på landbrukseiendommen på nye måter. Utviklingen er særlig synlig innenfor lokalmatområdet, og det har ikke kommet av seg selv. Bygging av sterke mat- og reiselivsregioner har vært prioritert område, der ressursene fra det distriktsbaserte landbruket benyttes i nye produkter og konsepter og gir grunnlag også for sysselsetting, verdiskaping og bygging av et sterkt omdømme både for landbruket og for den enkelte region.

Regjeringen har også avsatt midler til å følge opp dette, bl.a. gjennom utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping. Den nylig framlagte strategien for Matnasjonen Norge bygger opp under dette og skal være en felles plattform for Norge som matnasjon fram mot 2030. Dette henger sammen. Her vil jeg understreke samspillet mellom volumproduksjon og småskalaproduksjon, mellom ivaretagelse av tradisjoner og fornying gjennom innovasjoner og på tvers av sektorer. Det er et viktig utgangspunkt for å bygge et framtidsrettet norsk landbruk som bidrar til sysselsetting, som bidrar til verdiskaping i landbruket over hele landet.

Landbruk i hele landet er viktig for denne regjeringen. Det har vi vist gjennom aktiv politikk, og derfor ser jeg fram til dagens debatt. Jeg tror det er klokt at Stortinget samles om en debatt og takker interpellanten for å ha satt dette på dagsordenen.

Geir Pollestad (Sp) [13:51:10]: Det hadde ikkje vore meg imot å ha denne debatten i går, dagen før jordbruksforhandlingane starta, men eg respekterer at han vart sett opp i dag. Så trur eg at i diskusjonar mellom folk som er trygge på sin eigen identitet som tilhengarar av jordbruksforhandlingane, vil dei ha noko større handlingsrom før dei set forhandlingsinstituttet på spel. Det er jo slik at dei partia som oftast åtvarar mot at det vil svekkja forhandlingsinstituttet, stort sett er dei som er minst til å stola på når det gjeld å vareta forhandlingsinstituttet.

Eg vil takka for statsråden sitt svar. Det minner meg om at mykje ville ha vore annleis i landbruket dersom ikkje Stortinget tok ansvar våren 2017. Då hadde me ei Høgre–Framstegspartiet-regjering som la fram ei landbruksmelding som var ganske dramatisk. Det var ei melding som tok til orde for å kutta ut velferdstiltaka i landbruket. Det var ei melding som tok til orde for å leggja ned frakttilskotet, at dei kraftforbaserte produksjonane skulle finna plasseringa si på marknadmessige vilkår, trur eg det stod i meldinga. Det betyr at grisene og hønene skal flyttast nærmast mogleg slakteria. Det betyr det. På felt etter felt var det eit oppgjør med bærebjelkane i landbrukspolitikken, og det stoppa Stortinget den våren. Det var veldig viktig. Då er mitt råd i samband med jordbruksforhandlingane: Bruk Innst. 251 S for 2016–2017 flittig, for der står det mykje bra, og det er ei tilvising på mykje god politikk som vil gje det som er det viktigaste: eit landbruk i heile landet.

Så trur eg òg det er viktig at ein er bevisst i desse diskusjonane. Ein kan alltid finna nokre tal som går i rett eller feil retning. Eg trur det viktigaste, som eg opplever at statsråden gjer, er at ein erkjenner at det er ein samanheng mellom landbrukspolitikken og dei resul-

tata som ein oppnår. Det er litt for mange som er opp-tekne av lokale spesialitetar, men dei forstår ikkje at den lokale osten vil det ikkje ha vore mogleg å produsera dersom det ikkje var for at me hadde eit meieri som verka, som dei som ville starta opp, kunne basera seg på. På felt etter felt er det ein samanheng mellom landbrukspolitikk og dei politiske resultatane som me ser.

Ein ting som framleis hemmar norsk landbruk, er dei endringane som fleirtalet på Stortinget gjorde våren 2014. Eg håpar at me kan få til ei justering av fleire av dei no i vår.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:54:24]: Jeg er enig i at representanten ikke har styrt når denne debatten er kommet. Så mye makt tror jeg ikke han har. Jeg tror det ligger en helt annen plass. Det var bare passende å si det den dagen kravet kom.

Men det fritar oss ikke fra å snakke om den norske modellen. For ja, jeg tror politikk virker. Ja, jeg tror at det partssamarbeidet vi har med jordbrukets organisasjoner, og forhandlingsinstituttet, er en viktig verdi i det norske samfunnet. Jeg vil fortelle hvorfor jeg tror det. Det er ikke så mange år siden vi hadde en krig på Balkan. Da de skulle bygge opp landet etter krigen, ble norsk landbruk spurt om å være med i oppbyggingen av landet. Det handlet om så mye mer enn å bare produsere mat. Det gjorde at norske bønder bl.a. fra Jæren, der jeg og representanten kommer fra, brukte en felles kommunal næringsutviklingsaktør og var i Balkan og var med på å bygge opp landet igjen. Så det å ha et aktivt landbruk handler om å bygge landet, det handler om å bruke ressursene våre, det handler om å se at alt henger sammen med alt. Det handler om å si at vi hadde ikke hatt den største fastlandsnæringen, med alle produksjonene vi har som tilleggsnæringer, som matutviklere og som næringsmiddelindustri, hvis vi ikke hadde hatt et aktivt landbruk. Det mener jeg er grunnleggende for politikken vår.

Derfor var det også sånn at da Kristelig Folkeparti tok et valg om å gå i regjering, var jordbruket en viktig bit. Ja, vi hadde historien fra 2017. Men det er en verdissak også å bruke ressursene i vårt eget land. Når vi ser hvordan verden er, når vi ser utfordringene, når vi hører hva FN ber oss om, har vi ikke noe annet å gjøre, mener jeg, enn å bruke ressursene våre på en riktig måte og legge det til grunn for vårt arbeid i dette.

Jeg har møtt denne næringen gjennom hele pandemien, hver uke. Det er en næring som har vært villig til å stille opp i en situasjon da landet vårt har vært i en krise. Vi har fått økt produksjon fordi vi har hatt stengte grenser. Det gjør at vi har et landbruk som er viktig for beredskapen, men det er også viktig fordi det vil være

med og bygge tryggheten for at vi som nasjon skal kunne videreutvikle oss.

Landbruket er en viktig næring for landet vårt, men det er også en viktig næring for selvstendig næringsdrivende, og til slutt har jeg lyst til å si: Jeg tror at den største utfordringen for landbruket vårt etter hvert er at vi skal klare å holde dem som selvstendig næringsdrivende – at ikke alle andre skal bestemme, men at de faktisk skal få lov til å være selvstendig næringsdrivende i vårt land.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:57:44]: Jørn Skoe på Vinstra ønsker å fornye melkeproduksjonen sin. Han har 22 melkekyr og har kontaktet Innovasjon Norge. Men Innovasjon Norge sier nei – Jørn, du er for defensiv, du må skaffe deg større kvote, flere dyr. Det er en helt feilslått politikk, for det som da skjer i praksis, er at Jørn i bunn og grunn til slutt får et valg – enten å avvikle eller å ta på seg større gjeld enn det han som selvstendig næringsdrivende ønsker.

Forrige uke leste vi om Sondre fra Telemark i samme situasjonen. Han driver gårdsmeieri med lokal videreforedling og setring – en type produksjon som alle er for i festtaler, men spørsmålet er om den praktiske politikken følger opp. For per i dag vil ikke Sondre ha tilgang til en fornuftig måte å fornye bruket sitt på, for da vil Innovasjon Norge si nei, du må ta på deg større gjeld, skaffe deg ekstra kvote – som har blitt stadig dyrere de siste årene.

Hvis én selvstendig næringsdrivende skal få støtte med denne politikken, må samtidig en annen ut. Så den enes mulighet blir en annens avslutning. Det vil vi i Arbeiderpartiet ha slutt på. Derfor har vårt landsmøte vedtatt en veldig klar politikk på at denne støtten må forbedres, og den må tilpasses det landet vi er og den naturen vi har. Det vil si 180 grader vekk fra Sylvi Listhaugs sentraliseringspolitikk.

Hvem flere enn Sondre og Jørn er det som vil oppleve positive framtidsutsikter hvis denne politikken med fornuftige investeringer blir en realitet? Jo, det er i hvert fall byggenæring rundt omkring i hele Norges land. For hvilken produksjon er det som kan være så desentral som det melkeproduksjon er? Det er veldig få, om noen, i Norges land.

Derfor er NHO Innlandet veldig positiv til at vi nå får i gang et større opptrappingsvedtak på nettopp å investere i og fornye melkeproduksjonen rundt omkring i hele Innlandet, for det vil gi oppdrag til en lang rekke byggefirmaer, selvstendig næringsdrivende og entreprenører i hele det store fylket. Det fylket er så stort at det er større enn Danmark. Og Danmark leder oss til en landbrukspolitikk som vi ikke skal ha i Norge. For den politikken som Sylvi Listhaug forsøkte å føre,

som det ble referert til her i tidligere innlegg, har jo mislykkes i Danmark, og en politikk som gir overdreven og ikke bærekraftig gjeldsvekst i Danmark, vil i hvert fall feile i et land som Norge, med fjord og fjell. Det er en naturlov.

Bakteppet for noe av det såkalte bondeopprøret ligger nettopp i kjernen her når vi snakker om stort opptak av gjeld, for i realiteten er det en del folk som på mange måter er satt i en felle; de har akseptert vilkåret om å ta større kvoter, ta opp større gjeld for å få muligheten til å fornye seg, og på motsatt hånd står ikke inntektene og økonomien i driften i stil med den store gjelden som skal betjenes. Det må være mulig å balansere, for den politikken med sentralisering – den enes død er tilsynelatende den annens brød – vil aldri kunne fungere i lengden, fordi ingen kan oppheve fjord og fjell, ingen kan endre på geografien i landet vårt. Den er som den er.

Guro Angell Gimse (H) [14:02:13]: Vi kan være stolte over det landbruket vi har i Norge i dag. Vi har lavt forbruk av antibiotika, og dyrevelferden er en av verdens beste. Bak disse gode resultatene står den norske bonden, og det er på sin plass å sende en stor takk for jobben de har gjort, spesielt nå under koronaen.

Et landbruk over hele landet er en målsetting mange av oss i denne salen er enig i. Det bidrar til stabil selvforsyning, god beredskap og er et grunnlag for bosetting i distriktene. For å få til det har regjeringen bl.a. styrket kanaliseringspolitikken, og distriktene er tilgodesett gjennom differensierte driftstilskudd.

Vi har også innført et særskilt tilskudd til små og mellomstore bruk. Dette bidrar til landbruk over hele landet. Vi har også lagt til rette for at det skal være lønnsomt å bli litt større i de områdene det er hensiktsmessig, litt større så det er mulig å ta i bruk teknologi som f.eks. melkeroboten, at det blir lønnsomt. Og her er det ikke snakk om størrelser som industrilandbruket i Danmark eller i resten av Europa, det har vi aldri ønsket. Størrelsen må stå i sammenheng med omgivelsene rundt, med omlandet, til spredeareal, f.eks. Det å bli litt større fører mange ganger til at bonden blir mer robust og i større grad kan ta i bruk denne teknologien, som sagt. Det gjør også noe med dyrevelferden å ha en melkerobot, og ikke minst gir det en mer fleksibel hverdag for bonden.

Jordbruket står foran noen utfordringer i tiden framover, og Høyres landbruksnettverk har i dag tidlig hatt et møte med landbruksopprøret, Bondeopprøret 2021. I dag tidlig hadde vi dette møtet, og de ga rørende fortellinger til oss om hvor de opplever at skoen trykker. Alt lar seg nok ikke løse over natta, men vi i Høyre er opptatt av at det skal lønne seg å drive gårdsbruk i

Norge. Vi i Høyres landbruksnettverk har foreslått et punkt i Høyres program til høsten om at grunnlagstallene til Budsjettnemnda for jordbruket bør gjennomgås med sikte på at vi skal skape en tillit til grunnlaget for jordbruksoppgjørene i årene framover.

Vi vet at mange bønder har satset og investert, noe som i utgangspunktet er veldig bra, og det viser en framtidstro og et ønske om å holde på med landbruk. Vi må likevel følge med på gjeldsnivået, som flere her har snakket om. Kanskje er det ikke sånn at det alltid er nødvendig å investere timillionervis for å oppgradere fjøsene sine. Vi har sett eksempler på at det er mulig med omlegging i landbruket for en mindre kostnad. Vi kunne nylig lese i Nationen om Kjell Myhrer som driver et mellomstort bruk. Han har oppgradert og modernisert det gamle fjøset sitt ved å tenke kreativt og en del egeninnsats, og dette kom ut med en svært akseptabel kostnad. Dette er en fortelling som gir håp om at vi også kan få til løsdriftskrav i små og mellomstore fjøs, ikke bare i de største. Regjeringen har bidratt til at dette skal være mulig ved å legge til rette for at gårdsbrukene med under 30 kyr kan investere. De tre siste årene har 15–30 kyr vært den vanligste størrelsen på et melkebruk – etter investering – og i 2020 var halvparten av investeringsprosjektene som fikk støtte, bruk under 30 kyr.

Høyre vil følge landbruket tett i tiden framover for å være en garantist for matproduksjon over hele landet.

Karin Andersen (SV) [14:06:52]: Jeg vil starte med å slå fast at det er et politisk ansvar å sikre at vi kan drive landbruk i hele landet. Stortinget og regjeringen har et ansvar for å legge til rette for det, dette kan vi ikke ensidig skyve over til partene i jordbruksoppgjøret. Det er også et ansvar for storting og regjering å sørge for at vi har en miljø- og klimapolitikk som ikke setter naturgrunnlaget på spill, som gjør det vanskelig og usikkert for landbruksnæringen å drive videre. Vi vet at et varmere klima vil føre til bl.a. import av uønskede arter, både insekter og planter, som vil gjøre det vanskelig å drive landbruk i Norge. Vi må ha en landbrukspolitikk som gjør at det alle snakker om, nemlig landbruk i hele landet og å ta vare på matjorda, faktisk er styrende. Det har ikke vært helt sånn de siste årene, og det ser det ut som at flere nå skjønner.

Da man slapp Fremskrittspartiet inn i Landbruksdepartementet, skjedde det noen store endringer som gjorde det som var vanskelig før, verre, bl.a. det vi har sett når det gjelder størrelse og investeringer – under dekke av at bare man blir stor nok, trenger man mindre statlige tilskudd for å drive. Det er dessverre motsatt, fordi gjeldsbyrden i investeringene som må til, blir så stor at den ikke lar seg bære av driften. Det er det som er noe av kjernen i det bondeopprøret som er nå. Det er

noen som har fulgt regjeringen fordi man sa at man skulle gjøre dette – de har investert i god tro, og så går det ikke allikevel. Da er det jo utrolig viktig både at vi klarer å berge dem som nå sitter i saksa, og at vi klarer å få snudd denne skuta slik at vi får til de nødvendige investeringene på de brukene vi må ha som er spredt, og som kommer til å være små. Som flere her har sagt, handler det bl.a. om spredeareal, det handler om avstander, det handler om at det er der matjorda ligger.

Jeg har snakket veldig mange ganger fra denne talerstolen om at man har snakket veldig mye om heltidsbonden, og ære være dem. Men det store flertallet vil være deltidssbønder, altså kombinasjonsbrukere, fordi det er mange som er små. Det er ikke sikkert det er bare galt, for det å være en moderne bonde på et stort bruk i dag er ofte en veldig ensom jobb. Det er 30 år alene på traktoren, det. Det er veldig mange som ikke synes at det er en fristende framtid, så det å kunne ha en jobb ved siden av er kan hende det som gjør at man ønsker å fortsette å drive den gården som ikke er så stor at den er et heltidsbruk. Vi er nødt til å ha på plass en landbrukspolitikk som tar hensyn til dette.

Det må også være bedre velferdsordninger. Vi lever i et moderne samfunn, der også de som driver landbruk, trenger å kunne ha ferie, fritid, trygghet ved sykdom, osv. Og så kunne vi ha diskutert det som mer er enkeltheter i dette, men jeg tror at vi med tanke på norsk geografi og norsk matjord er så annerledes at vi ikke kan se til andre når det gjelder dette.

Jeg er helt enig med dem som minner om at vi trenger samvirket, og at samvirket er helt nødvendig for landbruket. Det må vi holde fast på. Det er helt avgjørende at samvirket og tollvernet er på plass. Men det er også viktig å stimulere til småskalaproduksjon, de som driver med spesialprodukter også ut i markedet, for det er kjempeviktig for utviklingen. De driver fram gode produkter og gjør det også mulig å drive god produksjon på noen små enheter – som ikke er så store i dag. Men man er helt avhengig av hverandre.

Jeg vil bare avslutte med å understreke hvor viktig tollvernet er. Regjeringen sitter og forhandler om dette nå. Det er uakseptabelt hvis det skal svekkes framover. Det vil være det farligste angrepet på norsk landbrukspolitikk.

Margunn Ebbesen (H) [14:12:21]: Det er veldig fint med et sånt initiativ for at vi kan få snakke bredt om denne viktige næringen i denne salen. Landbruksnæringen er viktig for Høyre i regjering, og vi har hele tiden vært opptatt av å legge forholdene til rette for et mangfoldig landbruk i hele landet, med muligheter til god drift ut ifra driftsgrunnlag, nettopp som representanten Pollestad fremhevet var viktig.

Det viktigste elementet i landbrukspolitikken er kanaliseringspolitikken. Høyre i regjering har vært med på å forsterke kanaliseringspolitikken og dermed bidratt til å snu den negative utviklingen vi så under de rød-grønne, da grasarealene i kornområdene økte. Med vår politikk har vi lagt til rette for at tyngden av grasbasert husdyrhold skal være i distriktene.

Nå er vi midt inne i vårens vakreste eventyr, jordbruksforhandlingene. Dette er noe jeg slett ikke skal legge meg opp i nå, men det har vært vanskelig ikke å få med seg bondeopprøret. Men jeg registrerer også uttalelsene til lederen i Nordland Bondelag, som tar avstand fra opprøret og heller ber dem om å hegne om forhandlingsinstituttet. Så jeg ønsker bare partene lykke til videre i forhandlingene.

Men et lite tilbakeblikk kan være greit å ha med seg. Ser man hele perioden vi har hatt – de snart åtte årene – under ett, har budsjettstøtten per ku økt to–tre ganger mer for bruk med 15 kyr enn for bruk med 60 kyr eller mer. De siste årene har vi også lagt til rette for at brukene med under 30 kyr kan gjennomføre nødvendige investeringer. I 2020 var halvparten av investeringsprosjektene som fikk støtte, bruk med under 30 kyr. Så vet vi at det er ønske om mer, og det er bra, for det viser at det er en optimisme der ute, det viser at de ønsker å satse, de ønsker å stå på, de ønsker å bygge nytt for å tilpasse.

Jeg opplever at det er en sterk støtte i regjeringen for å opprettholde et variert og godt landbruk i hele landet, nettopp fordi landbruket er viktig for hele landet, for sysselsetting, for bosetting, for aktivitet og ikke minst den aktiviteten det medfører i andre næringer.

Vi husker alle sammen skremselsbildet fra Senterpartiet fra 2013-valgkampen. Det skulle ikke være mulig å få tak i lam til fårrikål, det var ikke måte på hva vi ble skremt med. Fasiten viser et helt annet bilde, heldigvis.

Jeg tenker det viktigste vi kan gjøre som politikere, er at vi må fortsette med å framsnakke norsk landbruk. Selv om representanten Pollestad er litt bekymret for at vi bruker denne salen til å framsnakke norsk landbruk, synes jeg det er viktig. Vi har et ansvar for å vise at det er en optimisme der ute, sånn at de som ønsker å satse, også gjør det framover.

André N. Skjelstad (V) [14:15:51]: Ja, det er viktig å ha landbruk i hele landet. Jeg er i den situasjonen at jeg prater ganske jevnlig – hver dag, faktisk – med folk i næringen. Det er for så vidt ganske enkelt, for jeg er en del av næringen selv. Knapt noen næring har vist en sånn type innovasjonskraft de siste 20 årene, men det er selvfølgelig noen skyer som ligger over.

Ministeren sa at 34 pst. av melka fortsatt produseres i bås fjøs, og hvis en teller hvert enkelt bås fjøs, er andelen 57 pst. av det totale antallet melkefjøs. Det er

høye, høye tall. Selv om vi kanskje har den høyeste utbyggingstakten i moderne tid, er det selvfølgelig noen skyer over dette, og det er at kapitalkostnaden er rimelig høy. Vi har knapt nok hatt en sånn utbyggings-takt etter Hitraaksjonen. Dette gjør selvfølgelig også at det er noen skyer framover. Hvordan håndterer vi det når vi også vet at nybygging gir et stort utslag med hensyn til strukturering?

Vi er uansett i et marked, og jeg synes det er bra at vi har denne debatten i dag. Selv om inngangen til det er at faglagene nå har levert sine krav i dag, synes jeg det i hvert fall vises en tydelighet jeg ikke har sett før i denne salen her, en veldig tydelighet på en veldig positiv inngang til norsk landbruk.

Så ønsker jeg å ta med en liten ting før jeg fortsetter. I et tidligere innlegg, kanskje for et års tid siden eller noe sånt, har tydeligvis en representant fra Senterpartiet misforstått meg og trodd at jeg ønsket at vi skulle ete såkornet. Nei, det jeg derimot sa den gangen, var at såkorn på mange måter er noe av det viktigste vi har. Hvis jeg derimot skal velge mellom det og å ha beredskapslager på matkorn, mener jeg at vi bør velge å ha beredskapslager på såkorn.

Landbruket er tuftet på fire pilarer, og jeg mener, som flere har nevnt, at kanaliseringspolitikken med tanke på om vi skal ha et landbruk i hele landet, er særdeles viktig. Jeg vil også påpeke at tollvernet er uhyre viktig, for i et land der vi driver nærmest på den arktiske skillelinjen, er det klart at vi har ikke nødvendigvis de samme type forutsetninger som resten av verden til å drive et landbruk. Derfor må vi også ha et sterkt tollvern.

Vi ønsker å ha et mangfoldig landbruk. Jeg var i Finnmark i fjor og var i en del fjøs. Det er offensivt, og det er optimistisk. Samtidig, med det som ligger over, at en ønsker å ta de rasjonelle, nye valgene, er det selvfølgelig sånn at vi også har noen utfordringer, men jeg mener at de utfordringene definitivt er håndterbare. Det er ingen tvil om at bonden vil være løsningen for det grønne skiftet framover. Vi ser at menneskeskapte klimaendringer gjør at vi antakelig har nær sagt grønn ørken i området rundt Middelhavet og Spania i løpet av få år. Derfor vil det være viktig – ikke bare for Norge – å ha en sterk matproduksjon der vi ikke er så utsatt som i den vestlige delen av verden.

Vi har mange fortrinn: trygg mat, god dyrevelferd og lite bruk av antibiotika. Dette tror jeg også vil være et stort fortrinn når vi er ferdige med pandemien. Det kan også gi noen muligheter, faktisk, til å eksportere norsk mat. Vi har en foredlingsindustri som er helt i verdenstoppen. Jeg mener at vi har en bedre tilstand nå enn i 2013.

Når vi skal gjennom dette, er det selvfølgelig også viktig at vi tenker på at vi må kunne rekruttere til næringen, for rekruttering til næringen er viktig framover. Vi ønsker å ha norsk ungdom inn i næringen, og da er det viktig at vi også framsnakker næringen, at vi ikke snakker ned næringen, men derimot sier at her er det muligheter – muligheter til faktisk å være med og levere ren, norsk mat også inn i framtiden. Framtiden kan ikke bare være en robotisering, men derimot at bonden er løsningen også for det grønne skiftet.

Tom-Christer Nilsen (H) [14:20:59]: Når jeg tar ordet nå, er det fordi jeg føler et visst behov for å forsvare Innovasjon Norge. Når det jeg opplever som en av våre egne, altså statens egne, institusjoner og virkemidler kritiseres, tenker jeg at det kan være naturlig å forsvare dem litt.

Det er neppe presist å beskrive det som at Innovasjon Norge krever at man utvider produksjonen betydelig dersom man skal få støtte. Tvert imot er det slik at når en leser kriteriene for å få støtte til investeringer i driftsbygninger av Innovasjon Norge, er det eksplisitt sagt at en gir støtte i en del av ordningene bare for å opprettholde eksisterende produksjon, bl.a. ved eierskifte og generasjonsskifte. I tillegg er det også presisert at man ikke gir støtte til å øke produksjonen i de tilfellene hvor det ikke er behov for økt produksjon i markedet.

Det Innovasjon Norge krever, er at bonden ikke investerer over evne. Det Innovasjon Norge krever, er at de investeringene som gjøres, er lønnsomme, eller i alle fall sørger for at gården er like lønnsom etter at det investeres, som den var før. Det er, slik jeg opplever det, en beskyttelse for bonden. Det er en beskyttelse i de fagfolkene og de erfaringene som ligger i Innovasjon Norge, med tanke på hva som skal til for at en gård skal være lønnsom. Den kompetansen bruker de ved å rådgi bøndene til å gjøre investeringer som er fornuftige. Dermed fungerer Innovasjon Norge som et forsvar mot at bøndene tar på seg uhåndterlige mengder gjeld, ikke som en markedsfører for at bøndene tar på seg for mye gjeld.

Det mener jeg er viktig å understreke her, for her har vi dyktige fagfolk som har bidratt til økt produktivitet og økt lønnsomhet i landbruket gjennom de støtteordningene som de har administrert, som har lang erfaring med å bidra til dette, og som også har god erfaring med å si fra om hvilke investeringer som er fornuftige, og hvilke som ikke er det. Legg merke til det: Det er lønnsomhet etter at tilskudd er trukket fra investeringsnivået. Det betyr at det blir gitt veldig fornuftige råd, og det blir dermed sørget for at bøndene ikke påtar seg noe som ikke er fornuftig når det gjelder gårdsdrif-

ten. Så kan selvfølgelig noen velge å gjøre det allikevel. Det må også være lov.

Geir Pollestad (Sp) [14:23:42]: Dette er ikkje den verste debatten eg har høyrte i Stortinget. Eg er jo glad for at mange er engasjerte i landbrukspolitikken og kampen for norsk matproduksjon. Eg er glad for at mange kanskje har litt kort minne om kva eige parti har stått for og kjempa for. Eg tenkjer at med dei signala som er no, skal det vera ei ganske enkel sak for landbruksministeren å få einigheit i regjeringa for å gje jordbruket eit godt tilbod som grunnlag for forhandlingane.

Me må ta det opprøret som er der ute på alvor, for det er reelt, og det famnar alle delar av landbruket. Då vil eg ta leiår i Nordland Bondelag litt i forsvar, for viss ein ser kva han har sagt i Nationen, er ikkje det å ta avstand frå bondeopprøret, det er å ta avstand frå kravet om uravstemming, og det veit eg det er ulike oppfatningar om. Men det grunnleggjande for bondeopprøret er at ein skal få ei beskriving av inntekta som ein kjenner seg igjen i. Det er eit krav som Senterpartiet fullt ut støttar. No vil årets forhandlingar gå etter årets talgrunnlag, men når me behandlar dette i Stortinget, vil det vera mogleg å leggja føringar for neste års jordbruksforhandlingar. Det handlar om ei erkjenning av: Skal me ha eit landbruk i heile landet, treng me ein politikk tilpassa heile landet.

Det er nokre verdikampar me må stå i, og kampen for tollvernet er ein av dei. Alt anna i landbrukspolitikken er eigentleg uviktig viss me sviktar når det kjem til tollvernet.

Det er òg sånn at kampen mot overproduksjon med marknadsregulering er heilt avgjerande. Ein kan gjerne vera for ulike delar av landbrukspolitikken, men det går ikkje an å tenkja seg norsk landbrukspolitikk som ikkje har samvirke, og som ikkje har marknadsbalansering. Det er ein kjempefordel som norsk landbruk har.

Me må ta det utolmodet som er, på alvor. Eg føler at me har eit landbruk som står meir samla enn nokon gong. Pandemien har vist viktigheita av å ha ein nasjonal matproduksjon. Når det gjeld dei rundane me har hatt i Stortinget med tanke på handelsnæringa, der to familiar og eit kooperativ styrer all handel – tre einingar styrer alt med 200 mrd. kr i omsetning, dei tener enorme pengar – må me ta eit oppgjør med den skeivfordelinga. Eg er veldig glad for at akkurat det har landbruksministeren full moglegheit til å gjera noko med denne våren viss ho ønskjer det.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [14:26:59]: Jeg har lyst til å takke for en god debatt. Jeg har også lyst til å si at inngangsporten, uten å gå inn i detaljer for dette årets jordbruksoppgjør, blir på det grunnlagsmaterialet

som partene har vært enige om i alle år fram til nå, og det er et ganske viktig prinsipp. Så kan en spørre om de tallene er gjenkjennbare eller ei. Det er det grunnlaget vi har hatt som utgangspunkt og vært enige om skal være utgangspunktet for årets forhandlinger.

Så er det viktig for meg å si at vi har et landbruk som har både små, store og mellomstore bruk. Det er ikke sånn at alt var bedre før, det var ganske store bruk som ble slått sammen til store fjøs og store enheter også tidligere. Så jeg tror at vi i fellesskap skal tenke at det har vært utfordringer, og det har vært utfordringer over tid når det gjelder det. Det er ikke alt som er smått som er godt, og det er ikke alt som er stort som heller alltid er godt. Det er utrolig viktig å ta med seg. Men vi har en vilje om å ha et landbruk over hele landet med ulik struktur.

Så har jeg også lyst til å si til avslutning at vi har et landbruk som mer enn noen andre – de har skoene på – kjenner når klimaendringene slår inn. Vi i denne salen har mange ganger snakket om 2018 som et eksempel. Det gjorde også at en klarte å få til en klimaavtale med landbruket selv, hvor landbruket har satt seg mål om å gå ned i utslipp. Det mener jeg er en sikkerhet både fordi de tar ansvar, og fordi det er løsningen. Løsningen ligger i at vi har mulighet for å binde CO₂, vi har nesten mulighet for å ha vårt eget naturlige CCS gjennom norsk landbruk. Den kunnskapen og den muligheten skal vi legge for dagen.

Samtidig vil jeg si at norsk landbruk er et av de som er mest framoverlent når det gjelder å ta i bruk teknologi som måler utslipp og måler verdier, og som legger til grunn at en ikke skal sprøyte mer enn nødvendig, som legger til grunn hva slags fôr en skal ha, at en skal ha god avsetning for melkeproduksjonen f.eks. Dette er kunnskap som landbruket er med på å bidra med inn i egen næring. Jeg mener det også er et mulighetsvindu for at Norge kan gå utover egne grenser og vise en måte å drive landbruk på som er bærekraftig for framtiden.

Jeg har tro på norsk landbruk, jeg har tro på den norske modellen, og det skal vi jobbe etter også i framtiden, både som regjering – uavhengig av hvem som sitter der – og i denne salen.

Presidenten: Med dette er interpellasjonsdebatten i sak nr. 14 omme.

Sak nr. 15 [14:30:04]

Interpellasjon fra representanten Cecilie Myrseth til fiskeri- og sjømatministeren:

«Havbruksnæringen er blant våre viktigste næringer. Arbeiderpartiet vil stille krav til næringen om bærekraftig utvikling samtidig som vi vil legge til rette for lønnsomhet

og trygge arbeidsplasser. Det pågår mye innovasjon i næringen, og mye har forandret seg siden regjeringen la fram stortingsmeldingen om havbruksnæringen i 2015. Næringens bærekraftsutfordringer må tas på alvor, og dette påvirker også mulighetene for vekst. Det blir også stadig viktigere å kunne dokumentere at fisken er produsert på en bærekraftig måte. For å redusere miljøpåvirkning og kutte utslipp mener Arbeiderpartiet at regjeringen skal gå i dialog med sjømatnæringen for å få på plass en forpliktende avtale, etter modell fra landbruket. Vi har også etterlyst en ny melding om havbruk til Stortinget. Statsråden jobber nå med en havbruksstrategi som ikke skal forankres i Stortinget.

Hvilke planer har regjeringen for havbruksnæringen?»

Cecilie Myrseth (A) [14:31:20]: Langs hele norskekysten finner man den samme historien: Havet gir folk mat og arbeid. Fra fjord til bord går det et ubrytelig bånd. I Nord-Norge som langs resten av kysten har vi alltid levd av havet. Havet, som i generasjoner har gitt oss store verdier, gir oss store verdier, ja, det gir til og med penger i lomma til unger som skjærer torsketunger. På restauranter og i de mange hjem verden over spises det hver dag 37 millioner måltid med norsk sjømat. Tenk det – hver dag, verden over! Inntektene fra sjømaten er det som i veldig stor grad vil gi oss velferd i framtiden.

Skal fiskeri- og sjømatpolitikken ha legitimitet, må den også ha folk langs kysten som heier. Da må man ha tillit, som oppnås gjennom dialog, lokale ringvirkninger og arbeidsplasser. Det har vi mange gode eksempler på, f.eks. på Senja – se på Husøy og hvordan man jobber i Sjømatklyngen Senja – og på Helgeland, med Nova Sea.

Havbruksnæringen er på mange måter en suksesshistorie og en av våre aller viktigste næringer. Det er en lønnsom distriktsnæring, det er matproduksjon, det er en eksportnæring, det er en framtidsnæring. I 2020 eksporterte vi laks og ørret for over 18 mill. kr – kanskje en liten dupp fra året før, men med tanke på at restaurantene over hele verden er stengt og vi ikke reiser, er dette et kjempetall. Nye markeder åpner også opp. Sjømatrådet kan melde om at Sørøst-Asia, Thailand og Taiwan, gir nye laksemarkeder for Norge. I Thailand er laks nå blitt den mest populære fisken å spise. Selv under pandemien og lockdown har konsumet økt. Vi har med andre ord kjempemuligheter som hav- og sjømatnasjon, gjennom havbruket.

I Arbeiderpartiets nylig vedtatte program har vi som mål å doble verdiskapningen fra havbruk innen 2030. Det er et ambisiøst mål, men vi har tro på næringen og har høye ambisjoner. Vi mener at Norge skal

lede an i utviklingen av verdens mest produktive og miljøvennlige havbruksnæring, med produksjon av mat til et voksende verdensmarked, for vi skal leve av havet også framover, skape arbeidsplasser langs kysten, og sjømaten er en del av framtidens grønne løsning. Men samtidig ser vi utfordringer. For at næringen skal kunne vokse i tråd med ambisjonene, er det en forutsetning for vekst at næringen utvikler seg på en bærekraftig måte. Hvordan skal vi nå den veksten vi har ambisjon om? Hva vil statsråden gjøre for å sikre mer bærekraft samtidig som konkurransekraften i næringen sikres?

Da Stortinget våren 2015 behandlet Solberg-regjeringens stortingsmelding om havbruksnæringen, ble det enighet om trafikklyssystemet. Nå mener vi i Arbeiderpartiet at det er modent for å videreutvikles med flere miljøindikatorer.

Det må også investeres i ny teknologi og nye innovasjoner om målsettingen om en økning av produksjon skal nås. Stortinget vedtok også i 2015 en ordning om oppdrett på land, og Arbeiderpartiet mener at vi også må se på regelverket her. Anlegg på land gir store og ofte irreversible inngrep. Det er et stort behov for energi, og det stilles også spørsmål ved fiskehelsen. I media har vi sett at fiskeriministeren har tatt til orde for at mer oppdrett skal inn i lukkede anlegg, og at det vurderes en ny stimuleringsordning som skal bidra til det. Samtidig ser vi at semilukkede anlegg i fjorder og kystnære områder gjør at vi kan utnytte våre komparative fortrinn langs kysten, med rent vann og gode strømforhold, og det er også rimeligere enn store anlegg til havs.

Arbeiderpartiet mener også at vi må ha en teknologinøytral tilnærming når vi skal legge rammene for den videre utviklingen av havbruksnæringen. Vi må basere avgjørelsene på kunnskap og fokusere på bærekraft. Vi mener også at vi må se på hvordan vi kan utvikle de fortrinnene vi har som havnasjon, med samarbeid mellom havnæringer som maritim sektor, olje og gass. Våre sterke maritime miljø langs kysten og vår kompetanse som havnasjon gir oss konkurransefortrinn som vi må bygge videre på.

Arbeiderpartiet mener at det hadde vært på sin plass med en mer offensiv satsing på teknologi og innovasjon, hvor staten også tar en mer aktiv rolle. Her er det også naturlig at både fiskeriministeren og næringsministeren engasjerer seg. Hvordan kan vi legge til rette for prosjekter som kan bidra til å utvikle maritim næring, samtidig som vi videreutvikler havbruksnæringene? Kan mer av utviklingen skje her i Norge? Nå ser vi at mye av utviklingen skjer i andre land, bl.a. med havfarmer som bygges i Kina. Er utvikling av norsk leverandørindustri noe som settes i fokus i havbruksstrategien?

Utviklingskonsesjonene, som også viser at det er stor kreativitet og masse innovasjon i næringen, var noe man kunne søke på fram til 2017. Vil det komme nye runder med utviklingskonsesjoner? Mangfold og lokal tilknytning – er det noe regjeringen fokuserer på? Jobbes det med å sikre arbeidsplasser på land, sånn at den totale verdiskapningen kan økes? Vi ser også at det er skepsis mot næringen – som jeg vil påstå blir større jo lenger nord man kommer. Her er kanskje også konfliktene med fiskeriene større. Kanskje vi kan unngå konflikter om vi har et større verdikjedefokus, tenker på ringvirkninger, bygger lokalsamfunn basert på ressursene? Sameksistens er utrolig viktig når vi skal utvikle havnæringene. Vi har et felles ansvar for å forvalte fjordene våre på en måte som sikrer at vi får til en bærekraftig vekst. Folk og samfunn må være med, og politikere på alle nivå må stille krav og forventninger til næringen og samtidig legge til rette og utnytte fellesskapsareal og ressurser på en god måte.

Produksjonsavgiften som vi nå har vedtatt å innføre, er viktig. Den bidrar til å sikre stabile og forutsigbare inntekter til kommunene som stiller areal disponibelt for oppdrett. I tillegg har vi havbruksfondet, som også er svært viktig. Regjeringen har vedtatt å endre innretningen på fondet. Det har ikke vi støttet. Kommunene burde fått mer, men fra neste år har altså Solberg-regjeringen bestemt at mer av inntektene skal gå til statskassa.

Det blir også stadig viktigere å kunne dokumentere at fisken er produsert på en bærekraftig måte. Forbrukertrendene påvirker oss. Dokumentaren *Seaspiracy* er nå blant topp ti på Netflix. Det får også flere folk i flere land til å ta avstand ikke bare fra oppdrettsnæringen, men fra all sjømat. Jeg har sett Kardashians stunted til fiskeriministeren og må innrømme at jeg synes det var artig. Men hva mer gjør man for å møte motstanden som kommer fra enkelte miljøer? Det er viktig å spre kunnskap om norsk sjømat generelt, men det er også viktig for å sikre oppdrettsnæringens omdømme, vårt omdømme og framtidig verdiskapning, sånn at vi kan sikre at folk gjør opplyste valg og sikre markeder.

Vi må få folk til å spise fisk. Det er viktig. Både fiskeriministeren og jeg er nok enige om at vi må spise mer fisk. Satsinger som den man har på Geitmyra i Kristiansand, er viktig. Det å lære familier og unger å spise fisk og det å lære seg å lage mat av fisk er viktig. Jeg har vært med på fiskekakekonkurranse på Geitmyra. Det er veldig inspirerende å se unger som snakker på den måten om fisk. Det er viktig for at man i generasjoner som kommer, skal spise mer fisk.

Beredskap er også viktig i sjømatpolitikken, og det går først og fremst på tilgangen på fôr. I dag er vi for avhengig av importert fôr. Det mener vi i Arbeiderpar-

tiet at vi må gjøre noe med. Vi trenger å ha en satsing på å utvikle råstoff for fiskefôr her i landet. Vi må bli mer selvforsynt og ikke så avhengig av import. Bærekraft er også viktig i den sammenhengen. Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil stimulere til økt produksjon av norskprodusert bærekraftig fôr, med mål om at alt fôr til havbruksnæringen skal være fra bærekraftige kilder innen 2030.

Det skjer med andre ord mye på området, og mye har forandret seg på de seks årene som har gått siden regjeringen la fram stortingsmeldingen om havbruksnæringen i 2015. Men i stedet for å legge fram en ny melding, som bl.a. Arbeiderpartiet har ønsket, har regjeringen valgt å utarbeide en strategi som ikke skal forankres i Stortinget. For at Stortinget skal få innblikk i dette viktige arbeidet, skal få muligheten til å drøfte rammebetingelser for denne viktige næringen, har jeg derfor valgt å fremme interpellasjonen. Da spør jeg ganske enkelt og kort: Hvilke planer er det egentlig som ligger i denne strategien? Hva er regjeringens planer for havbruksnæringen?

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [14:41:21]: Først har jeg lyst til å takke interpellanten som gir meg muligheten til å snakke om en meget viktig distrikts- og kystnæring, som de siste årene er blitt mer og mer viktig også for Norge. Jeg opplever også at jeg er enig i veldig mye av det som interpellanten tar opp i sitt innlegg.

Laksen er en av de tingene som Norge er mest kjent for ute i verden, og jeg opplever det er en bred enighet også politisk om at dette er en viktig næring. Vi har lyktes med mye, og det er viktig at vi forteller om hva vi har fått til, jfr. diskusjonene som pågår ute i verden, også rundt bærekraft.

Havbruksnæringen er en næring som i all hovedsak består av familiebedrifter, noen store og mange mindre. Det er en næring med stor grad av lokalt eierskap og engasjement ikke bare for sin bedrift, men også for sitt lokalsamfunn. Det gir lokale ringvirkninger og masse aktivitet langs kysten, i tillegg til at Norge bidrar med sunn sjømat til en verden som trenger det.

Norsk økonomi er i en omstillingsfase, og havbruk har vokst til å bli en betydelig næring i Norge. Havbruksnæringen er en viktig bidragsyter til bosetting og sysselsetting langs hele kysten som gir inntekter til fellesskapet. Regjeringen har også gjennomført betydelige lokale ringvirkninger til havbrukskommunene, som har lagt til rette for havbruksnæringen.

Men potensialet er større enn det vi har fått til til nå. Havbruksnæringen kan og skal bli enda viktigere for Norge i framtiden. Før sommeren vil regjeringen

legge fram en havbruksstrategi, og målet med strategien er å legge til rette for å utløse havbruksnæringens verdiskapingspotensial innenfor bærekraftige rammer. Verden trenger mer sunn norsk sjømat, og havbruksnæringen er en viktig del av løsningen for Norges vei ut av koronakrisen. Blant annet gjennom sin lønnsomhet og folk i næringen med vilje og evne til å satse kan havbruksnæringen kunne være en viktig kraft for å sørge for arbeidsplasser og bosetting i Distrikts-Norge.

Det Norge trenger nå, mer enn noen gang, er flere arbeidsplasser i privat sektor. Små og mellomstore bedrifter er ryggraden i norsk næringsliv, som Norge er avhengig av. Havbruksnæringen er en slik næring.

Strategien skal an vise retningen framover for næringen. Ettersom strategien er under utarbeidelse, er det lite jeg kan si om det konkrete innholdet, men på bakgrunn av interpellasjonen mener jeg det er naturlig å si noe om arbeidet med strategien og aktuelle tema som den kan omhandle. I strategien vil vi se litt inn i framtiden, 10 til 15 år, og på hvordan vi kan legge til rette for å utnytte det potensialet som næringen har, enda bedre.

I arbeidet med strategien har det vært viktig for meg at vi har hatt en bred og inkluderende prosess. Nettopp derfor har vi arrangert en hel rekke innspillmøter med både næringen, miljøvern- og dyrevernorganisasjoner, ulike klynger og underliggende etater. Vi har mottatt veldig mange gode innspill, både skriftlig og muntlig. På mange måter blir denne interpellasjonsdebatten også et slags innspillmøte, for strategien er ikke ferdig.

Mange har påpekt at fiskehelse og fiskevelferd er en grunnleggende utfordring, som vi må håndtere bedre enn det vi gjør i dag for å få videre vekst. Dødeligheten i anleggene må ned, og det må etableres gode metoder for å kvantifisere graden av velferd. Klima og miljø har naturligvis stått i sentrum for mange innspill. Eksempelvis har det blitt pekt på viktige problemstillinger som å sikre bærekraftige fôrressurser, potensial for økt sirkulærøkonomi, elektrifisering, nullutslipp og mer sjøveitransport av fisk til markedet. Det samme gjelder kjente utfordringer som bevaring av villaksen. I denne sammenhengen har det blitt pekt på at det er et behov for å satse på produksjon med mer rømningsikker teknologi og andre innovasjoner som kan bidra til videreutvikling av næringen.

Representanten Myrseth har i sin interpellasjon pekt på at det blir stadig viktigere å kunne dokumentere at fisken er produsert på en bærekraftig måte. Det er jeg helt enig i, og det er en økende trend der ute at kundene krever slik dokumentasjon. EUs taksonomiprosess er et godt eksempel på hva som er på gang. For å redusere miljøpåvirkning og kutte utslipp opply-

ser Arbeiderpartiet at man vil at regjeringen skal gå i dialog med sjømatnæringen for å få på plass en forpliktende avtale, etter modell fra landbruket.

Jeg er veldig enig i at det er viktig å dokumentere at fisken er produsert på en bærekraftig måte, og det er flere måter å sikre det på. Mange oppdrettsselskaper og deres leverandører er allerede i gang med dette fordi markedet krever dokumentasjon. Regjeringen har på sin side, i Klimaplan 2030, foreslått å innføre et krav om null- og lavutslippsløsninger for forflåter og fartøy tilknyttet oppdrettslokaliteter, med en trinnvis innfasing fra 2024. Dette kravet er etter min mening mer forpliktende enn en klimaavtale slik representanten skisserer.

Jeg opplever også stor grad av innovasjon og nytenking i næringen når det gjelder det grønne skiftet, sirkulærøkonomi, som f.eks. oppsamling av slam, og når det gjelder det å løse andre bærekraftutfordringer. En utvikling i retning av mer lukkede anlegg kystnært vil i tillegg til å kunne løse bærekraftutfordringer også medføre at flere lokaliteter blir tilgjengelig, ikke bare til lakseoppdrett, men kanskje også til nye arter, som f.eks. torsk.

Tillatelsessystemet er en grunnleggende rammebet ingelse for næringen, og vi har fått mange innspill om videreutvikling av dette. Disse innspillene handler bl.a. om videreutvikling av trafikklyssystemet, at Norges kyst er et naturgitt fortrinn vi fortsatt må utnytte i oppdrettsvirksomheten, og at det er viktig med teknologinøytralitet. Det er ellers ikke uventet at flere innspill omhandler hvordan et tillatelsessystem kan hensynta landbasert oppdrett og havbruk til havs. Vi har fått innspill om at tildelingsregelverket bør oppdateres, og at sektormyndighetene ikke er godt nok samordnet. Dette er viktige tema, som det er naturlig at vi tar opp i en strategi.

Videreutvikling av forvaltningen er noe vi jobber med hver dag. Det er alltid potensiale for å gjøre ting enklere, samtidig som vi skal ivareta miljø og bærekraft. Norge er en av de ledende nasjonene når det gjelder digital samhandling mellom næringsliv og offentlig sektor. I strategien vil vi derfor se på hvordan vi gjennom digital samhandling kan redusere ressursbruken både i næringen og i forvaltningen, få enda bedre samspill, og hvordan vi kan bedre kunnskapsgrunnlaget gjennom økt datadeling.

Å sikre tilgang til areal til sjømatproduksjon er en avgjørende premissgiver for den videre utviklingen av næringen – på samme måte som det å ta vare på matjorda til landbruksformål. Innspillene oppfordrer til å tenke helhetlig og se på nye tiltak for sameksistens.

Regional og kommunal planlegging etter plan- og bygningsloven er viktig for å legge til rette for en bærekraftig havbruksnæring og for å sikre lokal forankring,

og dette vil vi også omtale i strategien. Det samme gjelder kriterier for å bedre samordning mellom plan- og bygningsloven og regelverk knyttet til havbruksnæringen. Dette vil omtales i regjeringens kyststrategi, som distrikts- og digitaliseringsministeren skal legge fram før sommeren.

Som jeg nevnte innledningsvis, er oppdrettsfisk en av Norges viktigste eksportvarer. Uten markedsadgang ingen virksomhet. Det er avgjørende at norsk oppdrettsfisk har god adgang til markedene. I strategien er det derfor naturlig å omtale myndighetenes arbeid med å sikre god markedsadgang til de viktigste markedene. Norge er et lite land, og vi er avhengig av et godt samarbeid med verden der ute for å sikre våre produkter markedsadgang. Enhver næring er avhengig av stabile og forutsigbare rammebetingelser. For en av våre viktigste distriktsnæringer er stabil og sikker markedsadgang en bunnplanke for hele næringen.

Verdens befolkning øker og trenger mer mat. Både FNs havpanel, FNs mat- og landbruksorganisasjon, FAO, og OECD peker på havbruk som en av nøklene i overgangen til et sunt og bærekraftig globalt matsystem. Her kan og skal Norge bidra. Norsk sjømat er sunn, den er trygg og produsert på en bærekraftig måte. Regjeringen har store ambisjoner på vegne av næringen.

Helt til slutt: Vi har ingen intensjoner om å omgå Stortinget. Det kan komme flere oppfølgingspunkter fra strategien som må forankres i Stortinget. Strategien skal etter hvert ut på høring for å gi bred anledning til å delta med innspill, også etter at strategien er lagt fram. Jeg vil også nevne at i tidligere tider, og av tidligere regjeringer, er strategier lagt fram uten å ha vært innom Stortinget.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten vil fortsette etter votering.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Før voteringen starter, har Per Olaf Lundteigen bedt om ordet til en stemmeforklaring.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:00:54]: Det gjelder Innst. 356 S for 2020–2021 om oppfølging av anmodningsvedtak om pensjon. Der vil Senterpartiet ikke stemme for forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, fordi det er skapt usikkerhet om hva som er konsekvensene av forslaget.

Når det er sagt, vil vi bare være helt tydelige på at det kommende trygdeoppgjøret må gjennomføres sånn at avviket mellom anslått lønnsvekst i fjorårets trygdeoppgjør og faktisk lønnsvekst i 2020 må korrigere

res først, og så kommer lønnsveksten for 2021 lik årets frontfagstillegg på 2,7 pst.

Presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering, og vi voterer først over resterende saker fra torsdag 22. april, dagsorden nr. 71.

Votering i sak nr. 4, debattert 22. april 2021

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse (redegjørelsen holdt i Stortingets møte 19. april 2021) – vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 5, debattert 22. april 2021

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger for 2020 (Innst. 291 S (2020–2021), jf. Dokument 13 (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 13 (2020–2021) – Årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger for 2020 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6, debattert 22. april 2021

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Borch, Bengt Fasteraune, Willfred Nordlund, Emilie Enger Mehl, Liv Signe Navarsete og Geir Adelsten Iversen om å sikre Hæren helikopterstøtte på Bardufoss (Innst. 339 S (2020–2021), jf. Dokument 8:96 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Liv Signe Navarsete på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Liv Signe Navarsete på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Liv Signe Navarsete på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 4, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre at politihelikoptera tek over antiterrorberedskapen for politiet, som Bell-helikoptera på Rygge har i dag.»
Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 77 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa sørge for at minimum 3 av Bell-helikoptera inkl. personell tilsvarande 4 crew samt støttepersonell/teknikarar vert flytta tilbake til Bardufoss, i tillegg til eksisterande avdeling på Bardufoss.»
Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 71 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.23)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa fram til nye helikopter er på plass, sikre at Hæren har helikopterstøtte, og behalde kompetansen både i Hæren og i det taktske helikoptermiljøet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.43)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:96 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Borch, Bengt Fasteraune, Willfred Nordlund, Emilie Enger Mehl, Liv Signe Navarsete og Geir Adelsten Iversen om å sikre Hæren helikopterstøtte på Bardufoss – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 77 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.16)

Presidenten: Sak nr. 7 var interpellasjon.

Votering i sak nr. 8, debattert 22. april 2021

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Kjønaas Kjos og Per-Willy Amundsen om å styrke og forbedre vergemålsordningen (Innst. 285 S (2020–2021), jf. Dokument 8:77 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Ingunn Foss satt frem et forslag på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av vergemålsordningen, herunder vurdere alternativer som en beslutningsstøtteordning i tråd med CRPD, og legge frem forslag til lovendringer som styrker og forbedrer lovverket for personene som ordningen er ment å omfatte.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble med 44 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av vergemålsordningen og legge frem forslag til lovendringer som styrker og forbedrer den.»

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Stortinget går så til votering over sakene på gårsdagens kart, dagsorden nr. 72.

Sak nr. 1 var redegjørelse.

Votering i sak nr. 2, debattert 26. april 2021

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sivert Bjørnstad, Roy Steffensen, Hans Andreas Limi, Tor André Johnsen og Bengt Rune Strifeldt om å suspendere betalingsplikten for merverdiavgift når krav er omtvistet (Innst. 348 S (2020–2021), jf. Dokument 8:116 S (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen foreta nødvendige forskrifts- og/eller regelendringer slik at innberetning og betaling av merverdiavgift ved bygge- og anleggsvirksomhet suspenderes inntil omtvistede krav er avklart, og komme tilbake med nødvendig budsjettmessig oppfølging snarest og senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.

Presidenten: Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 57 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.16)

Votering i sak nr. 3, debattert 26. april 2021

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken, Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om å hindre skattekonkurranse mellom kommuner (Innst. 332 L (2020–2021), jf. Dokument 8:108 L (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Svein Roald Hansen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Rødt

- forslag nr. 2, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt

Forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt, lyder:

«Vedtak til lov

om endring i skatteloven (fjerning av kommunenes anledning til å sette skattesatsen for formue lavere enn maksimumssatsen)

I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endring:

§ 15-2 første ledd skal lyde:

(1) Stortinget fastsetter hvert år

a) *maksimumssatser* for skatt til kommunene og fylkeskommunene av inntekt

b) *sats for skatt til kommunene av formue.*

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer».

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:108 L (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken, Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om å hindre skattekonkurranse mellom kommuner – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble innstillingen bifalt med 78 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.17)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommuner som gjør lokale vedtak om å redusere den kommunale delen av formuesskatten, ikke skal kompenseres hverken gjennom inntektssystemet eller på annen måte.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Rødt ble med 49 mot 37 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.07.38)

Votering i sak nr. 4, debattert 26. april 2021

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdloven og sosialtjenesteloven (samleproposisjon våren 2021) (Innst. 354 L (2020–2021), jf. Prop. 108 L (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i folketrygdloven og sosialtjenesteloven

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 1-3 andre ledd skal lyde:

Vilkåret i § 3-8 andre ledd om *fem* poengår for rett til tilleggspensjon kan fravikes bare for personer som har hatt inntektsgivende arbeid i Norge i minst ett år.

§ 3-3 sjette ledd skal lyde:

For en pensjonist som fyller vilkårene for rett til ektefelle tillegg i § 3-24 *første og fjerde ledd* for forsørget ektefelle over 60 år, utgjør særtillegget to ganger ordinær sats.

§ 11-2 andre ledd skal lyde:

Vilkåret om *fem* års forutgående medlemskap i første ledd gjelder likevel ikke for den som har vært medlem i folketrygden i minst ett år umiddelbart før krav om ytelsen settes fram, dersom

- a) han eller hun var medlem i trygden da arbeidsevenen ble nedsatt med minst halvparten, se § 11-5, og etter fylte 16 år har perioder med medlemskap som minst tilsvarer perioder uten medlemskap, eller
- b) han eller hun etter fylte 16 år har vært medlem i trygden med unntak av maksimum fem år.

§ 12-15 tredje ledd andre punktum oppheves.

§ 17-3 første ledd skal lyde:

Det er et vilkår for rett til pensjon eller overgangsstønad at den avdøde

- a) i de siste fem årene fram til dødsfallet var medlem i trygden, eller

- b) i de siste fem årene fram til dødsfallet mottok pensjon eller uføretrygd etter denne *loven*.

§ 17-3 fjerde ledd skal lyde:

Den gjenlevende har rett til ytelser etter *tredje* ledd tidligst fra det tidspunktet den avdøde ville ha vært medlem i ett år dersom dødsfallet ikke hadde skjedd.

§ 17-4 fjerde ledd bokstav a skal lyde:

- a) etter unntaksbestemmelsene i § 17-3 *tredje, femte og sjette* ledd,

§ 17-7 femte ledd første punktum skal lyde:

Pensjon eller overgangsstønad til gjenlevende ektefelle tilstått i medhold av § 17-3 *sjetten* ledd beregnes på grunnlag av trygdetid til og med kalendermåneden før dødsfallet og poengår til og med kalenderåret før dødsfallet.

§ 18-2 fjerde ledd skal lyde:

Barnet har rett til barnepensjonen etter *tredje* ledd tidligst fra det tidspunktet den avdøde ville ha vært medlem i ett år dersom dødsfallet ikke hadde skjedd.

§ 18-3 tredje ledd skal lyde:

Barnepensjon etter unntaksbestemmelsene i § 18-2 *tredje, femte og sjette* ledd beholdes bare så lenge barnet er medlem i trygden.

§ 19-8 sjette ledd bokstav b skal lyde:

- b) Personer som fyller vilkårene i § 3-24 *første og fjerde ledd* for rett til ektefelle tillegg for forsørget ektefelle over 60 år.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 80 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.10)

Videre var innstilt:

II

I lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen skal § 43 a første ledd lyde:

Kommunen, *statsforvalteren*, Statens helsetilsyn og Arbeids- og velferdsdirektoratet kan behandle personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når dette er nødvendig for *utførelsen av oppgaver* etter loven her.

III

Loven trer i kraft straks.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

V o t e r i n g:

Votering i sak nr. 5, debattert 26. april 2021

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Pensjonar frå statskassa (Innst. 355 S (2020–2021), jf. Prop. 109 S (2020–2021))

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g:

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

vedtak:

om pensjonar frå statskassa

Opplysningar om søkjaren			Pensjon			
Nr.	Kjønn	Alder ved avskjeden (for etterlatne, noverande alder)	Vedteke	Pr. mnd.	Gitt frå	Merknad
<i>Utanriksdepartementet</i>						
1	Kvinne	60	17.6.2020	3 161	1.6.2023	
2	Kvinne	55	29.6.2020	4 287	1.7.2020	
3	Mann	65	1.9.2020	10 446	1.8.2020	
4	Mann	60	2.9.2020	983	1.9.2020	
5	Kvinne	60	22.9.2020	6 345	1.6.2020	
6	Mann	60	1.10.2020	1 231	1.7.2022	
7	Kvinne	59	16.10.2020	1 231	1.2.2021	
8	Mann	60	6.11.2020	3 039	1.3.2022	
9	Kvinne	59	8.12.2020	4 364	1.9.2023	

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6, debattert 26. april 2021

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2021 under Arbeids- og sosialdepartementet (oppfølging av anmodningsvedtak om pensjon) (Innst. 356 S (2020–2021), jf. Prop. 126 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er forslagene nr. 1–3, fra Erlend Wiborg på vegne av Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag til endringer i lover, regler og forskrifter for at stortingsvedtak nr. 622 blir fulgt opp. Stortinget må bli forelagt dette innen 1. november 2021.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer finansiering for de merutgifter som kommunesektoren får i forbindelse med endret regulering av offentlig tjenstepensjon. Finansieringen skal legges frem i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2021.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 66 mot 21 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 15.09.19)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge en beregningsmetode for regulering av pensjoner i 2021 og kompensasjon for 2020 basert på faktiske tall fra

Det teknisk beregningsutvalg for inntektsoppgjørene (TBU) og ikke basert på gamle anslag.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 65 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.38)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

Videre var innstilt:

II

I statsbudsjettet for 2021 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
612		Tilskudd til Statens pensjonskasse	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 9 391 000 000 til kr 9 511 000 000	120 000 000
2670		Alderdømt	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 80 748 000 000 til kr 80 782 000 000	34 000 000
	71	Tilleggs pensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 159 697 000 000 til kr 159 764 000 000	67 000 000
	72	Inntektspensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 6 561 000 000 til kr 6 563 000 000	2 000 000
	73	Sært tillegg, pensjonstillegg mv., <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 6 246 000 000 til kr 6 754 000 000	508 000 000

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7, debattert 26. april 2021

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2021 under Arbeids- og sosialdepartementet (økonomiske tiltak i møte med pandemien: midlertidig ordning med feriepenger av dagpenger) (Innst. 357 S (2020–2021), jf. Prop. 132 S (2020–2021))

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen legge frem nødvendige forslag for å sikre at stortingsvedtak nr. 618 gjøres gjeldende med virkning fra og med trygdeoppgjøret i 2021.

Presidenten: Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 57 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.57)

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Heidi Nordby Lunde på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 2–6, fra Erlend Wiborg på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslagene nr. 3 og 5, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at satsen som benyttes er på 10,2 pst av utbetalte dagpenger i beregningsperioden.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det ikke innføres krav om at man må ha mottatt dagpenger i minst 8 uker.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 71 stemmer mot og 16 stemmer for forslagene fra Fremskrittspartiet.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.50)

Erlend Wiborg (FrP): (fra salen): President! Stemte Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti riktig? Jeg mis-tenker at de ikke gjorde det.

Presidenten: Forslagene nr. 3 og 5, fra Fremskrittspartiet, har Rødt varslet støtte til.

Heidi Nordby Lunde (H): (fra salen): President! Da tror jeg det er en misforståelse. Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti skal støtte forslagene fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Da skal altså Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti også støtte forslagene nr. 3 og 5, fra Fremskrittspartiet.

Da tar vi voteringen på nytt.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble bifalt med 46 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.22)

«I statsbudsjettet for 2021 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
2541		Dagpenger	
	70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 23 357 000 000 til kr 25 057 000 000	1 700 000 000

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 57 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.37)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

I

I statsbudsjettet for 2021 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
2541		Dagpenger	
	70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 23 357 000 000 til kr 25 807 000 000	2 450 000 000

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4 og 6, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det be-
regnes feriepenge for dagpenger mottatt i hele
2020 og 2021.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det ikke
innføres et makstak på feriepenge da beregnings-
grunnlaget er den totale summen mottatte dagpen-
ger i henholdsvis 2020 og 2021.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstre-
parti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte
til forslagene.

Heidi Nordby Lunde (H): (fra salen): President!
Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti skal også stem-
me for forslagene.

Presidenten: Da har presidenten grunn til å tro at
alle skal trykke på den grønne knappen.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble enstemmig
bifalt.

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høy-
re og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

II

Stortinget ber regjeringen gjeninnføre ferietillegget på dagpenger med virkning fra og med 1. januar 2020, slik at dagpenger opptjent i 2020 gir rett til ferietillegg i 2021 etter reglene som gjaldt før 2015.

«I statsbudsjettet for 2021 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
2541		Dagpenger	
	70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 23 357 000 000 til kr 25 461 000 000	2 104 000 000

Regjeringspartiene har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble det avgitt 45 stemmer for forslaget og 41 stemmer for innstillingen.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.08)

Turid Kristensen (H): (fra salen): President! Beklager, jeg stemte feil.

Presidenten: Da er det avgitt 46 stemmer for forslaget og 40 stemmer for innstillingen. – Forslaget fra Fremskrittspartiet er dermed bifalt.

Sak nr. 8 var interpellasjon.

Votering i sak nr. 9, debattert 26. april 2021

Innstilling fra næringskomiteen om Opphevelse av eksportkredittloven (Innst. 345 L (2020–2021), jf. Prop. 103 L (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om opphevelse av eksportkredittloven

I

Lov 22. juni 2012 nr. 57 om Eksportkreditt Norge AS oppheves.

II

Loven gjelder fra 1. januar 2022.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Stortinget går så til votering over sakene nr. 1–13 og sak nr. 17 på dagens kart.

Votering i sakene nr. 1–6, debattert 27. april 2021

Presidenten: Sakene nr. 1–6 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 93 til og med 98.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 7, debattert 27. april 2021

Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt medlem til Norges Banks representantskap (Innst. 358 S (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Som nytt medlem av Norges Banks representantskap velges fram til 31. desember 2023: Alf E. Jakobsen, Hammerfest.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8, debattert 27. april 2021

Innstilling fra Stortingets presidentskap om å utrede Riksrevisjonens virksomhet (Innst. 341 S (2020–2021))

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

I

Det nedsettes et utvalg til å utrede Riksrevisjonens virksomhet med følgende mandat:

Mandat for utvalget til å utrede Riksrevisjonens virksomhet:

Innledning

Ifølge Grunnloven § 75 bokstav k tilligger det Stortinget å utnevne «fem revisorer som årlig skal gjennomse statens regnskaper og bekjentgjøre ekstrakter av dem ved trykken; regnskapene skal tilstilles disse revisorer innen seks måneder etter utgangen av det år som Stortingets bevilgninger er gitt for; samt å treffe bestemmelser angående ordningen av desisjonsmyndigheten overfor statens regnskapsbetjenter».

Nærmere bestemmelser om Riksrevisjonens virksomhet er gitt i lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen og instruks om Riksrevisjonens virksomhet. Gjeldende lov og instruks erstattet den tidligere lov 8. februar 1918 om statens revisjonsvæsen og instruks for Statsrevisionen av 30. januar 1918.

Utvalget bes om å gjennomføre en helhetlig evaluering av Riksrevisjonens virksomhet i lys av samfunnsmessige, forvaltningspolitiske og teknologiske utviklingstrekk samt utviklingen i nasjonale og internasjonale revisjonsstandarter etter forrige lovrevisjon.

Utvalget skal videre revidere gjeldende lov og instruks for Riksrevisjonen og foreslå nødvendige regelendringer. Det skal vurderes om gjeldende lov bør erstattes med en ny lov, og om det er hensiktsmessig å i tillegg videreføre et supplerende og utfyllende regelverk for Riksrevisjonens virksomhet i bestemmelser fastsatt i alminnelig stortingsvedtak.

Utvalget til å utrede Stortingets kontrollfunksjon (Dokument 21 (2020–2021)) har flere anbefalinger som gjelder Riksrevisjonens virksomhet, herunder prinsipper for organisering og ledelse av eksterne organer for Stortinget. Det forutsettes at Riksrevisjonsutvalget i sitt arbeid legger til grunn og bygger videre på Stortingets behandling av forslagene fra utvalget til å utrede Stortingets kontrollfunksjon.

Temaer utvalget skal vurdere

Utvalget bes særskilt om å vurdere en rekke nærmere angitte temaer. Utvalget kan også vurdere andre spørsmål som gjelder Riksrevisjonens virksomhet.

a.

Formål og måloppnåelse

Riksrevisjonen skal ifølge riksrevisjonsloven § 1 gjennom revisjon, kontroll og veiledning bidra til at statens inntekter blir innbetalt som forutsatt, og at statens midler og verdier blir brukt og forvaltet på en økonomisk forsvarlig måte og i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger.

Utvalget skal vurdere i hvilken grad og på hvilken måte Riksrevisjonens virksomhet ivaretar sitt samfunnsoppdrag, slik det er fastsatt i lov og instruks om Riksrevisjonen, og effektene av dette, herunder:

- a) Riksrevisjonens rolle som bidragsyter til Stortingets egen kontrollvirksomhet, herunder rapporteringen til Stortinget.
- b) Hvordan revisjonen bidrar til ansvarlighet, transparens og integritet i forvaltningen.
- c) Hvordan revisjonen påvirker effektivitet, produktivitet, reformer og innovasjon i forvaltningen.
- d) Innretningen av Riksrevisjonens veiledningsfunksjon og forholdet til den etterfølgende kontrollen i lys av konstitusjonelle hensyn og ansvarsforhold.
- e) Riksrevisjonens internasjonale engasjement, herunder bistandsvirksomheten.
- f) Grensen mot kommunerevisjonens ansvarsområde.
- g) Samspillet mellom Riksrevisjonens kontroll og andre former for tilsyn og kontroll som forvaltningen er gjenstand for, herunder krav til internkontroll og gjennomføring av evalueringer i egen regi fastsatt i statens økonomiregelverk.

b.

Revisjonsvirksomheten

Utvalget skal vurdere den nærmere innretningen og gjennomføringen av revisjonsvirksomheten samt reguleringen av denne, herunder:

- a) Forholdet til relevante internasjonale standarder for offentlig revisjon.
- b) De ulike revisjonstypene:
 - Finansiell revisjon, herunder forventninger til Riksrevisjonens ansvar for å forebygge misligheter og grensen mot etterforskning og avdekking av lovbrudd.
 - Etterlevelsesrevisjonen, herunder etterlevelsesrevisjonens funksjon og sammenheng med øvrige revisjonstyper, om denne revisjonsformen bør avgrenses til forhold knyttet til budsjett og regnskap eller også omfatte kontroll

med etterlevelse av lover og regler mer generelt, samt forholdet til prinsipper for mål- og resultatstyring i forvaltningen.

- Forvaltningsrevisjonen, herunder håndtering av målkonflikter i Stortingets vedtak og forutsetninger, og hensiktsmessigheten av å prioritere ett særskilt politikkområde, jf. instruksen § 9 bokstav f.
- Selskapskontrollen, herunder selskapskontrollens funksjon og hvordan kontrollen henger sammen med øvrige revisjonstyper, samt innholdet i forvaltningsrevisjon som gjennomføres innenfor rammen av selskapskontroll i selskaper som er hel- eller delvis eid av staten.
- c) Praksis for fastsettelse av revisjonskriterier, herunder om disse bør klargjøres i lov og/eller instruks.

c.

Riksrevisjonens tilgang til og behandling av informasjon

Utvalget skal gjennomgå reglene som gjelder Riksrevisjonens tilgang til og behandling av informasjon, herunder:

- a) Riksrevisjonens informasjonstilgang overfor forvaltningen, herunder i hvilken utstrekning Riksrevisjonen skal få innsyn i informasjon som gjelder politiske prosesser i departementene, inkludert regjeringsnotater og relaterte dokumenter.
- b) Behandlingen av sikkerhetsgradert informasjon, herunder praksis ved behov for tilgang til systemer, lokasjoner og personer med et særskilt skjermingsbehov samt regler knyttet til formidling og gradering av Riksrevisjonens revisjonsfunn, konklusjoner og dokumenter til Stortinget.
- c) Problemstillinger knyttet til informasjon som formidles fra regjeringen til Stortinget eller Stortingets organer i møter for lukkede dører, f.eks. den utvidede utenriks- og forsvarskomite.
- d) Informasjonstilgang ved selskapskontroll.
- e) Rammene for Riksrevisjonens tilgang til registerdata og rådata i offentlige organisasjoner, f.eks. statistiske data fra SSB.
- f) Praksis og rammer for bruk av referansepersoner og informanter.
- g) Regler om allmennhetens rett til dokumentinnsyn hos Riksrevisjonen, herunder adgangen til å skjerme identiteten til de som gir tips til Riksrevisjonen, og adgangen til å unnta svar fra kilder i reviderte virksomheter samt møtereferater fra intervjuer fra offentlig innsyn.

d.

Institusjonelle og administrative forhold

Utvalget skal gjennomgå og vurdere institusjonelle og administrative ordninger, herunder:

- a) Oppnevning av riksrevisorer, herunder kvalifikasjonskrav, oppnevningsprosess og oppnevningsperiode.
- b) Nærmere regulering av daglig leders stilling.
- c) Forholdet mellom kollegiets og administrasjonens ansvar.
- d) Forhold som kan påvirke Riksrevisjonens uavhengighet, herunder Stortingets adgang til å instruere Riksrevisjonen om å igangsette spesifikke revisjoner og forvaltningens adgang til å utøve myndighet overfor Riksrevisjonen i forbindelse med tilsyn o.l.
- e) Administrative bestemmelser for Riksrevisjonens virksomhet, herunder om habilitet, taushetsplikt, dokumentinnsyn, arkiv og personalforvaltning, sammenholdt med forholdet til annen lovgivning, jf. mandatpunkt e.

e.

Forholdet til annen lovgivning

Utvalget skal vurdere forholdet mellom riksrevisjonsloven og annen lovgivning, herunder:

- a) Behov for unntak eller tilpasninger til annen lovgivning som regulerer offentlig virksomhet, f.eks. tjenestetvistloven, lov om statens ansatte, forslaget til ny forvaltningslov og forslaget til ny arkivlov.
- b) Forholdet til personopplysningsloven og personvernforordningen (GDPR).
- c) Forholdet til revisorloven, herunder krav til revisors kompetanse.
- d) Oppdateringer og endringer som følge av ny sentralbanklov.

Utvalgets arbeid

Det forutsettes at utvalget innhenter synspunkter og erfaringer fra Riksrevisjonen og forvaltningen. Det bør også innhentes erfaringer fra andre land med sammenlignbare riksrevisjonsordninger. Enkelte deler av mandatet, særlig mandatpunkt a., forutsetter at utvalget foretar empiriske undersøkelser på egnet måte.

Større endringsforslag skal inneholde en omtale av økonomiske og administrative konsekvenser.

Frist for utvalgets arbeid

Utvalget skal avgi sin innstilling til Stortingets presidentskap innen 1. september 2023. Om utvalget finner det hensiktsmessig, kan det avgis delinnstillinger om utvalgte tema på et tidligere tidspunkt.

II

Stortingets presidentskap gis fullmakt til å foreta eventuelle justeringer i mandatet.

III

Stortingets presidentskap gis fullmakt til å oppnevne leder og øvrige medlemmer av utvalget.

IV

Stortingets presidentskap gis fullmakt til å fastsette godtgjørelse for utvalgsmedlemmer som ikke er stortingsrepresentanter.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9, debattert 27. april 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (lovfesting av omsorgsansvaret for enslige mindreårige som bor i asylmottak) (Innst. 344 L (2020–2021), jf. Prop. 82 L (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Masud Gharahkhani på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 2–6, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 2–6, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at ansvaret for de enslige mindreårige asylsøkerne mellom 15 og 18 år blir overført til barnevernet, slik at de får samme rettigheter og samme omsorg som alle andre barn i Norge, og at omsorgen reguleres i barnevernloven.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste de overordnede kravene til omsorgen og innholdet i tilbudet til enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendige endringer for å bringe det norske mottakssystemet for enslige mindreårige asylsøkere i samsvar med forpliktelsene i barnekonvensjonen og sørge for at barn som er asylsøkere, har et likeverdig tilbud sammenlignet med andre barn som er underlagt statens omsorg, herunder at det stilles tilsvarende krav til bemanning, kompetanse og tilbud i mottak som i institusjoner i barnevernet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2021 komme tilbake til Stortinget med forslag om å etablere en uavhengig tilsynsordning for asylmottaksdrift.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å etablere en uavhengig tilsynsordning for omsorgs- og innkvarteringstilbudet til de enslige mindreårige i mottak.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.24)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et lovforslag som sikrer enslige mindreårige asylsøkere under offentlig omsorg et forsvarlig omsorgstilbud på bakgrunn av barnefaglige vurderinger.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.45)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i utlendingsloven (lovfesting av omsorgsansvaret for enslige mindreårige som bor i asylmottak)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her skal § 95 lyde:

§ 95 Innkvartering ved søknad om beskyttelse

En utlending som søker beskyttelse, skal gis tilbud om innkvartering. En utlending som har fått avslag på søknad om beskyttelse, kan gis tilbud om innkvartering i påvente av utreise.

Utlendingsdirektoratet har omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak. Asylmottaket ved driftsoperatøren kan utøve omsorgen på vegne av Utlendingsdirektoratet.

Kongen kan gi forskrift om innkvarteringsordninger, blant annet om tildeling og bortfall av botilbud, og om innkvartering av og omsorg til enslige mindreårige som bor i asylmottak.

Forvaltningsloven §§ 24 og 25 om begrunnelse og §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om tildeling av botilbud og overføring til nytt innkvarteringssted. Forvaltningsloven §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om bortfall av botilbud.

II

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 45 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.13)

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 47 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.37)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 10, debattert 27. april 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (nytt tiltak ved brudd på utlendingsloven m.m.) (Innst. 343 L (2020–2021), jf. Prop. 83 L (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er forslagene nr. 1–3, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at hovedregelen for brudd på utlendingsloven skal være andre reaksjonsformer enn utvisning, som for eksempel tilleggstid for permanent oppholdstillatelse, når utlendingen har barn bosatt i Norge.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med nødvendige lov- og forskrifts-endringer som eksplisitt sier at hensynet til barnets

beste i utvisningssaker skal tillegges tyngre vekt enn innvandringsregulerende hensyn.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i utformingen av overgangsbestemmelsene knyttet til lovendringene foreslått i Prop. 83 L (2020–2021), ivareta hensynet til at barns tilknytning blir sterkere jo lengre tid som går, og at det gir grunnlag for en ny vurdering også der det foreligger endelige utvisningsvedtak fra UNE.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.18)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i utlendingsloven (nytt tiltak ved brudd på utlendingsloven m.m.)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 60 nytt sjette ledd skal lyde:

Dersom utlendingen har begått handlinger som nevnt i § 66 første ledd bokstav a uten at det er truffet vedtak om utvisning, kan det i vedtaket om oppholdstillatelse fastsettes krav om inntil tre års tilleggstid før permanent oppholdstillatelse kan innvilges etter § 62. Tilleggstiden beregnes fra det tidspunkt vilkåret om botid for permanent oppholdstillatelse tidligst er oppfylt. Dersom forholdet faller inn under § 62 tredje ledd, kan det fastsettes at tillatelsen ikke skal danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Dette gjelder også i tilfeller hvor utlendingen har vært utvist med et innreiseforbud som er utløpt.

Nåværende § 60 sjette ledd blir nytt sjuende ledd.

§ 62 første ledd bokstav a til e skal lyde:

En utlending som de siste tre årene har oppholdt seg i riket med midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, har etter søknad rett til permanent oppholdstillatelse *dersom følgende er oppfylt:*

a) utlendingen de siste tre årene ikke har oppholdt seg utenfor riket mer enn syv måneder til *sammen*

- b) utlendingen fortsatt oppfyller vilkårene for en midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse
- c) det ikke foreligger forhold som nevnt i § 66, er fastsatt krav til tilleggstid etter § 60 sjette ledd første punktum eller § 70 annet ledd første punktum som fortsatt løper
- d) utlendingen har gjennomført pliktig norskopplæring i henhold til *integreringsloven* og ved avsluttende prøve i norsk behersker et minimum av norsk muntlig
- e) utlendingen har gjennomført pliktig opplæring i samfunnskunnskap i henhold til *integreringsloven* og har bestått avsluttende prøve i samfunnskunnskap på et språk han eller hun *forstår*

§ 62 sjuende ledd annet punktum skal lyde:

Oppholdet utenfor riket anses å være sammenhengende selv om utlendingen har hatt ett eller flere opphold av en viss varighet i riket, jf. *åttende* ledd.

§ 62 åttende ledd første og annet punktum skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om bortfall av permanent oppholdstillatelse etter *syvende* ledd. Kongen kan også fastsette nærmere regler om hvor langvarig et mellomliggende opphold i Norge må være for at opphold i utlandet ikke skal regnes som sammenhengende etter *syvende* ledd.

§ 62 åttende ledd siste punktum skal lyde:

Kongen kan også fastsette nærmere regler i forskrift om hva som regnes som tungtveiende, innvandringsregulerende hensyn etter *tredje* ledd.

Overskriften til § 70 skal lyde:

§ 70 *Krav til forholdsmessighet mv.*

§ 70 nytt annet ledd skal lyde:

Dersom utlendingen har begått handlinger som nevnt i § 66 første ledd bokstav a, kan det i stedet for utvisning treffes vedtak om inntil tre års tilleggstid for at en fremtidig søknad om permanent oppholdstillatelse skal innvilges. Dersom forholdet faller inn under § 62 tredje ledd, kan det fastsettes at en fremtidig søknad om permanent oppholdstillatelse ikke skal innvilges.

Nåværende § 70 annet ledd blir nytt tredje ledd og skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om vurderingen etter første og annet ledd.

Ny § 90 a skal lyde:

§ 90 a *Tilskudd i forbindelse med retur*

Tilskudd kan gis til en utlending i forbindelse med retur.

Kongen kan gi nærmere forskrift om tilskuddsordninger og vilkår for å motta tilskudd mv. Kongen kan også fastsette at klager skal behandles av Utlendingsnemnda eller annet klageorgan.

II

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.
2. Kongen kan fastsette overgangsregler.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 78 stemmer for komiteens innstilling og 7 stemmer mot. (Voteringsutskrift kl. 15.19.02)

Guro Angell Gimse (H): (fra salen): President! Jeg voterte ikke. Jeg skulle stemt for.

Presidenten: Da er komiteens innstilling bifalt med 79 mot 7 stemmer.

Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 80 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.51)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 11, debattert 27. april 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Helge André Njåstad, Hanne Dyveke Søttar, Bengt Rune Strifeldt og Kjell-Børge Freiberg om å trekke Norge fra ILO-konvensjon nr. 169, oppheve Finnmarksloven og nedlegge Sametinget (Innst. 353 S (2020–2021), jf. Dokument 8:120 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt sju forslag. Det er forslagene nr. 1–7, fra Per-Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ved første og beste anledning si opp Norges deltakelse i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å oppheve Finnmarksloven.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag som medfører at alt tettstedsrelatert areal i Finnmark overføres fra Finnmarkseiendommen til kommunene umiddelbart.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag som medfører at dagens umatrikulerte grunn i Finnmark blir matrikulert som fast eiendom.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag slik at de områdene som i dag inngår i Finnmarkseiendommen, sammen med Statskogs arealer i Nordland og Troms, kommer under en lovmessig lignende tilstand som statens utmarksarealer i resten av landet.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag slik at Sametinget nedlegges.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å avvikle forvaltningsområdet for samiske språk, jf. lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) kapittel 3.»

Det voteres alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:120 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Helge André Njåstad, Hanne Dyveke Søttar, Bengt Rune Strifeldt og Kjell-Børge Freiberg om å trekke Norge fra ILO-konvensjon nr. 169, oppheve Finnmarksloven og nedlegge Sametinget – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 72 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.49)

Votering i sak nr. 12, debattert 27. april 2021

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils T. Bjørke, Heidi Greni, Ole André Myhrvold og Geir Pollestad om å ta bedre vare på matjorda gjennom å fastsette et nytt jordvernmål (Innst. 349 S (2020–2021), jf. Dokument 8:118 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Nils Kristen Sandtrøen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Nils Kristen Sandtrøen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 4, fra Geir Pollestad på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 5 og 6, fra Per Espen Stoknes på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 6, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at dispensasjon fra vernet av dyrka og dyrkbar jord kun kan gis av en nasjonal planmyndighet.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.33)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til endringer i jordlova som gir dyrka og dyrkbar jord et reelt vern gjennom en vesentlig innstramming av muligheten for dispensasjoner fra det generelle kravet om at dyrka og dyrkbar jord ikke skal brukes til andre formål enn matproduksjon.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.53)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget fastsetter et nytt jordvernmål om maksimal omdisponering av 2 000 dekar dyrka mark årlig innen 2026.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 69 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.12)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget fastsetter et nytt jordvernmål om maksimal omdisponering på 3 000 dekar årlig innen 2026.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 57 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.32)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:118 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils T. Bjørke, Heidi Greni, Ole André Myhrvold og Geir Pollestad om å ta bedre vare på matjorda gjennom å fastsette et nytt jordvernmål – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av våren 2021 legge frem en egen jordvernstrategi med tiltak for å nå jordvernmålet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utforme et mål for omdisponering av dyrkbar mark, vurdere om dagens kriterier for rapportering av omdisponering

er gode nok, samt utforme tiltak som vil redusere jordbrukets eget forbruk av matjord.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 45 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.18)

Votering i sak nr. 13, debattert 27. april 2021

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Sandra Borch, Per Olaf Lundteigen, Siv Mossleth, Liv Signe Navarsete, Geir Pollestad og Jenny Klinge om å sikre geitenes framtid i Norge (Innst. 350 S (2020–2021), jf. Dokument 8:125 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Nils Kristen Sandtrøen satt frem et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en handlingsplan for å styrke geitenæringa som matproducent og kulturbærer i Norge.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:125 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Sandra Borch, Per Olaf Lundteigen, Siv Mossleth, Liv Signe Navarsete, Geir Pollestad og Jenny Klinge om å sikre geitenes framtid i Norge – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 45 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.23)

Sak nr. 17 [15:24:32]

Referat

1. (572) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i finansforetaksloven mv. (verdipapirisering og kreditorhierarki)
 2. lov om endringer i utlendingsloven (strafferamme for ulovleg opphald m.m.)
 3. midlertidig lov om endringer i valgloven og kommuneloven (tiltak for å avhjelpe negative konsekvenser av covid-19)
 4. lov om endringer i EØS-vareloven (gjensidig godkjenning av varer mv.)– er sanksjonert under 23. april 2021
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (573) Årsmelding for 2020 for pensjonsordninga for stortingsrepresentantar og regjeringsmedlemmer (Meld. St. 30 (2020–2021))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
3. (574) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning om EUs ordning for sivil beredskap (2021–2027) (Prop. 180 S (2020–2021))
Enst.: Sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
4. (575) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning om opprettelse av Programmet for et digitalt Europa (2021–2027) (Prop. 179 S (2020–2021))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
5. (576) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 2021/523 om opprettelse av programmet InvestEU (2021–2027) (Prop. 181 S (2020–2021))
Enst.: Sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
6. (577) Forelegg for Stortinget av overenskomster inngått med fremmede makter eller internasjonale organisasjoner i 2016
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.
7. (578) Finansmarkedsmeldingen 2021 (Meld. St. 31 (2020–2021))

Presidenten: Saken er fremmet etter fristen satt i forretningsordenens § 47 tredje ledd, som lyder:

«For at kongelige proposisjoner og meldinger skal kunne påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, må de fremlegges senest 10 april. Fristen gjelder ikke for

proposisjoner om endringer i statsbudsjettet og melding om revidert nasjonalbudsjett, proposisjoner om inntektsoppgjørene, takstforhandlingene, jordbruksforhandlingene eller den årlige kommuneproposisjonen. For at representantforslag eller interpellasjoner skal kunne påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, må de fremsettes innen samme frist. Stortinget kan etter søknad (...) gjøre unntak fra fristen. Slik søknad fremsettes for Stortingets presidentskap, som fremmer innstilling til Stortinget.»

Presidentskapet har mottatt søknad fra Finansdepartementet med anmodning om behandling innen utgangen av vårsesjonen, og presidenten innstiller med dette på at Meld. St. 31 for 2020–2021 behandles innen Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni.

Presidenten foreslår at referatsak nr. 578 sendes finanskomiteen og behandles innen Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni. – Det anses vedtatt.

Man fortsatte behandlingen av

Sak nr. 15 [15:26:55]

Interpellasjon fra representanten Cecilie Myrseth til fiskeri- og sjømatministeren:

«Havbruksnæringen er blant våre viktigste næringer. Arbeiderpartiet vil stille krav til næringen om bærekraftig utvikling samtidig som vi vil legge til rette for lønnsomhet og trygge arbeidsplasser. Det pågår mye innovasjon i næringen, og mye har forandret seg siden regjeringen la fram stortingsmeldingen om havbruksnæringen i 2015. Næringens bærekraftsutfordringer må tas på alvor, og dette påvirker også mulighetene for vekst. Det blir også stadig viktigere å kunne dokumentere at fisken er produsert på en bærekraftig måte. For å redusere miljøpåvirkning og kutte utslipp mener Arbeiderpartiet at regjeringen skal gå i dialog med sjømatnæringen for å få på plass en forpliktende avtale, etter modell fra landbruket. Vi har også etterlyst en ny melding om havbruk til Stortinget. Statsråden jobber nå med en havbruksstrategi som ikke skal forankres i Stortinget.

Hvilke planer har regjeringen for havbruksnæringen?»

Presidenten: Stortinget går da tilbake til behandling av dagens kart.

Neste taler er representanten Cecilie Myrseth.

Cecilie Myrseth (A) [15:27:27]: Først vil jeg selvfølgelig takke ministeren for svaret. Veldig mange av de ambisjonene som ministeren la fram, deler vi jo. Men jeg er usikker på om vi er enige om virkemidlene, og

derfor etterlyser Arbeiderpartiet en mer aktiv næringspolitikk på dette området også.

Den tiden vi står i, mener jeg tilsier at man burde hatt en sak på bordet i Stortinget. Det er her vi burde blitt enige om rammebetingelsene for næringen og diskutert framtiden og hvordan vi skal sikre den best mulig for sjømatnasjonen Norge. Derfor skulle jeg ønske man i stedet for å si at denne meldingen ikke kommer, kunne si litt om hvorfor man ikke kunne tatt den inn i Stortinget og inkludert hele Stortinget i det viktige arbeidet. Den begrunnelsen vil jeg gjerne høre.

Stortinget har tatt flere initiativer for å sikre flere arbeidsplasser, mer bearbeiding på land, fordi vi mener vi må tenke nytt. I fjor høst behandlet Stortinget et forslag fra Arbeiderpartiet om at hvitfiskaktører skal kunne leie oppdrettskonsesjoner til bruk i egenproduksjon. Det var et innspill som kom fra Primex i Vesterålen, men skulle selvfølgelig ikke gjelde bare Primex, men generelt. Det kom et veldig tydelig vedtak fra Stortinget, hvor man vedtok at Stortinget ba regjeringen om å utrede en ordning med utleie av tidsbegrensede akvakulturtillatelser for å sikre egenproduksjon i fiskeindustrien.

Jeg vet at ministeren i utgangspunktet var veldig skeptisk til dette, men Stortinget var heldigvis veldig enig. Men jeg er usikker på hvor denne saken nå ligger.

En annen sak gjelder det med variabel MTB, som skal bidra til jevnere råvaretilgang for industrien. Det er også et forslag som fikk flertall, og det man vedtok i Stortinget, var at regjeringen skal legge fram en sak for Stortinget innen utløpet av fristen for behandling i vårsesjonen 2021, med sikte på å innføre en prøveordning som skal bidra til økt bearbeiding og verdiskaping. Men jeg kan ikke se at det er lagt fram noen sånn type sak for Stortinget, og nå er vi snart i mai og er i innspurten av behandlingen. Det hadde vært fint å få høre hva som skjer med sakene, og hvordan statsråden tenker å følge opp dette overfor Stortinget.

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [15:30:15]: Jeg har kastet et blikk på Arbeiderpartiets stortingsvalgprogram, og jeg må si at det var vanskelig å finne ting jeg ikke var enig i der. På mange måter må jeg kunne si at det som ligger i programmet, egentlig er en videreføring av regjeringens politikk. Så noe må regjeringen ha gjort rett, og jeg oppfatter at det egentlig er ganske bred enighet, selv om det ikke alltid høres sånn ut fra opposisjonens side. Men jeg tror det er et viktig signal til næringen og næringsaktørene, som har behov for stabile og forutsigbare rammebetingelser.

Jeg skal prøve å få svart på en del av spørsmålene som er stilt. Jeg må bare si at når det gjelder Seaspiracy-filmen, setter den også søkelyset på viktige problemstil-

linger som er ute i verden, og som Norge også er med på å bekjempe internasjonalt, f.eks. med Blue Justice-initiativet, hvor vi legger til rette for at også f.eks. utviklingsland skal kunne bruke den teknologien og de dataene vi har og overvåker havområder med, og som er relevant for andre deler av verden, f.eks. ved slavedrift på enkelte skip – det er forkastelig.

Jeg må si at budskapet selvfølgelig var – på 30 sekunder – tilpasset et amerikansk publikum, og det var ikke tid til å gå så mye i dybden. Men det er veldig viktig at vi også er litt stolt av hva vi har fått til. Det norske ordet «dugnad» er nærliggende når vi over tid har fått til det vi har fått til i havbruksnæringen. Franskmennene er stolte av sin rødvin og champagne, og vi bør være mye stoltere av det vi har fått til med laksen. Men, som noe litt typisk norsk, synes jeg det er for mange – ikke i denne salen, men generelt – som snakker ned det vi faktisk har grunn til å være veldig stolte av. Det er en historie om stå-på-folk som ikke gir seg, og det er også en historie om godt samarbeid mellom myndigheter og privat næring.

Når det gjelder mer offensiv satsing på teknologi, er det også viktig å si at regjeringen nå i år har et rekordbeløp på ca. 2,4 mrd. kr som går til marin forskning. Jeg vil også si at utviklingstillatelsesordningen har vært en suksess. Vi har fått i gang en utvikling, en ny retning i havbruk til havs, som følge av at det offentlige Norge har stimulert for en sånn utvikling med laksetillatelser.

Når det gjelder kosthold, bruker vi årlig mye ressurser på bl.a. noe som heter Fiskesprell, som skal være med på å få barn- og unge til å spise mer fisk. Og det er det behov for, for vi spiser for lite fisk i Norge.

Når det gjelder hva vi gjør knyttet til bærekraft, er det et kontinuerlig, daglig arbeid. Dødelighet er en stor utfordring. Fiskefôr er som nevnt en stor utfordring, det å få en mindre soyaandel i det, og marin forsøpling. Jeg vil også si at lønnsomhet over tid er en del av bærekraftsbegrepet. Det er også en utfordring at særtillatelsene innenfor lakseoppdrett er på ca. 192 000 tonn laks i sjøen utenom trafikklyssystemet.

Geir Pollestad (Sp) [15:33:28]: Eg lurde på om eg høyrde rett då statsråden sa at han hadde kasta eit blikk på Arbeidarpartiet sitt program og ikkje funne noko han var ueinig i. Og ettersom eg høyrde, avgrensa han seg ikkje til havbrukskapitlet, men det gjaldt programmet generelt. Då kan ein jo gjera to ting. Ein kan vurdera om ein er i rett parti, eller ein kan gleda seg endå meir til å lesa Senterpartiet sitt program, for det kjem til å skapa stor, stor begeistring hos fiskeriministeren.

Og sjølv om dette er ein debatt i Stortinget, og sjølv om dette er ein interpellasjonsdebatt utan eit vedtak, trur eg ein skal vera forsiktig med å betrakta det som eit

innspelsmøte til ein strategi og ein strategiprosess som skjer i regjeringa. Eg meiner det er uheldig at ein går i ei retning der ein prøver å lata dei politiske prosessane knytte til havbruksnæringa gå utanfor stortingssalen. Det er rett og slett fordi havbruksnæringa er ei viktig næring, men det er òg ei omstridd næring. Det er ei næring det er mykje diskusjon rundt, og eg trur det er så viktig å lata dei diskusjonane kome opp i denne salen, få vedtaka, få fleirtal på plass og på den bakgrunn gje næringa stabile og føreseielege rammevilkår. Når ein køyrer ein strategiprosess lukka i regjering, sjølv om ein har innspelsmøte o.a., vil det lett kunna reisast kritikk mot prosessane som har vore, så eg håpar at mest mogleg av politikken knytt til havbruk kan forankrast i Stortinget.

Det er slik for havbruk at det er ikkje den som heiar mest ukritisk på næringa, som er næringas beste ven. Eg trur næringas beste ven er den som har ei positiv grunnholdning til næringa, som ønskjer ei vidareutvikling og vekst i næringa, men som samtidig evnar å stilla krav til næringa. For det er utfordringar i næringa, og dei avvegingane må Stortinget gjera.

Ein av dei tinga som uroar Senterpartiet, er den framtidige utviklinga i strukturen i oppdrettsnæringa. Kan me stå i fare for på ulike måtar å bidra til ei utvikling som gjer at me står att med nokre få aktørar innanfor havbruksnæringa? Kapitalbehovet for å skapa vekst kan tyda på det. Ordninga med utviklingskonsesjonar har nok kanskje vore god for dei større selskapa, og alt av reguleringar og krav vil, forholdsvis, utgjera større belastningar for dei mindre aktørane enn for dei store aktørane. Det er Senterpartiet si sterkaste oppfordring at ein ved all regelverksutforming knytt til havbruksnæringa tek omsyn til kva dette vil bety for strukturen i næringa.

Så har me hatt nokre rundar i Stortinget som har vore unødvendige, og som har skapt unødvendig uro i næringa. Runden med grunnrenteskatt på havbruk enda med ingenting. Ein unødvendig prosess skapte uro. At ein finansminister frå Framstegspartiet sette i gang denne prosessen, og at ikkje eit borgarleg fleirtal på Stortinget stoppa den prosessen, er for meg eit under. Men ein er trass i alt glad for at resultatet vart som det vart.

Så har det skjedd ein ting som eg og Senterpartiet meiner har fått altfor liten merksemd. Det er bra at me har fått på plass eit havbruksfond, det er bra at ein har fått på plass at kommunane skal få ei årleg inntekt ved å ha havbruk. Men undervegs her skjedde det eg vil kalla eit ran av 2 mrd. kr, fordi auksjonane gav 2 mrd. kr meir enn det som var føresett då Stortinget hadde diskusjonen om fordeling mellom stat og kommune for åra 2020 og 2021. Dei to milliardane hamna rett i statskas-

sen utan at kommunane fekk så mykje som eit øre av dei. Det er ein urett som eg meiner at regjeringa burde ha retta opp i for å greia det som er ei av dei viktigaste utfordringane for havbruksnæringa, nemleg å ha kystkommunane med på laget, kystkommunar som legg til rette, kystkommunar som stiller krav, men kystkommunar som stiller krav med ei positiv grunnholdning. Det er det oppdrettsnæringa treng. Dei treng ikkje ukritisk klapping, dei treng begeistra supporterar som stiller krav.

Ruth Grung (A) [15:38:31]: Jeg er helt enig med interpellanten og siste taler når det gjelder behovet for åpen debatt rundt nettopp havbruksnæringen og fiskeriene. Tidligere i dag hadde energi- og miljøkomiteen høring om marine vernesoner. Der ser vi også tydelig splittelse, ulike holdninger og de største konfliktene knyttet til nettopp havbruksnæringen og fiskeriene. Det er veldig sterke motkrefter mot næringer som egentlig faktisk er blant de mest bærekraftige. De produserer proteinrik mat med minst klimaavtrykk, så det burde egentlig vært motsatt, for de som driver aktivitet, enten det er havbruk eller fiskeri, vet at de er avhengig av rene vann og rene kystområder for å produsere og klare å selge produktene.

Bærekraftig vekst er næringens mantra, og alle vet at det blir ikke noe vekst uten bærekraft. Men så har jeg også fått spørsmål fra næringen: Dere politikere sier hele tiden «bærekraft», men hva er det dere legger i det? Vi har vært dyktige til å utvikle et forvaltningssystem med trafikklys, som har gitt klare føringer, men så har det ikke skjedd noe videre utvikling etter det. Vi vet at før er noe av det som har det største klimaavtrykket. Det gjelder både transport og innhold i føret. Så der også etterlyser næringen noe. Det som egentlig har vært utgangspunktet for at Norge har lyktes med å utvikle en så bærekraftig og sterk havbruksnæring, er nettopp at vi har brukt de naturgitte forholdene våre i kombinasjon med et godt forvaltningssystem som har utfordret næringene, og som egentlig har gjort at de har vært konkurransedyktige og motstandsdyktige mot de endringene som har skjedd underveis.

Når vi sier «naturgitte forhold», er det de gode strømforholdene, det rene vannet osv., og det kystnære, som også statsråden var inne på, mens veldig mange av støtteordningene har støttet opp under store offshore-anlegg. Nå ser vi at flere og flere snakker om landbaserte anlegg eller at større deler av produksjonen skal skje på land, men det som kanskje gir det laveste avtrykket, er å utvikle og utnytte våre fortrinn, som er det kystnære, med semilukkede anlegg, som også er rimeligere, og som også gjør at vi klarer å opprettholde et mangfold i næringen, som bidrar til innovasjon ved

at man har de familieeide selskapene og ikke bare de som er avhengig av mye kapital. Det er riktig, som flere har vært inne på, at veldig mye av premissene for næringen kanskje er lagt opp vel mye for de store i disfavør av de mindre, mens vi trenger begge deler for å utvikle næringen videre.

Så har det også vært vist til EUs taksonomi, og der vil i framtiden kanskje mer av det totale avtrykket – transport og forinnhold, men også inngrep på land – egentlig påvirke hva som er lønnsomt å investere i i framtiden.

Så var statsråden inne på det med den fragmenterte forvaltningen. Undertegnede og Arbeiderpartiet har flere ganger løftet opp at det ofte kjennetegner nye næringer at de liksom blir plassert oppå andre lovverk, mens det man gjorde med petroleum, var å etablere helt egne institusjoner som forsto egenarten og klarte å utvikle det der. Der har det skjedd veldig lite, så det er også et viktig tema framover å klare å se hvordan vi skal løse det mye bedre enn det vi har gjort fram til nå.

Avslutningsvis: Jeg er helt enig i at vi må fram snakke denne næringen. Jeg vet ikke om det er fordi vi alltid skal være så kritisk til vårt eget, men det er en fantastisk næring. Jeg vet at i fjor var det langt flere som søkte på aktuelle linjer både på videregående og i høyskolesystemet som er relevant. Det er et veldig godt tegn når ungdom søker mot de retningene som de har tro på. Jeg har ikke fått tid til å undersøke hvordan utviklingen har vært i år. Jeg håper at trenden har fortsatt, for det er også en del av det bærekraftige å være sosialt bærekraftig. Vi har sett hvordan verftsindustrien har vært sårbar nå, og det å sikre rekruttering, at folk vil jobbe innenfor denne næringen, etablere lærlingplasser og muligheter til å utvikle seg videre i forhold til ulike posisjoner, er helt avgjørende, skal vi få både en levedyktig næring og en viktig kystnæring.

Tom-Christer Nilsen (H) [15:43:41]: La meg starte med de tonene som siste opus ble avsluttet med: Vi trenger å huske at det er en fantastisk næring vi her snakker om. Vi definerer oss ofte som oljenasjonen Norge, men vi er like mye sjømatnasjonen Norge. Og vi har vært utrolig heldig på den måten at vi har hatt to næringer som har utviklet seg på en så fantastisk måte parallelt.

Det er utrolig å tenke på at på starten av 1990-tallet hadde vi en totalproduksjon av oppdrettslaks på om lag 110 000–150 000 tonn. Det var på det tidspunktet vi innfryste store deler av produksjonen vår fordi vi mente det ville føre til markedsubalanse å slippe ut en så stor mengde laks på det internasjonale markedet. I dag leverer vi over én million tonn laks til det samme internasjonale markedet. Det betyr at det ikke bare har

vært en utrolig utvikling av teknologi, praksis og investering i Kyst-Norge uten sidestykke. Det har også vært en utvikling i markedet som har gjort at i dag spiser japanere og kinesere – og nordmenn – sushi med laks, noe de aldri egentlig gjorde noensinne. Laks var et nisjeprodukt langt fra sushi-bordet, og er nå blitt markedsleder i flere av segmentene innenfor sjømat. Det er en fantastisk historie.

Det er også en fantastisk historie å tenke over at dette er en av de mest bærekraftige næringene innenfor husdyrhold – la meg kalle det husdyrhold, selv om det er i sjøen. Vi snakker om en næring som har noe av det laveste klimaavtrykket, noe av det laveste miljøavtrykket i forhold til andre næringer. Når vi snakker om et høyt klimaavtrykk fra føret til laks, snakker vi ikke om det målt mot andre typer før. Vi snakker om det målt i forhold til den forutsetning at dersom soyaen de bruker i lakseføret ikke hadde vært kjøpt – som tross alt er bærekraftregistrert, bærekraftsertifisert – ville det vært plantet skog på områdene. Det er ingen realistisk forutsetning.

Uansett tror jeg vi først skal huske å starte med at dette er en bærekraftig næring, dette er en viktig næring for Kyst-Norge, dette er en lønnsom næring, og det er en lønnsom næring med et stort potensial framover hvis vi gjør tingene riktig. Ja, vi skal stille krav til næringen. Det er viktig. Det gjør vi i alle sammenhenger. Men vi skal ikke stille større krav til denne næringen enn til andre næringer. Vi skal stille de samme kravene som vi forventer fra alle kanter. Og vi skal skryte når vi ser at næringen gjør noe bra. Og virkelig: Denne næringen gjør noe bra.

Vi har mange eksempler på fantastiske produkter, fantastisk markedsarbeid og fantastisk drift som kommer fram av dette. Det å se en næring som faktisk leverer på alle de kriteriene vi ønsker at det skal leveres på, er helt utrolig.

Framtiden kan også være fantastisk når vi gjør de riktige tingene. Vi står på terskelen av en helt fantastisk utvikling. Vi står på terskelen av å lykkes med torsk. Torsk – hvis vi lykkes med det – kan bli like stort og viktig som laks. Og om ti år, hvis noen står i denne salen og diskuterer norsk fiskeripolitikk, vil man kanskje diskutere en torskeoppdrett som er like stor som den totale trålerfangsten i Norge. Det betyr at vi får en helt annen mulighet for fastlandsindustri langs kysten. Tenk på at vi kan få levert torsk i den kvaliteten, i den størrelsen og på det tidspunktet fersk, som hele industrien etterspør. Det er en kjempemulighet, og slike store muligheter har vi flere av med nye arter. Samtidig skal vi huske på at det er ikke sann at Norge er dømt til å lykkes med havbruk. De siste ukene har vi sett gamle blåskjellanlegg bli ryddet opp på Sørlandet. Det er et minne om at

det er ikke sann at alt lykkes og at alle trær vokser inn i himmelen. Det krever innsats. Det krever framsnakking. Det krever innsats og forskning. Og dette er en av de næringene som er pålagt å avsette deler av sin omsetning til forskning. Det er veldig bra.

Jeg skal nok innrømme at jeg er glad for at vi har denne debatten og at det er tatt initiativ til denne debatten, men jeg deler kanskje ikke fullt ut den begeistringen fiskeriministeren har for Arbeiderpartiets programforslag. Det må jeg innrømme. Jeg vil derfor si at det er et programforslag med store målsettinger, men som punkt for punkt sier hvordan det skal bli vanskeligere å gjennomføre den målsettingen ved å gjøre kostnadene høyere, reguleringene strengere og mulighetene for næringen vanskeligere framover.

Videre vil jeg si at det er et interessant forslag – for å avslutte – om en klimaavtale. Jeg vil minne om at en klimaavtale gjelder våre egne utslipp. De utslippene vi her snakker om, som er de største for havbruksnæringen, nemlig fôrutslippene, ville vært utenfor en slik klimaavtale fordi de opparbeides i andre land.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [15:49:03]: Mulighetene for framtidens havbruk er store, og det har jo flere sagt. Senterpartiet er opptatt av at det skal legges til rette for videre vekst i havbruksnæringen samtidig som miljøet og livet i havet blir ivaretatt. Senterpartiet vil intensivere tiltak og virkemidler for å hindre rømming og spredning av lakselus. Reglene for næringen må bygge på nulltoleranse for rømming og spredning av sykdommer fra merder. Dessuten må næringen og myndighetene bidra med midler til forskning og utvikling slik at en sikrer en enhetlig og bærekraftig forvaltning av havbruksnæringen. Senterpartiet vil fjerne konsesjonen for produksjonsmetoder i havbruksnæringen som ikke påvirker miljøet negativt, som oppdrettsanlegg på land og lukkede anlegg til sjøs.

På kanten av ishavet ligger Sørøya. Friskere og renere vann finnes ikke. Det er ingen andre anlegg i nærheten. Likevel rammes oppdrettsanlegg av den smittsomme sykdommen ILA. Dette skjedde for ikke så lenge siden, og 2,3 millioner laks ble rammet. Dette representerte ca. 10 millioner kg, dvs. et tap på ca. 600 mill. kr. Vi kan konkludere med at ILA ikke er påført anlegget av eksterne faktorer, men er noe som helt ut skyldes driftsmåten ved intensiv oppdrett.

Jeg var så heldig at jeg fikk besøke et lukket anlegg på Vevelstad, som ikke hadde lus eller sykdom, og tok vare på slam og skitt. Fisken var i fantastisk kondisjon. Det er et eksempel på hvordan oppdrett kan drives på en bærekraftig måte.

Senterpartiet vil fortsatt være en pådriver for at skatter og avgifter fra havbruksnæringen i større grad

skal tilbakeføres til kommunene som setter av areal til havbruksanlegg. Senterpartiet vil opprettholde eierskapsbegrensninger i oppdrettsnæringen, styrke offentlig FoU-innsats for bærekraftig og økende produksjon av dagens oppdrettsarter, og initiere prosjekter for annen havbasert produksjon.

At kommunene skal få mer igjen for å avsette arealer til havbruksnæringen, er også viktig. Det holder ikke bare å få godt gjort for vekst, men det må også komme mer til kommuner som har avsatt sjøarealer til oppdrett.

Hensynet til villfisk må ivaretas på en god måte. Vi kan f.eks. ikke risikere at torsk vil slutte å gyte i sine vanlige gytefjorder. Derfor må det å styrke kontrollen av havmiljøet være en nasjonal oppgave, som må gjøres på en tillitvekkende måte. Det må være nasjonens oppgave, og det må være ressurser nok til å gjøre en god jobb.

André N. Skjelstad (V) [15:52:55]: Jeg kan selvfølgelig anbefale ministeren mye annet godt lesestoff også. Selv har jeg ikke lest det han refererer til, det må jeg kanskje gjøre på et eller annet tidspunkt.

Dette er en interessant interpellasjonsdebatt som på mange måter belyser flere aspekt, ikke minst at fiskeri-, hav- og sjømatnæringen er noe av det største og mest verdiskapende vi har i Norge – etter oljen. Denne næringen har et stort, stort potensial for vekst, men en må også alltid ta hensyn til naturens tåleevne.

Trafikklyssystemet som er etablert som grunnlag for å styre utviklingen i havbruksnæringen, må utvikles og etter hvert også styrkes med ny kunnskap. Vi er nødt til å tørre å sette strengere krav til bedre dyrevelferd i oppdrettsnæringen, kombinert med økt satsing på forskning og teknologiutvikling. Oppdrettsnæringen er viktig for Norge og fører også med seg noen utfordringer vi må arbeide sammen med næringen for å håndtere. Vi må derfor se på mulighetene for å tilpasse regler for oppdretten for å sikre bærekraftige løsninger for ikke minst å ivareta villaksbestandene, samt at vi må sikre kommunene en rimelig kompensasjon for areal som blir brukt av oppdrettsnæringen.

Næringen har også et stort potensial for å skape nye arbeidsplasser og blir derfor viktig i det grønne skiftet. Det er også viktig å ha en fortsatt mangfoldighet i oppdrettsnæringen, der en bør ha større fokus på forproduksjon og ikke minst på slamhåndtering. Dette vil kunne skape mange nye, spennende arbeidsplasser gjennom bærekraftig og sirkulær tilnærming. Jeg var så heldig i fjor og var og så på en sann type anlegg i Brønnøy. Det er litt pilot fortsatt, men jeg har stor tro på at her går det an faktisk å få til flere ting i ett: en forproduksjon som er mer bærekraftig, og en slamhåndtering som også kan bli en industriell satsing på land.

Så må man huske på at lakseproduksjon er en matproduksjon med veldig lave CO₂-utslipp og føreffektivt med tanke på proteinproduksjon. Vi har noen store fortrinn med tanke på at vi har stor kompetanse i næringen og et forskningsmiljø som er verdensledende. Dette er definitivt en distriktsbasert næring. Norsk-kysten har noen store fortrinn langs hele kystlinjen. Nå snakker vi først og fremst om laks i dag, men også andre arter vil det definitivt kunne være muligheter for i framtiden. Det har vært noen spede forsøk på oppdrett av torsk, men jeg tror at vi vil kunne knekke de kodene i løpet av noen år, og da vil det kanskje også bli en næring som blir like stor som laksen.

Jeg håper at vi i framtiden vil kunne se mer av utviklingskonsesjoner som vektlegger det sirkulære og ikke minst i større grad er kystnært. Jeg tror at gjennom de mulighetene der har vi også større muligheter til nettopp det jeg sa om slamhåndtering og forproduksjon, som kan gi en stor kraft framover. Jeg tror ikke det er noen grunn til å prate ned norsk laksenæring og havbruksnæring, for norsk laks er en sterk norsk internasjonal vare med tilhørende godt markedsapparat. Her har ikke minst Norges sjømatråd gjort en sterk jobb i mange år. Der våre naboland har IKEA, LEGO og Nokia, er vi så heldige at vi har laksen.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her overtatt presidentplassen.

Cecilie Myrseth (A) [15:57:19]: Det er jo fint at Arbeiderpartiets program ble tema også her, jeg er veldig stolt av det. Jeg er litt usikker på om ministeren egentlig har lest Arbeiderpartiets program, kanskje han egentlig tok en liten spansk en der, for er ministeren enig i at man skal ha en målsetting om å doble verdiskapingen innen 2030? Er ministeren enig i at man skal innføre tidsbegrensede oppdrettstillatelser? Er ministeren enig i at man skal videreutvikle trafikklyssystemet med flere miljøindikatorer? Og er ministeren enig i at man skal gjøre det motsatte av det regjeringen har gjort, nemlig å gjeninnføre kravet om lærlinger, videreforedling og forskning for de største aktørene innenfor havbruk? Jeg er litt usikker på det. Men det kan jo hende, all den tid Høyre har begynt å kopiere Arbeiderpartiets slagord, «Arbeid til alle», at det lå utenpå, at man tenkte at det var Arbeiderpartiets program man leste, men det var kanskje Høyre sitt.

Det er ingen tvil om at vi har god grunn til å være stolte av oss som havnasjon, men det er også viktig å stille de kritiske spørsmålene skal man komme framover, skal man få til framtidsrettet og bærekraftig utvikling for kysten for dem som jobber der, for å sikre verdiskapingen for landet vårt. Det er grunnen til at denne interpellasjonen er løftet. Det er grunnen til at

Arbeiderpartiet har et veldig tydelig, godt program når det kommer til sjømat, fiskeri og havbruk, fordi vi vil noe mer. Derfor er det fint at også Senterpartiet mener at det er likheter mellom våre program. Det betyr at vi kan få til en ny kurs for landet også når det kommer til havet, en mer aktiv politikk.

Men det var én ting jeg stilte spørsmål om, som jeg mener det er viktig å få avklart fra ministeren, nemlig forslaget som er vedtatt her i Stortinget om variabel MTB. Vedtaket handler om at man skulle få behandlet denne saken ferdig i salen denne sesjonen, at man skulle legge fram saken for å kunne sikre det. Det var hele bakgrunnen for at man fikk til så bred enighet som man gjorde. Jeg tror det er flere som vet at det var muligheter for å få flertall for å gå mye lenger i de forslagene som lå i denne salen, men man ønsket å stå sammen. Men man har ennå ikke fått en sak på bordet, og jeg lurar på hva som har skjedd.

Så, helt til slutt: Det å være tilhengere av næringen handler også om å stille krav. De som stiller krav, er kanskje næringens beste venner, fordi man må stille krav samtidig som man heier. Og dette med at noen snakker ned, mens andre snakker opp, er også litt stråmannsargumentasjon, for det må være mulig å ha politisk uenighet. Men jeg møter hovedsakelig folk som snakker denne næringen bare opp.

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [16:00:34]: Jeg må vel kanskje presisere at det var Arbeiderpartiets program på fiskeri- og sjømatområdet jeg refererte til, og jeg sa at det var vanskelig å finne noe å være uenig i. Noe er det, men i all hovedsak er mitt inntrykk at hvis vi ser bakom den politiske retorikken, er det ganske bred enighet om ting.

Jeg kan ta poenget med Havbruksfondet. Havbruksfondet handler om å finne en balanse mellom verdiskaping og lokale ringvirkninger til det som skal ende i storsamfunnskassen vår. På samme vis handler også utviklingen av havbruksnæringen om å finne balanse mellom biologi, dyrevelferd og arbeidsplasser. De små skritts forandringer er viktig fordi næringsaktørene har behov for både stabilitet og forutsigbarhet i sitt virke.

Jeg er veldig enig med representanten Pollestad i at vi skal stille krav, og det gjør vi også. Det er også viktig å ikke glemme at vi må framsnakke og vi må heie ikke minst på de mange familiebedriftene det her er snakk om, som driver denne næringen framover. Jeg har lyst til å minne en del av representantene om at den til dels respektløse diskusjonen som går på norsk eierskap og formuesskatt på arbeidende kapital, er direkte diskriminering av lokalt eierskap. Det er veldig viktig at en legger seg det på minnet, for det angår dem som er kjer-

nen og ryggraden i akkurat denne næringen, akkurat som det angår en annen viktig næring i Norge, som er landbruket.

Jeg vil si at vi driver aktiv næringspolitikk. For eksempel vil jeg si at den årelange satsingen på marin forskning har resultert i at vi har lyktes med torskeoppdrett. Der skal det også sies at det har vært private aktører som har gjort et grundig arbeid i Florø. Akkurat det med torskeoppdrett er interessant fordi den nye arten kan bidra til å skape flere helårige arbeidsplasser innenfor bearbeiding og videreforedling, kanskje spesielt i Nord-Norge, hvor vi trenger enda flere helårige arbeidsplasser hvis vi skal få folk til å flytte dit. Det er ingen som flytter til en plass for en deltidstilling.

Så har jeg lyst til si at de anmodningsvedtakene som har kommet fra Stortinget, er under oppfølging, og variabel MTB er nevnt fra interpellanten. Der skal vi komme tilbake til Stortinget på egnet måte, og jeg oppfatter også at vi skal rekke det innenfor den tidsfristen som er satt. Det er flere vedtak i Stortinget det er snakk om der.

Så til spørsmålet om åpen debatt. Jeg opplever at det er en ganske åpen debatt. Selv om vi legger fram en havbruksstrategi istedenfor en stortingsmelding, handler det også om et tempo. Jeg opplever ikke at det avskjærer en relativt åpen og bred debatt. Det er heller ikke noe i veien for å gå enda grundigere til verks senere, og enkelte elementer i strategien kan det være behov for å sende på høring. Jeg vil presisere at det er relevante deler av den strategien som må sendes på høring.

Ellers vil jeg takke for en bred og god debatt, og jeg opplever at det er ganske bred oppslutning om retningen for næringen.

Presidenten: Med det er interpellasjonsdebatten omme.

Sak nr. 16 [16:03:46]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Solveig Horne, Kari Kjønås Kjos og Himanshu Gulati om voksen stebarnsadoptsjon (Innst. 347 S (2020–2021), jf. Dokument 8:107 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som

måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [16:04:35](ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for veldig godt samarbeid i denne saken, som også har resultert i at partiene har samlet seg om et felles forslag, som jeg vil komme tilbake til.

Saken gjelder et representantforslag om voksen stebarnsadoptsjon, fremmet av Fremskrittspartiet. Dette er jo en sak som ikke gjelder særlig mange, men for dem det gjelder, er det veldig viktig. Det er forståelig at barn i voksen alder som ønsker å bli adoptert, forventer at deres mening tillegges tyngde i en sårn beslutning.

Samtidig er ikke vi i Kristelig Folkeparti enig i forslagsstillers ønske om at dette skal være noe som det voksne barnet skal bestemme selv, for det er gode grunner for at staten skal ha ansvar for adopsjon. Adopsjon endrer rettslige familieband med endelig virkning og har dermed store rettslige konsekvenser for alle de berørte i saken. Det er derfor ikke bare hensynet til den som søkes adoptert, som skal vektlegges, men også hensynet og dermed også rettssikkerheten til andre som berøres.

Selv om adopsjonsmyndighetene skal legge til grunn å vektlegge partenes eget syn på adopsjonsspørsmålet, framgår det av lovens § 16 og av forarbeidene at adopsjonsmyndighetene også skal vektlegge andre forhold. I svarbrevet fra statsråden 1. mars 2021 til komiteen peker han på at representantforslaget ser ut til å bryte med et langvarig prinsipp i norsk rett om at man ikke selv kan bestemme eller avtale hvem som skal være ens rettslige foreldre. Etablering og overføring av rettslig foreldreskap er i dag et offentlig ansvar, og voksne kan heller ikke kreve at rettslige familieband oppheves, selv om de mener å ha gode grunner for det.

Med bakgrunn i enkelthistorier som har blitt fortalt i media den siste tiden, er det grunn til å tro at man i noen saker burde ha vektlagt det voksne barnets mening noe mer. Derfor er Kristelig Folkeparti glad for at komiteen i Innst. 347 S har samlet seg om et felles forslag til vedtak. Men etter at innstillingen ble avgitt, har komiteen kommet til at vedtaket har en noe uheldig formulering, så på vegne av komiteen vil jeg derfor gjøre følgende retting i forslaget til vedtak nevnt på sidene 2 og 3 i innstillingen: Ordene «utrede og» tas ut. Dermed får forslaget til vedtak fra komiteen følgende ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det myndige barnets mening vektles tyngre i saker om voksen stebarnsadoptsjon.»

Jeg håper at Stortingets anmodningsvedtak kan bidra til at en i saker der voksne stebarn ønsker å bli adop-

tert, med alle hensyn ivarettatt, skal få en best mulig mulighet til å lykkes med nettopp det.

Silje Hjemdal (FrP) [16:07:31]: Av og til behandler vi i denne salen saker som ikke nødvendigvis angår så utrolig mange mennesker. Dette er likevel prinsipielt viktig, og det betyr veldig mye for de enkeltmenneskene det berører.

Det er en kjensgjerning at det ikke foretas særlig mange voksne stebarnsadoptsjoner hvert år, ei heller er det mange saker som avslås. Av dem som avslås, er det enda færre som avslås med begrunnelsen barnets beste. Barnet er her også en voksen person. Det er egentlig sakens kjerne: Barnet er voksent.

I loven om stebarnsadoptsjon har man som utgangspunkt i sånne saker at det dreier seg om stebarn som fortsatt er barn. Voksne stebarn omfattes også av loven og dermed også av bestemmelser som dreier seg om barnets beste.

Ikke i noen andre saker behandler vi voksne mennesker sånn. Kun mennesker som er utilregnelige eller demente fratas retten til å vite hva som er deres eget beste. Men i denne sammenhengen gjelder dette også voksne stebarn. Jeg mener det er en grov umyndiggjøring av voksne mennesker, og det er nettopp bakgrunnen for representantforslaget fra Fremskrittspartiet.

Statsråden argumenterer i sitt brev til Stortinget mot representantforslaget fordi han peker på at det ikke er opp til enkeltpersoner selv å bestemme eller avtale hvem som skal være ens rettslige foreldre, men dette er heller ikke det representantforslaget går inn for. Representantforslaget tar kun til orde for at voksne selv skal få bestemme hva som er til deres eget beste.

Det kan være andre årsaker til at statsforvalteren eventuelt avslår søknaden om voksen stebarnsadoptsjon, men det er som sagt ikke det dette representantforslaget fra Fremskrittspartiet dreier seg om.

Jeg er i dag glad for at en samlet komité langt på vei ser at dagens lov ikke vektlegger myndige barns mening nok. Så jeg er veldig glad for at Fremskrittspartiet løftet fram saken, for med det forslaget det er enighet om, vil det forhåpentligvis bety at det vil bli en endring for de enkeltmenneskene dette gjelder. Det neste steget, sånn Fremskrittspartiet ser det, er rett og slett naturlig, at man slutter å umyndiggjøre voksne folk.

Jeg vil takke komiteen likevel. Selv om Fremskrittspartiet i dag ikke får flertall for sitt primære, opprinnelige forslag, har vi enes godt likevel.

Jeg tar med dette opp forslaget fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Silje Hjemdal har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [16:10:48]: Takk til forslagsstillerne for at de tar opp dette temaet. Vi er mange som reagerer på at voksne myndige personer ikke får gjennomført enadoptsjon selv når alle involverte parter har gitt samtykke til det.

Saken er blitt aktualisert på bakgrunn av Dagbladets historie om Aurora, som ønsket å bli adoptert av sin stefar, som hun hadde hatt et tett og nært bånd til gjennom hele oppveksten, og som hun anser som sin far. Dette har de altså fått avslag på, og det forstår jeg at oppleves som urimelig. Det er uheldig når tolkningen av loven gir utilsiktede konsekvenser som fratar myndige mennesker retten til å avgjøre hva som er til beste for dem. Derfor er det veldig gledelig at en samlet komité nå ber regjeringen om å sikre at det myndige barnets mening vektes tyngre i saker om voksen stebarnsadoptsjon.

Jeg viser ellers til saksordførers gode gjennomgang av det gode samarbeidet vi har hatt om saken i komiteen.

Jeg har videre registrert en uttalelse Sivilombudsmannen kom med i juni 2020, som gjaldt en annen sak om voksen stebarnsadoptsjon. Her konkluderte Ombudsmannen med at Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet hadde tolket adopsjonsloven § 16 feil. I den konkrete saken ga Bufdir avslag fordi tidligere ektefelle, som er forelder til barnet, ikke hadde samtykket til adopsjonen. Det går fram av Sivilombudsmannens konklusjon at det ved voksenadoptsjon etter § 16 ikke kan stilles vilkår om samtykke fra tidligere ektefelle som er forelder til barnet i saken.

Ombudsmannen anmodet videre Barne- og familiedepartementet om å redegjøre for et rundskriv, Q-1245, som gjelder saksbehandling ved søknad om innenlands- og utenlandsadoptsjon, slik at retningslinjene om adopsjon av voksne stebarn ble i tråd med Ombudsmannens forståelse av adopsjonsloven § 16.

Når det gjelder både den konkrete saken om Aurora, som Dagbladet skrev om, samt Ombudsmannens uttalelser og anmodning til Barne- og familiedepartementet, forstår jeg det dithen at feiltolkning av loven har funnet sted.

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad har i svarbrevet til komiteen opplyst at Bufdir vil bli bedt om å gjennomgå retningslinjene til loven for å sikre at disse er i samsvar med loven og dens forarbeider. Dette mener jeg da bør følges opp snarlig.

Freddy André Øvstegård (SV) [16:13:35]: Takk til komiteen for samarbeidet i denne saken. Jeg vil også si takk til forslagsstillerne for å ha reist en viktig sak for dem det gjelder. SV er enige med forslagsstillerne i at vi bør gjøre det enklere med voksen stebarnsadoptsjon.

For mange personer vil det, selv om de har fylt 18 eller 30 år, være viktig – og det er det viktig for meg å understreke fra denne talerstolen – med en rettslig anerkjennelse av de følelsesmessige båndene de er knyttet til en steforelder med over mange år. Vi har sett sakene i media, og folk har tatt kontakt med sine historier. I de historiene folk har fortalt meg, er det helt åpenbart at her må det være mulig å gjøre dette enklere. Dagens praksis er for restriktiv, og det voksne barnets mening om hva som er til det beste for seg, blir tillagt for liten vekt.

Så har det blitt tatt initiativ til et alternativt forslag i stedet for Fremskrittspartiets opprinnelige. Det mener jeg er klokt, fordi dette kan løses uten å endre på den langvarige praksisen i forvaltningen, hvor adopsjon er en myndighetsoppgave. Det er det nok gode grunner til å holde fast ved. Dette kan løses gjennom det anmodningsforslaget Stortinget kommer med nå, hvor vi altså ber regjeringen om å sikre at det voksne barnets mening tillegges større vekt i den vurderingen, i avveiningen, av hva som er klart sannsynlig til beste for personen – slik det står i loven i dag.

Derfor er jeg veldig glad for at en enstemmig komité fremmer det forslaget. SV og hele komiteen ser med det de folkene som har stått fram med sine historier, lytter og gjør noe med det. Det mener jeg er veldig fint. Så skal jeg på vegne av Arbeiderpartiet si at de også slutter seg til forslaget – så har jeg gjort det.

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [16:16:03]: Først vil jeg si at jeg har stor forståelse for at berørte i en adopsjonssak blir skuffet når en søknad om adopsjon blir avslått.

Det er en forutsetning at en søker mener adopsjonen er til det beste for seg, men det kan heller ikke være avgjørende. Dette vil bryte med prinsippet om at en selv ikke kan bestemme hvem som skal være ens rettslige foreldre. Loven må også være godt i samsvar med menneskerettighetene og ivareta rettssikkerheten til foreldre som vil miste juridiske bånd til voksne barn.

En person som har fylt 18 år, kan adopteres bare hvis det er klart sannsynlig at adopsjonen vil bli til det beste for personen. Forslagsstillerne ber regjeringen

fremme forslag om en lovendring, slik at det blir det voksne barnet selv som vurderer hva som er til det beste for vedkommende. Som det er blitt redegjort godt for, tilrår en samlet komité at Stortinget fatter vedtak om å be regjeringa utrede og sikre – nå eventuelt bare sikre – at det myndige barnets mening vektes tyngre i saker om voksen stebarnsadoptsjon.

Adopsjon er inngripende, og det er irreversibelt. Ønsket om å bli adoptert er viktig, men myndighetene skal særlig legge vekt på tilknytningen mellom søker og den som søkes adoptert, den familietilknytningen som faller bort ved adopsjonen, og eventuelle søsken som søkeren skal adoptere samtidig.

Vurderingen bør videre ta hensyn til framtidsperspektiver og at relasjonene kan endres over tid. Adopsjonsmyndighetene skal også avslå søknader der primærformålet ligger utenfor adopsjonsloven. For å innvilge en adopsjon kreves det at det må være klart sannsynlig at adopsjonen vil bli til personens beste.

Adopsjonsloven er ikke til hinder for å legge større vekt på det det voksne barnet ønsker. Jeg vil takke forslagsstillerne for forslaget, for i arbeidet med representantforslaget ble retningslinjene til loven gjennomgått, og retningslinjenes omtale av beviskravet kunne oppfattes som for restriktive og er nå blitt presisert. Det er også presisert at kontakt med opprinnelig familie ikke skal utelukke at det likevel kan være naturlig å endre rettslige familietilknytninger. Sivilombudsmannen har videre klargjort at det med voksen stebarnsadoptsjon ikke kan stilles vilkår om samtykke fra tidligere ektefelle som er forelder til barnet. Praksis er nå justert i tråd med dette.

Endringene som er gjort, vil føre til at praksis framover trolig vil bli mindre restriktiv, og vi trenger derfor etter mitt syn ikke å endre loven for å få til den ønskede justeringen som komiteen samlet gir uttrykk for.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 16.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? Møtet er hevet.

